

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA CÍRKEVNÍCH DĚJIN A DĚJIN KŘESŤANSKÉHO UMĚNÍ

Ing. Jaroslav Sojka

Katolická teologie

MONS. JAN PODVESKÝ (1909-1994)

**Život a působení kněze
v období dvou totalit**

Diplomová práce

Vedoucí práce:
PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

OLOMOUC 2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem
přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci 22. dubna 2013

Jaroslav Sojka

Obsah

Úvod	4
1 Mládí a příprava na kněžství	6
2 Jaroměřice nad Rokytnou	8
Katechetická činnost	8
Společenské a pastorační aktivity	12
Odbojová činnost během války	15
Politická činnost a dopady únorového puče 1948	18
Spolupráce s novým kaplanem Valeriánem	22
3 Babická tragédie a následná perzekuce	24
Zatčení kněží Buly a Drboly	26
Vraždy v Babicích	28
Zatčení a vazba Podveského a Valeriána	30
Proces Smetana a spol.	34
Vězení	36
Soudní rehabilitace Podveského	40
4 Působení ve farnosti Letonice	43
Generální oprava kostela v roce 1969	44
Pastorace v období normalizace	45
Krátké působení v Brně – Obřanech	51
5 Kuřimská Nová Ves	52
Bratr Alois Podveský	52
Příchod Jana Podveského do Kuřimské Nové Vsi	54
Nové období svobody církve a národa	56
Nemoc a smrt	60
Živé vzpomínky na Podveského a jeho dílo	61
Závěr	64
Prameny a literatura	65
Seznam zkratk	71
Seznam příloh	72

Úvod

S otcem Janem Podveským jsem se ještě jako malý ministrant několikrát setkal při různých církevních slavnostech, protože až do své smrti neúnavně působil ve filiálním kostele v Kuřimské Nové Vsi, která spadá pod duchovní správu mé rodné deblínské farnosti. Bohužel vzájemných kontaktů mezi našimi vesnicemi nebylo mnoho a musím přiznat, že o jeho životě jsem toho příliš nevěděl. Vy-
bavuji si však dodnes jeho vlídnost a klid, který z něho vyzařoval. Později jsem jako bohoslovec nahlas uvažoval před svým bývalým farářem Oldřichem Chocholáčem, do čeho vložit úsilí při psaní diplomové práce. Doporučil mi zpracovat právě život Podveského, což mě oslovilo, a rozhodl jsem se tomuto tématu věnovat. Mé odhodlání podpořilo vyjádření Jana Pavla II., který napsal: *„Do naší doby se vrátili mučedníci, často neznámí, jako „neznámí vojíní“ velké věci Boží! Pokud je to možné, neměla by se v církvi jejich svědectví ztrácet.“*¹

Tato práce na základě archivních materiálů a svědectví pamětníků životní osudy Jana Podveského, který jako kněz působil též v období druhé světové války a komunistické totality (účastnil se odboje, a naopak v komunismu byl perzekuován). Dočkal se i návratu svobody roku 1989 a začal usilovat o rehabilitaci nejen svou, ale i jiných neprávem odsouzených.

Životní osudy jsou představeny chronologicky. V citacích dokumentů byl pravopis upraven podle současných norem. U orálních svědectví zůstaly zachovány nespisovné výrazy pro větší autentičnost vyjadřování konkrétních osob.

Práce je rozdělena do pěti kapitol odpovídajícím významným životním přechodům v životě Podveského, které souvisely obvykle se změnou prostředí.

První kapitola se věnuje Podveského mládí a cestě ke kněžství. K tomuto období existuje nejméně informací, protože pamětníci pochopitelně již nežijí a písemnosti nejsou dochovány.

V další kapitole již vystupuje Podveský jako mladý kněz, během jehož působení v Jaroměřicích nad Rokytnou vypukla druhá světová válka. V ní díky okolnostem, ale i své odvaze pomáhal místním partyzánům. Po únorovém komunistickém puči se pak dostává na seznam lidí nehodících se komunistickému režimu.

1 JAN PAVEL II. *Tertio millennio adveniente: apoštolský list Jana Pavla II. o přípravě na jubilejní rok 2000 z 10. listopadu 1994.* Překlad Irena Zachová. Praha: Zvon, 1995, č. 37.

Třetí kapitola pojednává o perzekuci církve v 50. letech, která zasáhla i Podveského, odsouzeného v jednom z tzv. babických procesů. Kapitola poté líčí období věznění a soudních procesů, včetně pozdějších rehabilitačních řízení.

Druhé období pastorační, duchovní správu v Letonicích, reflektuje čtvrtá kapitola na pozadí naděje Pražského jara následované zklamáním, které přinesla normalizace. Po vyhoštění z okresu působil Podveský pouhého tři čtvrtě roku ve farnosti Brno – Obřany.

Pátá kapitola se věnuje jeho působení v Kuřimské Nové Vsi, kam Podveský odešel na penzi a jako výpomocný duchovní působil až do své smrti. Dočkal se nové svobody pro národ a především pro církev. Poté se zasazoval o vyvrácení nepravd, které dříve rozšířila komunistická propaganda.

Při shromažďování písemností mi nejvýrazněji pomohli kněží Mons. Josef Valerián² a Mgr. Pavel Habrovec,³ kteří, jak jsem záhy zjistil, již od úmrtí Podveského sbírali písemnosti pro usnadnění šetření v případě jeho beatifikace. Za věnovaný čas a poskytnuté materiály jim velmi děkuji. Děkuji též farářům Mgr. Petru Papouškovi, Mgr. Ing. Janu Kovářovi, Mgr. ICLic. Martinovi Bejčkovi, ICLic., ThLic. Vladimíru Filovi a jáhnovi Mgr. Petrovi Šplouchalovi za umožnění přístupu k farním kronikám, matrikám a archiváliím, dále PhDr. Marii Plevové, Ph.D. a Mgr. Janu Růžičkovi za materiály Biskupství brněnského, a pracovníkům archivů. Pamětníci, jak jsem již výše napsal, mi zprostředkovávali nejen informace, ale především vztah k Podveskému. Za čas a ochotu sdílet se v rozhovorech děkuji senátorovi Ing. Stanislavu Juránkovi, paní Marii Šplouchalové z obřanské farnosti, Ludmile Šimečkové z Jaroměřic, manželům Františkovi a Marii Staňkovým, Josefu Knoflíčkovi z Kuřimské Nové Vsi a mnoha dalším pamětníkům. Děkuji též všem přátelům za podporu a jazykovou korekci textu. Obzvláště pak chci poděkovat PhDr. Jitce Jonové, Th.D. za odborné vedení práce a cenné rady, které mi poskytovala.

2 Viz pozn. 111.

3 Viz pozn. 335.

1 Mládí a příprava na kněžství

Jan se narodil manželům Františkovi⁴ a Amálii Šmudlovým⁵ 10. října 1909 v Bučovicích, kde rodina bydlela v domě č. 75 na Slavkovské ulici. Jana druhý den po narození (tj. 12. října) pokřtil administrátor Karel Kočvara v Bučovickém farním kostele Nanebevzetí Panny Marie. Při křtu dostal chlapec jména Jan a František a kmotry se mu stali Jan Lokaj s manželkou Anežkou z Křižanovic.⁶

Jan první dva roky života nesl po otci příjmení Šmudla. Poté však na žádost rodiny udělilo 16. listopadu 1911 c. k. moravské místodržitelství povolení ke změně rodového jména na Podveský.⁷ Jan pocházel z celkem osmi dětí,⁸ ale čtyři z jeho sourozenců zemřeli v mladém věku mezi desátým a třicátým rokem života,⁹ předčasná smrt postihla i mladšího bratra Aloise,¹⁰ který se stejně jako Jan stal knězem.

Když roku 1916 nastupoval na pětiletou obecnou školu v Bučovicích, probíhala první světová válka. Rodina nepochybně pocítila nějaké strádání, ale vážnější útrapy ji zřejmě nezasáhly. Otec František Podveský působil v Bučovicích jako kostelník¹¹ a malý Jan v místním kostele ministroval. Vyrůstal tedy v prostředí služby církvi, a tak se od dětství spontánně připravoval na své budoucí povolání. Ve dvanácti letech¹² přijal svátost biřmování.¹³ Po absolvování obecné školy pokračoval ve studiu na státním reálném gymnáziu rovněž v Bučovicích, které zakončil maturitní zkouškou dne 19. června 1929. Poté nastoupil

4 František Šmudla, později Podveský, se narodil 26. října 1879 v Uherčicích. Zopatřčen svátostmi zemřel na rakovinu žaludku 2. prosince 1958 v Bučovicích, kde byl 4. prosince 1958 pohřben.

5 Amálie rozená Spáčilová pocházela z Rašovic, kde narodila se 29. října 1883. Za Františka Šmudlu se provdala 7. února 1905 a protože jí v té době bylo 21 let, c.k. okresní soud v Bučovicích ji 3. února 1905 prohlásil za zletilou, neboť pro zletilost byla tehdy stanovena hranice dosažení 24 let. Amálie zemřela 7. března 1973 a 10. března ji syn Jan v Bučovicích pochoval. Srov. Bučovice 12450. *Actapublica: Moravský zemský archiv Brno* [online]. 2010. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/1238/?strana=177>

6 Křestní matrika Bučovice. Městský úřad Bučovice, odbor správních agend.

7 Tamtéž. Co bylo příčinou ke změně příjmení není zaznamenáno.

8 Srov. HABROVEC. Pavel. *Vzpomínka na otce Jana*. Radešínská Svratka 18. dubna 2001. Osobní vlastnictví Pavla Habrovec, faráře v Radostíně.

9 Diecézní archiv Biskupství brněnského (dále jen DABB), neuspořádáno. Dopis Amálie PODVESKÉ prezidentu republiky. Bučovice 30. května 1960.

10 Viz kapitola Bratr Alois Podveský, s. 52.

11 Rozhovor s knězem Josefem VALERIÁNEM. Moravec 7. února 2012.

12 Biřmování se v té době běžně udílelo v dětském věku na rozdíl od dnešní praxe.

13 DABB, neuspořádáno. Pokud není uveden konkrétní dokument, potom v případě Diecézního archivu Biskupství brněnského je zdrojem dat rešerše archiválií Biskupství brněnského k osobě Jana Podveského, kterou zpracovala archivářka Marie PLEVOVÁ, protože přístup k archiváliím bohužel umožněn nebyl.

do Biskupského alumnátu v Brně.¹⁴ Podle svědectví: „Až na jediné kratičké období pochybností vřdycky toužil stát se knězem.“¹⁵ Radost svým rozhodnutím pro duchovenskou dráhu nepochybně udělal nejen své babičce, která se celý život modlila za to, aby se stal knězem.¹⁶ Jako bohoslovec se dostal na pouť do Lurd, kde viděl zázračné uzdravení slepce, který během eucharistického průvodu radostně volal: „Je vois!“ tj. „Já vidím!“¹⁷ Studium bohosloví Podveský zakončil 3. června 1934.¹⁸

Na podjáhna byl vysvěcen již během studia 17. března 1934¹⁹ a po absolvování alumnátu ve čtvrtek 5. července téhož roku v Brně přijal kněžské svěcení.²⁰ Primiční slavnost byla podle fotografií velkolepá.²¹ Lidé očekávali a přivítali novokněze na bučovickém nádraží. Ověččená bryčka jej převezla do rodného domu, odkud šel početný průvod²² ke kostelu. Zda Jan Podveský sloužil svoji první veřejnou mši svatou uvnitř kostela či pod širým nebem, není zřejmé.²³

14 Alumnát je zde synonymem pro kněžský seminář. Když nastupoval Podveský do alumnátu v roce 1929, připravovalo se s ním na kněžství dalších 69 bohoslovců brněnské diecéze. Počet seminaristů narůstal a v posledním roce Podveského studia (školní rok 1933/34) zde studovalo celkem 26 německých a 162 českých bohoslovců včetně něho. Srov. CHAROUZ, Jindřich Zdeněk. *Brněnský alumnát: výchova a vzdělávání duchovenstva v Brně v letech 1807-1950 : vydáno k 200. výročí založení Biskupského alumnátu v Brně*. Brno: Biskupství brněnské, 2007, s. 85.

15 Svědectví kněze Pavla Habrovce. In: *Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2001, sv. 3, s. 62.

16 Tamtéž.

17 Rozhovor s knězem Josefem VALERIÁNEM. Moravec 7. února 2012.

18 Srov. DABB, neuspořádáno. Veškeré vzdělání Podveský absolvoval v českém jazyce, což mohlo mít pozitivní vliv na jeho národní cítění.

19 Křestní matrika Bučovice. Městský úřad Bučovice, odbor správních agend.

20 Srov. DABB, neuspořádáno.

21 Viz příloha č. 2. Přesné datum primice se nepodařilo dohledat. Lze předpokládat, že ji Podveský sloužil nejpozději do týdne od svého svěcení.

22 Velký počet lidí dokládá fakt, že pouze vyfotografovaných družiček je téměř 60.

23 Variantě, že byla mše sloužena v kostele, nahrává fakt, že fotografie ze mše nebo požehnání chybí. To by mohlo být způsobeno nedostatečným světlem v kostele, pro které fotograf nefotil, ale je to dosti pochybný předpoklad.

2 Jaroměřice nad Rokytnou

Jaroměřickou farnost²⁴ v době působení Podveského stejně jako dnes tvoří 13 obcí.²⁵ Farnost patřila od roku 1670 do tehdy nově založeného jaroměřického děkanátu. Podveský sem byl poslán i díky tomu, že dobře ovládal hru na křídlovku, protože děkan v Jaroměřicích nad Rokytnou Josef Peksa,²⁶ výborný zpěvák a muzikant, dával přednost hudebně nadaným kaplanům a katechetům,²⁷ pokud si mohl vybírat.

Katechetická činnost

Podveský složil 31. srpna 1934 antimodernistickou přísahu i vyznání víry a oficiálně nastoupil od 1. září 1934 jako výpomocný učitel náboženství na měšťanských školách v Jaroměřicích nad Rokytnou a ve 4. a 5. třídě chlapecké školy, kam ho ustanovil Okresní školní výbor v Moravských Budějovicích.²⁸ Vzhledem k nejistotě, že bude zavčas zaměstnán státem ve škole, jej rovněž od 1. září dočasně jmenovalo biskupství II. kooperátorem jaroměřické farnosti, jakmile se však vyjasnilo jeho jmenování katechetou, byl dne 10. října uvolněn z duchovní služby, aby se mohl plně věnovat práci katechety. Katechetickou zkoušku, kterou potřeboval k trvalému ustanovení katechetou, vykonal ve dnech 18. a 19. června 1935 a v průběhu července se připravoval na trienální

24 Jaroměřická farnost podle sčítání lidu v roce 1930 zahrnovala 6733 obyvatele, z nichž 6532 bylo katolického vyznání. Město Jaroměřice mělo kolem 3000 obyvatel a okolní vesnice mezi 185 až 600 obyvateli. Jaroměřičtí farníci byli od nepaměti české národnosti a ti, kteří žili na vesnicích, se živili především zemědělstvím. Srov. PODVESKÝ, Jan. *Jaroměřický památník: 200. výročí posvěcení chrámu sv. Markéty a 10. výročí smrti Otokara Březiny*. Jaroměřice nad Rokytnou: Farní úřad, 1939, s. 182-186.

25 Jedná se o obce: Blatnice, Bohušice, Boňov, Dolní Lažany, Jaroměřice nad Rokytnou, Lesůňky, Ohrazenice, Popovice, Příložany, Příštpo, Ratibořice, Štěpánovice a Vacenovice. „Farnost jaroměřická náleží k největším a nejstarším farnostem moravským. Její rozsah se od svého vzniku málo změnil.“ PODVESKÝ, J. *Jaroměřický památník*, s. 182.

26 Josef Peksa se narodil 26. února 1869 v Olší u Velkého Meziříčí a po studiích byl roku 1891 vysvěcen na kněze. Měl silně rozvinuté národní a umělecké cítění. „Nejprve byl kaplanem v Telči, ale odtud byl po 2 letech přeložen z trestu, že zpíval vlastenecké písně, do Jaroměřic (r. 1893).“ JECH, František. Otokar Březina a hudba v Jaroměřicích n. Rok. In: *Jaroměřický památník*. PODVESKÝ, J., ed., s. 17. Josef Peksa zemřel v Jaroměřicích 19. prosince 1947.

27 V Jaroměřicích mimo faráře obvykle sloužili dva kaplani a katecheta. V období, kdy zde byl katechetou Podveský se zde postupně působili kaplani: Jindřich Hladík (narozný 1. dubna 1904, viz pozn. 70), Cyril Bojanovský (nar. 8. června 1897), Václav Suchý (nar. 27. dubna 1909), Rajmund Tureček O. S. F., Alois Ambroz (nar. 14. listopadu 1913) Čeněk Mazal (nar. 23. ledna 1913, houslista a zpěvák), František Křehlík (nar. 23. listopadu 1909), František Hedvábný (nar. 2. února 1916), Josef Hudlec (nar. 1. ledna 1916), Vladimír Svitáček (nar. 11. prosince 1917), Jan Fiker (nar. 11. března 1919, varhaník, zpěvák a pianista, viz pozn. 113), Antonín Láník, (nar. 7. května 1921, varhaník, zpěvák a skladatel).

28 Dekret Okresního školního výboru z 31. srpna 1934 č. j. 1413 byl schválen Zemskou školní radou v Brně 25. září 1934, č. j. 63875. Podveský se tak stal jako katecheta státním zaměstnancem.

zkoušky.²⁹ Biskupská konzistoř vybídla Podveského 21. srpna, aby se nachystal na složení profesorské³⁰ zkoušky, která by mu umožnila ucházet se o místo na střední škole, ale Podveský to s díky odmítl, protože očekával povolání k vojenské službě. Nemýlil se, 1. října 1935 nastoupil k prezenční vojenské službě, kterou vykonával v divizní nemocnici č. 6 v Brně Zábřovicích.³¹ Z vojenské služby byl propuštěn 29. března 1936.³²

Od 29. srpna 1935 do 31. ledna 1938, vyjma období plnění vojenské služby, byl učitelským čekatelem.³³ 1. března 1936 začal učit náboženství na chlapecké měšťanské škole.³⁴ Od 1. února 1938 byl definitivně ustanoven učitelem náboženství na měšťanských školách.³⁵ V srpnu 1940 bylo Podveskému nabídnuto místo na měšťanské dívčí škole v Brně na Reicheltově ulici, Podveský však nabídku telegraficky odmítl a vytrval jako učitel v Jaroměřicích oficiálně až do 31. srpna 1948. Závěrečnou farářskou zkoušku, která mu později umožnila vést samostatně farnost, složil v průběhu roku 1942.³⁶

Avšak významnější než datace výuky je při hodnocení pedagoga to, co předal žákům. Někteří se dodnes modlí příležitostné modlitby, které je Podveský naučil, jako např. Ludmila Šimečková, která o něm dosvědčuje:

Byl opravdu velmi oblíbený. Vychovával nás v náboženství, a mohu říct, že takovou náboženskou výchovu, jakou jsme dostávali od něho, bych přála dnešní mládeži. Opravdu nám Pravdy Boží hlásal tak svědomitě, že jsme si je zapamatovali až do dnešních dnů.³⁷

V Podveském, přestože vypadal na první pohled zcela obyčejně, děti vždy vycítily jakousi zvláštní přitažlivost jeho osoby. Proto na něj čekaly na chodbě před náboženstvím, doprovázely jej na faru, kde vyhledávaly i o prázdninách. Rády navštěvovaly mše svaté pro školáky, které sloužil několikrát za týden.³⁸ Na

29 Trienální zkoušky jsou přípravou na farářské zkoušky. Doklad o tom, že ji vykonal, bohužel chybí.

30 Jednalo se o zkoušku středoškolského profesora podle vládního nařízení ze dne 13. července 1934 č. 168 Sb. z. a n.

31 Dnes nese název Vojenská nemocnice Brno.

32 Srov. DABB, neuspořádáno.

33 Učitelský čekatel byla zkušební doba pro začínající pedagogy. Konkrétně pro učitele náboženství byla státem nařízena lhůta tří let než se mohli stát stálými pedagogy.

34 Srov. HAMBÁLEK, Pavel. JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU. *Podveský Jan* [online]. 2009 [cit. 2012-12-13]. Významné osobnosti. Dostupné z: http://www.jaromericenr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5750&id_dokumenty=77797

35 Srov. DABB, neuspořádáno.

36 Srov. tamtéž.

37 Rozhovor s paní Ludmilou ŠIMEČKOVOU. Jaroměřice nad Rokytnou 19. října 2012.

38 Srov. Dopis Jitky SKŘÍČKOVÉ adresovaný Josefu Valeriánovi. Lišnov 5. listopad 2011. Osobní vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

jeho působení dodnes s láskou vzpomínají, podobně jako tehdejší žákyně paní Marie Machovcová:

... jako katecheta nás učil poznávat pravdy Kristova učení, ale hlavně Krista milovat a podle těchto pravd žít. Vzpomínám, jak se snažil, aby každý to, co mu dal Pán do vínku, také správně rozvíjel. I mne pozval do „Orla“, kde se snažil vést žáky, mládež v radostné zábavě, hraní divadla (pohádek), sportu atd., ale když byl čas jít na „Májovou“, u okna fary se ozvala Jeho křídlovka, přerušila hru a odcházeli jsme společně k Panně Marii a prosili zvláště v době války o ochranu a pak po 1945 děkovali za její šťastné přežití. Po válce se rozvinul radostný život, zvláště u nás mladých. Vzpomínám, s jakou radostí jsme doprovázeli v národních kroužcích průvody „Božího těla“, „Vzkříšení“ atd.³⁹

Po válce jezdily na prázdniny do Jaroměřic dvě Podveského neteře, které si zde vytvořily hezká přátelství s místními vrstevníky. Jedna z neteří, paní Věra, vzpomíná jak po vyjití první třídy přijela na prázdniny:

Byl to pro mne veliký zážitek. A strýček Jeník se snažil, aby byl opravdu co nejpěknější. Svěřil mně do péče slečen, které tehdy na faře vařily a obstarávaly vše, co bylo třeba.

Nejkrásnější ovšem byly večery, kdy se na farním dvoře scházela jaroměřická mládež, hrál se volejbal, zpívalo se, vyprávělo. Často přišel i strýček a zatroubil na svou milovanou trubku.⁴⁰

Cenné je svědectví jednoho z tehdejších jaroměřických studentů Františka Hrůzy,⁴¹ který se později stal knězem. Vzpomíná na působení Podveského mezi mládeží:

Otec Jan působil s neúnavnou horlivostí v naší farnosti Jaroměřice nad Rok. Zvláště my mladí jsme cítili jeho lásku, kterou nám věnoval. Vedl nás k úctě Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, vedl nás k úctě Panny Marie, věnoval se nám studentům ve zvláštním kroužku. Loutkové divadlo, knihovna, Orel, to vše používal k bližšímu poznání Pána Boha. Každý den vzpomínám v modlitbě před spaním na zemřelého a vyprošuji si přimluvu pro svůj kněžský život.⁴²

39 Dopis Marie MACHOVCOVÉ: *Vzpomínky na Mons. Jana Podveského* adresovaný Josefu Valeriánovi. Jaroměřice nad Rokytnou 15. listopad 2011. Osobní vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

40 Dopis Věry CHUDÁRKOVÉ: *Vzpomínka na otce Podveského* adresovaný Josefu Valeriánovi. Zlín 12. prosince 2011. Osobní vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

41 Mons. František Hrůza se narodil 25. února 1923 v Jaroměřicích. V Moravských Budějovicích maturoval v roce 1942 a od roku 1943 byl totálně nasazen v Kuřimi do zbrojní výroby. V roce 1950 dostudoval teologii, přijal v biskupské kapli kněžské svěcení a nastoupil na vojenskou službu v PTP, ze které byl propuštěn 1953. Od r. 1954 kaplanoval v Roudnici nad Labem. Po dvou letech byl ustanoven kooperátorem v Jemnici a r. 1959 farářem v Měříně, kde působil až do r. 2009. Jeho věrnou a obětavou kněžskou službu ocenil papež Jan Pavel II. v roce 2000 jmenováním kaplanem Jeho Svatosti. Z Měřína odešel jako výpomocný duchovní do Blížkova.

42 Dopis Františka HRŮZY: *Svědectví o Mons. Janu Podveském* zaslaný Pavlu Habrovci. Blížkov 10. prosince 2011. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

Je však nutno zmínit zejména studentku Marii Rezkovou,⁴³ která se po příchodu Podveského stala jeho blízkou spolupracovnicí a pomáhala mu s organizací různých činností, které pro děti a mládež pořádali, především pod záštitou místního Orla. Marie začala v této době pravidelně navštěvovat kostel a Podveskému zcela svěřila vedení svého duchovního života.⁴⁴ Během války se Marie přestěhovala do Zlína, kde pracovala v továrně a navštěvovala společenství mládeže a salesiány ve Fryštáku. Silně na ni zapůsobila smrt Aničky Zelíkové.⁴⁵ Marie po absolvování katechetického kurzu vedeného Františkem Tomáškem⁴⁶ působila ve Zlíně jako katecheta a byla velmi oblíbená u dětí i rodičů. Celou dobu zůstávala s Podveským v korespondenčním kontaktu⁴⁷ a setkávala se s ním, když přijížděla do Jaroměřic na prázdniny či na svátky. Kdykoliv přijela do Jaroměřic, vyžádala si klíče od kostela, aby tam mohla adorat, protože „byla mimořádně zbožná“.⁴⁸

Během prázdnin 1950 Marii Rezkové před svatostánkem vyvstala myšlenka nabídnout se jako oběť za všechny, kteří trpí či budou trpět příkoří od komunistického režimu. Svěřila se s tím Podveskému, který ji to samozřejmě nejprve vymlouval, proto slíbila, že to ještě před svatostánkem bude zvažovat, ale koncem prázdnin přišla za Podveským, že již se rozhodla, neboť poznala, že je to Ježíši

43 Marie Rezková se narodila 28. května 1925 v Jaroměřicích a měla sedm sourozenců. Během války sloužila v mnoha rodinách jako pečovatelka. Dostala se až do Zlína, kde pracovala v továrně u Bati. Ovlivnila ji smrt Aničky Zelíkové a Marie se také rozhodla pro oběti a sebezápor a časté modlitby za kněze. Marie Rezková zemřela ve svém bytě v noci 11. května 1951 na otravu plynem ze zhasnutého hořáku karmy. Mnozí kněží považovali její tragickou smrti za oběť, kterou za kněze přijala. Srov. KOLÁŘ, Antonín. Marie Rezková 1925 – 1951. Pamětní list. Hradec nad Moravicí.

44 Tamtéž.

45 Anička Zelíková s narodila se 19. července 1924 v Napajedlích. Velký vliv na ni měli řeholnice sv. Kříže z ústavu Ludmila, kam chodila do školy. Ve 13. letech se rozhodla obětovat za posvěcení kněží. Na zelený čtvrtek 1938 se nabídla se Bohu jako smírná oběť, další den poprvé objevila tuberkulóza. Jako Marie od svátostného Srdce Ježíšova vstoupila 1939 do sekulárního III. karmelitánského řádu a 7. února 1941 složila řeholní sliby. Zemřela 11. září 1941. Srov. Životopis Aničky Zelíkové. *Anna Marie Zelíková T. O. Carm.* [online]. 2006 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.anickazelikova.cz/zivotopis.html>

46 ThDr. František kardinál Tomášek se narodil 30. července 1899 ve Studénce. Kněžské svěcení přijal 1922. V roce 1934 nastoupil jako asistent pro pedagogiku a katechetiku na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci, kde 1938 obdržel titul doktora teologie. 14. října 1949 přijal tajné biskupské svěcení od biskupa Josefa Matochy a stal se světícím biskupem olomouckým. 18. února 1965 se stal apoštolským administrátorem pražské arcidiecéze. Pavel VI. jej v květnu 1976 jmenoval kardinálem in pectore a další rok jeho jmenování zveřejnil na konzistoři 27. června 1977, kdy byl jmenován kardinálem i Joseph Ratzinger, pozdější papež Benedikt XVI. 30. prosince 1977 se Tomášek stal pražským arcibiskupem a úřad vykonával až do své rezignace 26. března 1991. Tomášek zemřel 16. srpna 1992 a je pohřben ve svatovítské katedrále. Srov. BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha: Logik, 2000, s. 346-347.

47 KOLÁŘ, Antonín. Marie Rezková 1925 – 1951. Pamětní list. Hradec nad Moravicí. Obsahuje krátké citace ze čtyř dopisů Rezkové zaslaných Podveskému během tří měsíců.

48 *Svědectví o Babicích*. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: *TV-MIS.cz* [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>

milé.⁴⁹ V okamžiku, kdy se Ježíši nabídla jako smírná oběť, prý pocítila, jak ji přijímá a tak Podveskému řekla, že si myslí, že ji bude pochovávat. Podveský přiznává, že na to reagoval trochu podrážděně slovy:

Děvče jak tak můžeš mluvit? Víš, že já každou chvíli čekám, kdy mě bezpečnost sebere, a ty mluvíš tak – mladé děvče. Jenom pěkně jeď do Zlína a tam zas působ jako doposud. To je tvá povinnost.⁵⁰

Poté se spolu Podveský a Rezková viděli již jen na Vánoce a Velikonoce, ale každý měsíc Marie posílala dopis. Před svatodušními svátky 6. května 1951 Marie Podveskému píše:

Utrpení, oběť má větší cenu než všechno ostatní. Poslední dny se mi dostávala světlá poznání o lásce Ježíšově k nám. Chápu, jak je třeba být smírnou obětí, jak třeba je modlitby... Kéž Vás posílí Duch Svatý, abyste byl knězem dle Srdce Ježíšova.⁵¹

Marie poté, co si v pozdních nočních hodinách 11. května 1951 připravila věci pro děti, které měli jít k prvnímu svatému přijímání, usnula únavou ve vaně. V ohřívači vody zhasl stálý plamen a začal z něj unikat plyn, kterým se Marie ve spánku otráвила. Ve Zlíně se jí dostalo triumfálního pohřebního průvodu, který se stal zároveň manifestací víry v době, která jí pohrdala. Po převozu těla do Jarměřic Marii pochovávali všichni tři místní kněží (Podveský, Valerián a Fiker). Podveský nad jejím hrobem řekl, že ačkoliv všechny jistě zaskočila náhlá smrt této mladé ženy, on není překvapen, neboť mu ji před necelým rokem předpověděl, když se nabídla Bohu jako smírná oběť. Podveský se od té chvíle spoléhal na její přímlovu a v nahrávce z roku 1990 vzpomíná, že častokrát zakusil vyslyšení svých proseb, které na přímlovu Marie Rezkové předkládal Bohu.⁵²

Společenské a pastorační aktivity

Podveský se začátku svého působení účastnil nejen náboženského, ale i kulturního dění ve městě. Stal se aktivním členem místních katolických spolků, které dostal na starost. Jednalo se o Jednotu sv. Josefa, Jednotu Orelskou, ve které byl starostou, a Sdružení katolických studentů. Kromě toho dostal na starost Spořitelni a záloženský spolek (Reifaisenku) a farní charitu.

49 Tamtéž.

50 Tamtéž.

51 KOLÁŘ, Antonín. *Marie Rezková 1925 – 1951*. Pamětní arch. Hradec nad Moravicí.

52 *Svědectví o Babicích*. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: *TV-MIS.cz* [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>

V březnu 1937 při příležitosti oslav narozenin bývalého prezidenta T. G. Masaryka vystoupil v sokolovně se svým sólem na křídlovku.⁵³ Poté v prosinci v tomtéž roce řídil úspěšné vystoupení místních muzikantů s názvem Odtroubeno, které se několikrát opakovalo a hrálo i v Moravských Budějovicích a Hrotovicích.⁵⁴

V roce 1939 slavil životní jubileum sedmdesátin farář Josef Peksa, který předcházejícího roku rezignoval na děkanský úřad. Den narozenin, 26. únor, připadl zrovna na neděli, a i přesto se na slavnostní mši svatou sjela spousta kněží z okolí.⁵⁵ Odpoledne Jednota sv. Josefa, Orel a Sdružení katolických studentů překvapili jubilanta akademií. Podveský měl velkou zásluhu na přípravě akademie a sám přednesl na trubku sólově árii *Píseň o měsíčku* z opery Rusalka od Antonína Dvořáka.⁵⁶ Farní kostel při dopoledních bohoslužbách i Lidový dům, kde se konala večerní akademie, byly naplněny „do posledního místečka.“⁵⁷ Akademie se zúčastnili zástupci všech místních úřadů a okresní hejtman a okresní školní inspektor. Nakonec se zapojil i oslavenec Peksa, „jenž vyhověl přání obecnstva a svým zdravým, hrdinským tenorem zapěl několik písní.“⁵⁸

Od začátku roku 1939 se Jaroměřice nad Rokytinou chystaly na dvě jubilejní výročí událostí, které podle slov Podveského „náležejí k nejvýznamnějším částem jejich dějin: dvousté výročí posvěcení krásného barokního chrámu sv. Markéty a desáté výročí smrti básníka Otokara Březiny.“⁵⁹ K této příležitosti byla vydána kniha Jaroměřický památník, do níž přispěli Josef Fišer, František Jech, Josef Kapinus, Jan Podveský, který tuto knihu uspořádal, a farář Josef Peksa, který se zasadil o její tisk. Podveský je jako autor podepsán pouze pod příspěvkem o svaté Markétě⁶⁰ a

53 Srov. HAMBÁLEK, P. *Podveský Jan* [online].

54 Srov. tamtéž.

55 „Toho dne sjelo se okolní kněžstvo, aby asistovalo svému dlouholetému děkanu a dobrému příteli při mši sv. slavnostní, láskou k vlasti prolnuté kázání o významu kněžství měl P. Josef Opletal, farář moravskobudějovický a děkan jaroměřický.“ PODVESKÝ, J. *Jaroměřický památník*, s. 197.

56 Program akademie byl následující: „1. A. Dvořák: Slavnostní zpěv pro smíšený sbor s doprovodem orchestru. (Chrámový sbor řídil Josef Reichl.) 2. Proslov (Msgre. Karel Vystrčil, prof. v. v. z. Vel. Meziříčí.) 3. Blahopřání (Orelské žactvo.) 4. a) Benjamin Godard: Berceuse de Jocelyn. b) Gabriel Marie: La cinquantine. Solo na čelo. (Por. Jan Voštera, u klavíru P. Alois Ambroz.) 5. M. Svobodová: Rytmičké motivy na národní písně. (Dorostenky orla.) 6. A. Dvořák: Op. 90. Dumky. Klavírní trio. (P. Alois Ambroz, Josef Reichl, Jan Voštera.) 7. M. Jelínková – A. Bahenská: Svatý Václave! Symbol. cvičení. (Členky Orla.) 8. A. Dvořák: Píseň o měsíčku z opery Rusalka. Solo na trubku. (P. Jan Podveský, u klavíru P. Alois Ambroz.) 9. a) Luigi Forino: Op: 27. Les. Prières I., II. b) H. A. Rasch: Alleto maestoso. Čelový kvartet. (Rudolf Štekl, Jan Voštera, Antonín Mašek, Ladislav Richter.) 10. J. Fučík: Tis Slav, pochod. Orchestr“ Tamtéž, s. 197-198.

57 Tamtéž, s. 198.

58 Tamtéž.

59 Tamtéž, s. 7.

60 Tamtéž, s. 26-28.

u doslovu.⁶¹ Lze předpokládat, že je rovněž autorem úvodu a je možné, že spolupracoval na příspěvcích věnujících se historickému a geografickému popisu farnosti.

V červnu se konali jubilejní slavnosti 200 let posvěcení kostela svaté Markéty. Oslavy otevřela 22. června třídní večerní pobožnost. V sobotu 24. června večer, navzdory protektorátnímu období, bylo město vyzdobeno národními vlajkami, aby přivítalo přijíždějícího biskupa. Tentýž večer se konal světelný eucharistický průvod, do kterého se zapojilo téměř 5000 účastníků. Monstranci nesl osvětlenými ulicemi biskupský sekretář Silvestr Kulhánek. Tato pobožnost neměla pouze náboženský význam, ale v době války podpořila i národní hrdost zpěvem hymny na závěr.

*Dojemná byla chvíle, kdy průvod dospěl na hlavní náměstí, seskupil se před oltářem u sousoší Nejsvětější Trojice, osvětlené dálkovými reflektory, vyznal hlasitě víru v Boha a po sv. požehnání nesla se k hvězdnému nebi hymna papežská a česká „Kde domov můj“.*⁶²

V neděli sloužil pontifikální mši brněnský biskup Josef Kupka⁶³ a ke kráse liturgie přispěl i kostelní sbor. Odpoledne ve slavnostním kázání uhřínovský farář Jan Dokulil⁶⁴ pietně připomněl Otokara Březinu a biskup Kupka slavnostním požehnáním oslavy uzavřel.⁶⁵

Kromě účasti na společenských událostech Podveský věnoval významný podíl svého času osobním kontaktům s farníky a rodinami. Obzvláště rád chodil k početným rodinám, které se snažil i ekonomicky podporovat. Je samozřejmé, že pravidelně navštěvoval nemocné, ale dokonce také sám z vlastních prostřed-

61 Tamtéž, s. 197-198.

62 Tamtéž, s. 7.

63 PhDr. ThDr. Josef Kupka se narodil se 7. května 1862 v Černé Hoře. Gymnázium a teologii absolvoval v Brně, kde 20. září 1884 přijal kněžské svěcení. Stal kooperátorem v Moravských Budějovicích. 1888 obdržel doktorát filosofie v Římě. Poté působil v Mohelně Hustopečích. Od roku 1890 učil pastorálku v brněnském alumnátu. 7. září 1924 přijal biskupské svěcení jako pomocný brněnský biskup. Od 3. června 1926 byl administrátorem a poté 21. listopadu 1931 se stal diecézním biskupem brněnské diecéze. Zemřel 20. června 1941 při vizitaci v Nové Říši a je pochován v brněnské katedrále. Srov. Brněnští biskupové. *Biskupství brněnské* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/brnensti-biskupove>

64 Básník a překladatel Jan Dokulil se narodil 13. července 1910 v Mastníku. Absolvoval gymnázium v Třebíči. 1930 nastoupil do alumnátu v Brně. 5. července 1935 byl vysvěcen na kněze a ustanoven kaplanem v Protivanově. V roce 1936 se stěhoval do Třebíče a poté do Měřína. Od r. 1937 byl kaplanem a od r. 1941 farářem v Uhřínově, zde působil do r. 1950, kdy se začal skrývat před zatčením. 1957 byl zatčen a vězněn. Po propuštění na svobodu 1965 se stal knihovníkem v Třebíči. 1967 se dočkal plné rehabilitace a 1. ledna 1968 se stal farářem ve Svitávce u Boskovic, kde 1. února 1974 zemřel. Srov. HAMBÁLEK, Pavel. JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU. *Jan Dokulil* [online]. 2009 [cit. 2013-04-02]. Významné osobnosti. Dostupné z: http://www.jaromericenr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5750&id_dokumenty=77738

65 Srov. tamtéž.

ků nosil každý pátek jídlo chudým bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost, a to po celou dobu svého působení v Jaroměřicích. Dětem z nemajetných rodin obstarával ošacení, nadaným žákům finanční pomoc při studiu a všem lidem duchovní posilu.⁶⁶ „Byl tam velice oblíben pro duchovní a charitativní činnost.“⁶⁷ Během války pomáhal obstarávat lidem léky např. inzulin.⁶⁸ Svědectví o tom vydává tehdejší farní hospodyně, paní Antonie Jelínková:

Také vzpomínám a skutečně vím, jak se staral o chudobné osoby a nemocné. Když jim nemohl pan farář osobně něco odevzdat, tak jsem byla poslaná já. A i ošacení pro nemajetné rodiče, pro děti jejich obstarával. Těm nemocným zase láhev vína na posílení [...]. To, co p. farář kázal podle evangelia, také dělal. Dával a nepočítal, pracoval a netoužil po odpočinku.⁶⁹

Byl tedy proto mimořádně oblíben u chudých, ale jeho dobročinnost oceňovala samozřejmě celá farnost a vážila si jej jako skutečně štědré osobnosti.

Odbojová činnost během války

V době německé okupace si kněží působící v tomto regionu upevnili u spoluobčanů respekt odmítavým postojem k okupantům. Podveský a farář Jindřich Hladík,⁷⁰ spravující farnost v Babicích, se dokonce zapojili jako spolupracovníci do partyzánského hnutí skupiny Lenka – Jih. V odboji byli zapojeni lidé napříč politickým spektrem, včetně komunistů, a Podveský se zde například spřátelil s komunistou Josefem Ošmerou, který jej později varoval před babickými událostmi.⁷¹ Mezi další členy patřili Jaroslav Melkus, Josef Černošous, Antonín Plichta a jiní.⁷²

66 Srov. VALERIÁN, Josef. *Vzpomínka na Mons. Jana Podveského*. Nedatováno. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

67 Římskokatolický farní úřad Deblín (dále jen ŘKFÚ Deblín), *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 117.

68 Dopis Marie KLCINOVÉ: *Vzpomínka na P. Jana Podveského*. Praha listopad 2011. Osobní vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

69 DABB. Antonie JELÍNKOVÁ: *Prohlášení*.

70 Jindřich Hladík z Křižanova, narozený 1. dubna 1904, přijal 1933 kněžské svěcení a nastoupil jako kaplan do Jaroměřic nad Rokytnou, kde se 1935 stal též starostou a byl jím do války. V roce 1939 byl ustanoven administrátorem v Babicích. Hladík se během války v Babicích zapojil do odboje a coby záložní důstojník československé armády se stal dokonce velitelem odbojové skupiny v Babicích (zastupoval jej Antonín Plichta). Odvážně uschovával na své faře zbraně ve včelíně a v garáži. Po válce Hladík mandát do Zemského národního výboru (ZNV) za lidovou stranu, kterého byl po puči 1948 zbaven. Komunistka a funkcionář ZNV Karel Svitavský jej varoval, proto se nechal 1948 přeložit do Blanska, což mu patrně zachránilo život. Od 1959 působil deset let v Brně – Lískovci, poté odešel do penze a vypořádával v Brně u sv. Máří Magdalény.

71 RÁZEK, Adolf. *StB + justice nástroje třídního boje v akci Babice*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, sv. 6, s. 19.

To, že se jednalo o činnost životu nebezpečnou, dosvědčuje osud tří rolníků z Boňova, kteří byli na jaroměřické radnici odsouzeni k smrti 23. června 1944 a o den později v Praze popraveni za to, že u nich přenocovali čeští parašutisté z Anglie,⁷³ jež měli podpořit partyzánskou skupinu Lenka – Jih. Na podzim téhož roku se podle pokynů československé exilové vlády, formuje ilegální Revoluční národní výbor v Jaroměřicích nad Rokytnou a jedním ze zakládajících členů je právě Podveský. Několik přípravných schůzek se konalo v jeho bytě na faře,⁷⁴ včetně poslední, na níž se výbor ustanovil.⁷⁵ Úkol výboru byl stabilizovat poválečnou situaci, na rozdíl od partyzánského oddílu Lenka – Jih působícího diverzní akce, ale personální složení obou organizací se silně prolínalo.

Hlavním bojovým cílem partyzánské skupiny bylo komplikovat nepříteli dopravu na komunikacích, které se nacházely v okolí, a ničení německých vojenských zařízení. Jaroměřická skupina operovala jihovýchodně a severně od Jaroměřic. Cílem byly především komunikace z Brna přes Jaroměřice do Moravských Budějovic a z Jaroměřic do Třebíče. Dalším úkolem skupiny byla destrukce trati z Okříšek do Znojma a Vídně.⁷⁶

Partyzánům se však nedostávalo zbraní. Skupina Lenka – Jih se tak ozbrojovala hlavně krádežemi v německých skladech zbraní. Obdržela též zásilku svrženou spojenci u Římova, poblíž Rokytnice nad Rokytnou.⁷⁷ Od roku 1944 bylo celé druhé poschodí rozlehlé fary,⁷⁸ kromě Podveského bytu, zabráno německou armádou. V sále probíhala školení a ostatní místnosti obývali důstojníci. Začátkem roku 1945 armáda obsadila i tělocvičnu⁷⁹ v přízemí vedle vstupu do fary. Poručila ji vyklidit, aby zde mohla uskladnit zbraně. Všichni obyvatelé fary věděli, že k této místnosti existují dva klíče, Podveský ovšem nechal rychle tajně

72 Později se tito tři partyzáni zapojí do protikomunistického odboje a po Babických procesech budou popraveni.

73 Srov. ŘKFÚ Jaroměřice nad Rokytnou. *Protocollum domesticum*, s. 135.

74 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Odpověď Ministerstvu Národní obrany*. Letonice 26. dubna 1974, s. 2.

75 *Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv* (dále jen VHA), f. Domácí odboj, sign. 95/1/10.

76 Srov. JANÍK, Vlastislav. *Operace Spelter Lenka-Jih*. Praha: Naše vojsko, 2008, s. 169.

77 Srov. DOLEŽALOVÁ, Markéta. Jaroslav Melkus (1900–1953). *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-melkus>

78 Jako fara slouží v Jaroměřicích nad Rokytnou od roku 1833 budova zrušeného kláštera servitů. Jedná se o rozsáhlou dvoupatrovou nemovitost z konce 17. století jejíž půdorys měří přibližně 53 x 23 metrů.

79 Před válkou tělocvičnu využívala například Orelská jednota a Podveský coby její starosta měl od tělocvičny klíče.

vytvořit třetí klíč, předtím než Němcům odevzdal dva původní, s úmyslem využít tajný klíč později.⁸⁰

V následujících dnech v této místnosti Němci uskladnili velké množství zbraní a střežili ji dvoučlennou ozbrojenou hlídkou. Okna skladu byla do ulice, proto hlídka vždy v noci obcházela, přes úzký, asi 30 metrů dlouhý dvorek, celou faru. Podveský v odboji sloužil jako spojka katolických odbojářů, kteří z velké části patřili rovněž k organizaci Orla, a měl za úkol udržovat spojení měst Třebíč, Moravské Budějovice a Jaroměřice. Sám upozornil partyzány skrze Josefa Ošmeru na tento sklad a byl pověřen, aby jej ve vhodné chvíli prohlédl. Podveský vyzoroval intervaly hlídky, a protože se důstojníci na své pokoje vraceli i po půlnoci, věděl, že musí jít ještě později. Při prvním prozkoumání skladu s přenosnou svítilnou oznámil Ošmerovi, co objevil, a byl požádán, aby se pokusil nějaké zbraně získat, což neodmítl, ačkoliv věděl, že v případě neúspěchu ho čeká smrt.

Náboje z načatých beden a neuspořádané ruční granáty na hromadě šlo sebrat snadno, ale pistole a pušky byly přehledně vyrovnány do skupin a nahoře byl lístek s počtem kusů. Tyto lístky později Podveský padělal. Několikrát vnikl do skladiště a odnášel granáty v aktovce do sklepa, odkud je ve dne přenesl do kanceláře, kam pro ně přicházel Ošmera nebo častěji četník Alois Vala.⁸¹ Protože fara byla tehdy státní matriční úřad a četníci úředně přicházeli denně, nebylo to podezřelé. Ukořistěné pušky Vala odnášel za deště pod pláštěnkou. Jednalo se o velice riskantní činnost. Do dubna 1945 bylo především zásluhou Podveského z fary získáno několik pušek a stovky nábojů a ručních granátů.⁸²

Již částečně vyzbrojená skupina se rozhodla pro prohlídku skladu s cílem zjistit, zda bude možné ho celý vybrat. Během dne se nenápadně a postupně na faře sešlo několik členů skupiny⁸³ a v noci šli se zatemněnými baterkami do skladiště. Podveský je měl vpustit a poté hlídat na dvorku. Stráž se nečekaně vracela dříve ke skladišti, dal tedy znamení, ale při úprku partyzánů do sklepa již nebyl

80 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Odpověď Ministerstvu Národní obrany*. Letonice 26. dubna 1974, s. 2.

81 Tamtéž.

82 Sám Podveský tvrdí, že ukořistil „asi 8 pušek“ Tamtéž. Zatímco VHA, f. Domáci odboj, sign. 95/1/10. *Průběh okupace a revoluce v Jaroměřicích nad Rokytnou* 140 RG, uvádí kořist 2 pancéřových pěstí, 5 pušek a 500 nábojů. Partyzáni si pochopitelně o zbraních žádnou evidenci nevedli a Podveský také pouze odhaduje počet, proto se tyto údaje mírně rozcházejí.

83 Podveský uvádí: „Pokud si vzpomínám, byli to: Josef Ošmera, Arnošt Komenda, Miroslav Ošmera, Rudolf Stricko, také někdo z Třebíče.“ DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Odpověď Ministerstvu Národní obrany*. Letonice 26. dubna 1974, s. 4.

čas skladiště zamykat, dveře zůstaly pouze přivřené. Německá hlídka otevřela dveře a po vzrušené diskuzi začala pátrat. Vydala se zrovna směrem k úkrytu partyzánů a snad již sahala na kliku. Naštěstí právě v tom zaštěkal farní pes a hlídka, zřejmě v domněnku, že štěká na lupiče, změnila směr pátrání. Po mírném zklidnění situace Podveský vyvedl partyzány dvorkem a zahradou ven. Další akce ve skladu se již pochopitelně neuskutečnila.

Za partyzánskou činnost byl po válce Podveský vyznamenán ministrem národní obrany generálem Ludvíkem Svobodou,⁸⁴ který mu po válce udělil odznak československého partyzána.⁸⁵ Po rehabilitaci v roce 1974 znovu obdržel od Federálního ministerstva národní obrany osvědčení o účasti na národním boji za osvobození.⁸⁶

Politická činnost a dopady únorového puče 1948

V Jaroměřicích bylo běžné zapojení duchovních nejen do společenského, ale i do politického života města. Tak například v roce 1935 se stal starostou místní kaplan Jindřich Hladík.⁸⁷ Sám Podveský však nebyl před válkou ani během ní nikde politicky organizován.⁸⁸

Revoluční národní výbor, jehož byl Podveský zakládajícím členem, se 6. května 1945 ujímá správy města. Při jeho první slavnostní schůzi byl Podveský veřejně pochválen četnickým strážmistrem Aloisem Valou. Podveský tak oficiálně vstoupil do politického života a v této době se stal členem strany lidové, v níž zastával funkci jednatele. Ze strany vystoupil v roce 1948. Ve stejném období byl členem městské rady a zároveň místopředsedou Místního národního výboru (MNV) v Jaroměřicích nad Rokytnou,⁸⁹ což bylo jistě oceněním aktivní účasti v odboji a při zakládání Revolučního národního výboru během války. Podle své výpovědi dokonce odmítl návrh, aby se stal předsedou MNV, a tak se

84 Ludvík Svoboda, narozen 25. listopadu 1895, začal kariéru jako armádní důstojník. Ve druhé světové válce bojoval na východní frontě, kde byl povýšen na generála a vedl 1. československý armádní sbor. Po válce se stal ministrem národní obrany, kterým zůstal do roku 1950. Mezi léty 1968 až 1975 byl prezidentem Československé socialistické republiky. Zemřel 20. září 1979. Podrobnosti viz KLUSÁKOVÁ, Zoe. *Ludvík Svoboda: životopis*. Kroměříž: Město Kroměříž, 2005, Dostupné z: <http://www.ludviksvoboda.cz/cz/zivotopis-podrobneji>

85 Srov. DABB, neuspořádáno.

86 Viz příloha č. 10.

87 Viz pozn. č. 70.

88 Srov. *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS). f. Krajská správa StB Brno, a. č. V-1588 Brno. Skupinový vyšetřovací svazek Smetana Gustav a spol. podsv. č. 4. č. l. 489, *Výpověď Jana Podveského 11. 12. 1951*.

89 Srov. ABS, f. Krajská správa StB Brno, a. č. V-1588 Brno. Skupinový vyšetřovací svazek Smetana Gustav a spol. podsv. č. 4. č. l. 489, *Výpověď Jana Podveského 11. 12. 1951*.

na přání všech stal místopředsedou.⁹⁰ Tento úřad vykonával do únorového puče v roce 1948, kdy byl veřejných funkcí bez udání důvodu zbaven. To ukazuje, že komunisté odpočátku nevěřili, že tento kněz by s nimi mohl spolupracovat. Přesto jej navštívili krátce před babickou tragédií dva neznámí pánové z Jihlavy, kteří se odmítli blíže představit. Pouze mu přišli důrazně poradit, aby se zase zapojil a vzal nějaké veřejné funkce, ačkoliv jich byl předtím bezdůvodně zbaven. Poté co odmítl, jeden z nich mu vyhrožoval, aby jej ta tvrdohlavost nepřišla brzy moc draho.⁹¹ Pak jej ještě navštívili jeden nejmenovaný člen rady a předsedkyně MNV Muzikářová a domlouvali mu, aby se opět aktivně zapojil do MNV, protože jinak to s ním špatně dopadne.⁹²

Po únoru 1948 byl Podveský nejen zbaven veřejných funkcí, ale úřady řízené komunisty začaly dělat vše pro znemožnění jeho pedagogického působení. Nejprve akční výbor Národní fronty v Moravských Budějovicích označil ve svém usnesení dne 20. března 1948 působení Jana Podveského ve školství za nežádoucí a stejně tak jakékoliv jeho působení v moravskobudějovickém okrese.⁹³ Nato 30. března Zemská školní rada v Brně posílá Jana Podveského na dovolenou s čekatelným,⁹⁴ což byla nucená dovolená se sníženým platem. Podveský podal 10. dubna odvolání přímo na ministerstvo školství. Podveského též předvolal do Prahy školský odbor ústředního akčního výboru Národní fronty, kde jej žádali, aby zde zůstal jako referent, který by projednával kněžské záležitosti.⁹⁵ Tuto nabídku samozřejmě odmítl, protože stát se konfidentem komunistického režimu by bylo zcela v rozporu s jeho hodnotami.

Okresní národní výbor v Moravských Budějovicích 1. dubna odňal bez udání důvodu Podveskému řidičský průkaz. Tím mu prakticky znemožnil vyučování náboženství v přilehlých vesnicích, kam dojížděl svým vozem. Podveský oznámil biskupské konzistoři své vyloučení ze školy s rozpisem, které třídy zůstávají bez výuky náboženství. V tomto období vyjádřil svůj nesouhlas s Podveského činností i předseda⁹⁶ akčního výboru národní fronty, který Podveskému vzkázal,

90 Srov. DABB, neuspořádané. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 1.

91 Srov. tamtéž, s. 10.

92 Tamtéž.

93 DABB, neuspořádané.

94 DABB. Stalo se tak dekretem č. 13.785/48 – II/3.

95 Srov. DABB, neuspořádané. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 9.

96 Podle Podveského měl příjmení Evanžin a jednalo se o člověka do té doby v Jaroměřicích naprosto neznámého. Tamtéž, s. 2.

že má do tří dnů opustit Jaroměřice, jinak prý za jeho život neručí. Podveský se tedy poradil s biskupem, který jej požádal, aby setrval.⁹⁷

Okresní školní výbor v Moravských Budějovicích 12. dubna podal žádost na konzistoř, aby dosadila na měšťanskou školu v Jaroměřicích jiného katechetu. Stejný den podal Podveský k Zemskému národnímu výboru v Brně odvolání proti odebrání svého řidičského průkazu s odůvodněním, že spravuje rozsáhlou farnost o 13 obcích a téměř všude vyučuje na školách náboženství. Biskupská konzistoř podala 20. dubna k Zemské školní radě protest proti dosavadnímu postupu,⁹⁸ v němž žádala spravedlivé vyšetření a nápravu. Stejnou žádost zaslala i Okresnímu akčnímu výboru v Moravských Budějovicích. V této žádosti stojí, že Podveskému „nemůže nepředpojatý člověk nic vytknouti, nedopustil se totiž ničeho, zač by měl býti trestán ztrátou místa a znemožněním existence.“⁹⁹

Mezitím v Jaroměřické farnosti v průběhu dubna probíhala rozsáhlá petiční akce na podporu Podveského. V prosinci 1947 po smrti jaroměřického faráře Peksy zástupci MNV s předsedou v čele osobně požádali brněnského biskupa Karla Skoupého,¹⁰⁰ který přijel vykonat pohřební obřady, aby se Podveský stal novým farářem. Biskup vzal jejich přání na vědomí, ale zatím jej ustanovil pouze administrátorem. A tak se v dubnu 1948 farníci opět přimlouvali na konzistoři a vyzdvihovali jeho zásluhy, aby byl ustanoven co nejdříve farářem. Do podpisových archů petice byla dána i razítka MNV všech 13 obcí, které do farnosti spadaly.¹⁰¹

Zemská školní rada v Brně sdělila biskupské konzistoři 27. dubna, že ve věci Podveského není příslušná přijímat rozhodnutí, ačkoliv jej předtím poslala na nucenou dovolenou. Konzistoř vydala 3. května potvrzení, že Jan Podveský nezbytně potřebuje řidičský průkaz k výkonu své práce.

97 Tamtéž.

98 Srov. DABB, neuspořádáno.

99 Tamtéž.

100 Prof. Msgre. ThDr. Karel Skoupý se narodil 30. prosince 1886 v Lipůvce. 16.července 1911 byl vysvěcen na kněze a poslán na první místo do Dyjákovic. Se stal prefektem brněnského alumnátu a od roku 1923 až do jmenování biskupem byl prvním přestaveným alumnátu a učil Nový zákon. Biskupské svěcení přijal 30. června 1946. Od května 1950 byl internován ve své rezidenci. Léta 1953-1968 prožil v internaci mimo Brno, konkrétně v obcích Myštěves, Roželov, Paběnice, Mukařov a Žernůvka. V období Pražského jara byl 22. června 1968 znovu uveden na svůj biskupský stolec. Když však biskup Skoupý 22. února 1972 zemřel, zůstal brněnský biskupský stolec až do roku 1990 neobsazený, protože stát nesouhlasil se svěcením nových biskupů. Diecézi proto řídil kapitulní vikář Ludvík Horký. Srov. Brněňští biskupové. *Biskupství brněnské* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/brnensti-biskupove>

101 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 2.

Zemská školní rada v Brně oznámila Podveskému 23. srpna, že jeho propuštění z výuky náboženství bylo v souladu se zákonem o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů,¹⁰² a proto se rozhodla, že k 1. září 1948 s ním rozvazuje pracovní smlouvu.¹⁰³

Po nátlaku rodičů poté, co se výuka náboženství nějaký čas vůbec nekonala, úřady dovolily Podveskému vyučovat v okolních vesnicích pod podmínkou, že v Jaroměřicích budou učit pouze kaplani. Výuky však bylo moc, proto Podveský začal zastupovat i na obecných školách v Jaroměřicích. Okresní akční výbor Národní fronty se proti tomu ohradil a 23. září pro změnu okresní školní výbor v Moravských Budějovicích zažádal konzistoř, aby ustanovila pro zástupné vyučování na školách někoho jiného. Zemský národní výbor v Brně však 26. října vyslovil souhlas s ustanovením Podveského farářem v Jaroměřicích, a tak byl 11. listopadu 1948 kanonicky investován farářem,¹⁰⁴ což upevnilo jeho pozici. Do úřadu jej instaloval děkan Josef Opletal 27. listopadu.

V roce 1949 přišel potajmu na faru Podveského varovat předseda místní Komunistické strany Československa¹⁰⁵ a MNV Josef Ošmera. Byl sice přesvědčený komunist, ale zároveň spolubojovník z odboje a jak Podveský vzpomíná, cítil se mu zavázán, neboť jeho děti byly v těžkých dobách podporovány farní charitou. Podveského varoval slovy:

*Pater Jene, sakra dejte si moc dobrý pozor, něco se tady v jihlavském kraji chystá a bude to velmi zlé. Bude to strašné. Je naplánováno, že musí být odstraněny všechny osoby, které zde mají větší vliv a [které] brzdí běh událostí tohoto nového režimu. [...] Dejte si pozor, bude tady nějaká akce, při níž musí být odstraněni všichni ti, kteří jsou režimu nepohodlní a brzdí vývoj našeho směru. A vy jste za Jaroměřice na prvním místě.*¹⁰⁶

Podveský varování bral skutečně vážně a svěřil se s ním několika osobám. V Jaroměřicích to byl kaplan Valerián, účetní v Raiffeisen¹⁰⁷ Karel Procházka,

102 Zemská školní rada se odvolávala na ustanovení odstavce 1 § 1 zákona ze dne 21. července 1948, č. 213 Sbírky, o zpětné legalizaci protiprávního jednání akčních výborů, které zní: „Opatření akčních výborů nebo opatření učiněná na jejich návrh nebo na jejich místě, k nimž došlo v době od 20. února 1948 do dne počátku účinnosti tohoto zákona a která směřovala k ochraně nebo k zabezpečení lidově-demokratického zřízení nebo k očistě veřejného života, jsou po právu, a to i v těch případech, kde by jinak nebyla v souladu s příslušnými předpisy.“

103 Srov. DABB, neuspořádáno.

104 DABB, neuspořádáno. Podveský byl jmenován farářem dekretem č. 1574 s právní účinností již od 1. listopadu 1948.

105 Dále uváděno KSČ.

106 *Svědectví o Babicích*. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: *TV-MIS.cz* [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>

107 Raiffeisenku měl Podveský dlouhé období na starost, proto se s účetním dobře znal a věřil mu.

učitelka Karla Petráková¹⁰⁸ a strojník Ing. Antonín Mašek, mimo to v Bučovicích se svěřil svému otci, švagrovi a Josefu Kamínkovi.¹⁰⁹ Jak ovšem plynuly měsíce a nic se nedělo, obavy postupně slábly.

Podveský přes nepřízeň doby uspořádal v tomto roce 1949 lidové misie, které se konaly ve dnech 28. května až 5. června.¹¹⁰ Misie zaznamenaly velký ohlas u obyvatel. Přednášky v kostele probíhaly odděleně pro jednotlivé životní stavy a kostel byl vždy plný.

Spolupráce s novým kaplanem Valeriánem

Josef Valerián¹¹¹ nastoupil jako druhý kaplan do Jaroměřic v září 1949. Na uvítání vzpomíná: „*Zdejší farář Podveský mě objal a přijal opravdu otcovsky.*“¹¹² Dále popisuje, jak společně s Podveským a kaplanem Janem Fikerem,¹¹³ který zde působil již od roku 1944, učili na školách v Jaroměřicích a okolních vesničkách náboženství, a to každý 34 hodiny týdně.¹¹⁴ Valerián měl na starost především studenty, které bral na výlety do hor či na koupání, Fiker pastorační studentek a farář Podveský se věnoval zejména dětem. Fungoval rovněž dětský sbor, který doprovázel kaplan Fiker na varhany. V tomto období navštěvovalo slavnostní bohoslužby až 2 tisíce lidí.¹¹⁵ Valerián se velmi dobře spřátelil i se starším kaplanem Fikerem.

*P. Jan Fiker byl též výborným knězem a přítelem, tak jsme spolu vytvořili krásné kněžské společenství. Bylo to už v pohnuté době pro církev i národ a tak to naše společenství bylo velikou posilou: NEZRADIT!*¹¹⁶

108 Svědectví Podveského in: *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Č.A.T., 13.1.1990, roč. 46, č. 11, s. 27-30.

109 DABBB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 2.

110 Vytvořil na ně leták, kde zval všechny k opětovnému nalezení Boha a smíření se s Ním. Srov. DABB, neuspořádáno.

111 Josef Valerián se narodil 15. března 1925 ve Zborovicích, svěcení přijal 5. července 1949. Poté byl ustanoven kaplanem v Jaroměřicích. V roce 1951 byl zatčen s Podveským a necelé 2 roky vězněn bez soudu. Od dubna 1953 dvouletá vojenská služba PTP. Mezi léty 1956 – 1962 v duchovní správě v Ořechově a krátce v Jihlavě, poté v Tišnově. Koncem roku 1962 zatčen a odsouzen za podvracení republiky v kázáních na 2,5 roku. V květnu 1964 podmíněně propuštěn a pracoval jako dělník. Od roku 1968 administrátorem v Lanžhotě, z politických důvodů přemístěn v roce 1976 do Moravce, kde působí dodnes. Srov. VLČEK, Vojtěch. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*. Kostelní Vydří: KNA, 2006, s. 303.

112 Srov. tamtéž. 308.

113 Jan Fiker se narodil 1919 ve Velké Bíteši. Byl vysvěcen v roce 1944 a nastoupil do Jaroměřic. Po zatčení Podveského a Valeriána 1951 se stal v Jaroměřicích administrátorem a zůstal jím do začátku roku 1959, kdy odešel do Petrovic u Moravského Krumlova.

114 Srov. tamtéž s. 309.

115 Srov. tamtéž.

116 VALERIÁN, J. *Vzpomínka na Mons. Jana Podveského*. Nedatováno. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

Valeriánovu odvahu, se kterou na veřejnosti vystupoval, lidé připisovali vlivu Podveského a prý se říkalo, že je kaplan Valerián „hláskou troubou“ faráře Podveského¹¹⁷, který v této době již byl vytlačován z veřejného života. Ve skutečnosti však Podveský Valeriána naopak nabádal k opatrnosti, vyhýbání se politice a předem si vždy četl a konzultoval i kaplanovo kázání.¹¹⁸ Později vydal Valerián svědectví do *Katolického týdeníku*:

*Po celou dobu jsem tam působil pod vedením apoštolsky zaníceného kněze Jana Podveského, jemuž vděčím za všechno: za zápal pro věc Boží, i za statečnost v boji za lidská práva.*¹¹⁹

V tomto období se již Podveský nijak veřejně neangažoval, ale o to více se věnoval pastorační a duchovní činnosti. Jeho opatrnost dokládá následující příklad. Asi v roce 1950 mu Valerián sdělil, že se několik nerozvážných mladíků chystá šířit protirežimní letáky. Podveský, aby je od této riskantní činnosti odradil, řekl Valeriánovi, ať jim vyřídí, že jestli toho okamžitě nenechají, půjde je udat. Mladí mužové si to poté naštěstí rozmysleli.¹²⁰

117 Srov. tamtéž.

118 Kontrola kázání začínajících kaplanů byla v té době obvyklým postupem každého svědomitého faráře.

119 DOLEŽAL, Miloš. Josef Valerián: Říkali mi babický vrah... *Katolický týdeník: list českých a moravských diecézí*. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/josef-valerian-rikali-mi-babicky-vrah.html>

120 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 2.

3 Babická tragédie a následná perzekuce

Život Podveského, stejně jako většiny kněží, kteří v okolí působili, zcela zásadně ovlivnila perzekuce církve, která se nejvýrazněji projevila po tragédii v Babicích. Vládnoucí KSČ babickou tragédií propagandisticky využívala k podněcování odporu vůči církvi i náboženství.

V postním období roku 1951 všichni tři kněží z Jaroměřic (Podveský, Fiker a Valerián) vypomáhali se zpovídáním v Rokytnici nad Rokytnou faráři Janu Bulovi.¹²¹

V rokytnickém kostele skončila předvelikonoční svatá zpověď. Po dlouhých hodinách zpovídání jsou kněží unaveni, ale vděční Pánu, že mohli posloužit tolika lidem jako nástroj Božího milosrdenství. Páter Jan pozval své spolubratry na večeři na faru. Za dveřmi pokynul páteru Podveskému, aby s ním zašel do jeho pokoje.¹²²

V soukromí¹²³ Bula oznámil Podveskému, že se mu chce svěřit s důležitou a snad i radostnou záležitostí, ale zároveň velmi důvěrnou zprávou, kterou se nikdo nesmí dozvědět. Sdělil mu, že ho navštívil jeden spolužák z gymnázia a svěřil se, že je kapitán zahraničního odboje s pověřením připravovat na Jihlavsku státní převrat. Ovšem důležitější poslání, na které kapitán Bulu nalákal, je tajný převoz arcibiskupa Berana¹²⁴ z Prahy do zahraničí. Únos arcibiskupa vypadal reálně, nasvědčovaly mu různé indicie. Dokonce i zahraniční rozhlas vysílal zprávu, že arcibiskup Beran byl z faktické samovazby v arcibiskupském paláci

121 Jan Bula se narodil v Lukově 24. června 1920. Studoval gymnázium v Moravských Budějovicích a po maturitě nastoupil do kněžského alumnátu v Brně. Během války byl poslán na nucené práce do keramičky ve Vranovské Vsi. Na kněze byl vysvěcen 29. července 1945 a jako kaplan nastoupil do farnosti Rokytnice nad Rokytnou, po smrti faráře se stal administrátorem. V únoru roku 1951 ho kontaktoval bývalý spolužák Ladislav Malý, vydávající se za amerického agenta, který žádal pomoc, aby mohl převést arcibiskupa Josefa Berana do zahraničí. Po odmítnutí Malého byl 30. dubna 1951 zatčen a vykonstruovaný monstrproces v Třebíči 13. – 15. listopadu 1951 ho odsoudil k trestu smrti. Hrdelní trest byl vykonán dne 20. května 1952 v pět hodin ráno v areálu jihlavské věznice. V roce 1990 byl rehabilitován v plném rozsahu a v roce 2004 byl zahájen beatifikační proces. Podrobnosti viz RŮŽIČKA, Jan a Petra CHALUPOVÁ. *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: Sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, 2010.

122 MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, 2003, s. 40.

123 Podveský v jednom dokumentu tvrdí, že první soukromá schůzka, kde se mu Bula svěřil, proběhla na základě písemné žádosti o radu se zakoupením barokních věcí z hradu Sádek. Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 4. Nicméně všechna ostatní svědectví včetně videonahrávky svědectví Podveského a Valeriána z roku 1994 uvádí, že Bula Podveského informoval po předvelikonoční zpovědi. Přikláníme se tedy k této variantě, která má větší podporu svědků. Podveský s Bulou o Malém v soukromí poté hovořili vícekrát a jedna schůzka se nejspíše uskutečnila pod záminkou nákupu barokního inventáře, což může být důvodem, že Podveský tuto malou nesrovnalost s odstupem téměř 20 let napsal do svého prohlášení.

převezen na neznámé místo a nikdo k němu nemá přístup.¹²⁵ Proto informace, že kapitán osvobodil arcibiskupa, kterého skrývá, a chystá jeho převedení přes hranice, vypadala důvěryhodně. Arcibiskup prý žádá zповěď, kdyby zahynul při přechodu hranice, a zároveň by chtěl nějakému knězi z Vysočiny předat jisté instrukce. Na toto sdělení Podveský ustaraně položil otázku, zda již Bula byl arcibiskupa vyzpovídat. Bula odpověděl, že zatím ne, protože ačkoliv měl již návštěvu arcibiskupa dvakrát domluvenou, došlo k odložení, neboť by setkání bylo prý příliš nebezpečné.

Podveský si okamžitě vzpomněl na varování komunisty Josefa Ošmery¹²⁶ a důrazně a naléhavě Bulovi vysvětlil, že se na tento kraj něco chystá, aby se vyhnul jakékoliv spolupráci se spolužákem, protože by se mohlo jednat o provokaci, a poradil mu, že pokud by za ním znovu přišel, ať požaduje buď okamžité setkání s arcibiskupem, nebo přerušení dalších kontaktů. V takovém případě bude nejlépe sdělit mu, že kněží v brněnské diecézi dostali od biskupa Skoupého zákaz zapojovat se do jakékoliv podobné činnosti. Poté spolu odešli za ostatními kněžími do kuchyně na večeři.

Při jídle přišla řeč na utrpení kněží a řeholníků, kteří byli odsouzeni k vysokým trestům žaláře. Babický páter Václav¹²⁷ se domníval, že nejhorší vlna pronásledování opadává, protože od podzimu už nebyly žádné soudní procesy.¹²⁸

Bula se skutečně pevně rozhodl požadovat po spolužáku, jehož jméno Ladislav Malý¹²⁹ zatím tajil, co mu Podveský doporučil. Až po Velikonocích se setkal s Malým, který přišel opilý, choval se hlučně a mával pistolí.¹³⁰ Byl to večer před Nanebevstoupením Páně 28. dubna a Bula odmítl další spolupráci Malým, který mu už ani nic nesliboval, urazil se a odešel.

124 Prof. ThDr. Josef kardinál Beran se narodil 29. prosince 1888 v Plzni. 1907 až 1911 studoval bohosloví v Římě, poté byl vysvěcen na kněze a složil doktorát. V roce 1942 byl zatčen a vězněn v koncentračních táborech Terezín a Dachau. 8. prosince 1946 přijímá biskupské svěcení a je jmenován arcibiskupem pražským. V letech 1949–1963 jej StB protiprávně internovala, nejdříve v jeho arcibiskupském paláci a poté na dalších místech. Po propuštění měl zákaz pobytu v Praze a výkonu svého úřadu. 25. února 1965 byl papežem Pavlem VI. jmenován kardinálem. Dostal od úřadů dovolení vycestovat do Říma k převzetí kardinálského klobouku, nikoliv však zpět do vlasti. V Římě se podílel na 2. vatikánském koncilu a založil centrum Velehrad. Zemřel 17. května 1969 v Římě, kde je pochován v basilice sv. Petra. Jeho beatifikační proces byl zahájen 2. dubna 1998. Podrobnosti viz VODÍČKOVÁ, S. *Uzavírám Vás do svého srdce: životopis Josefa Kardinála Berana*.

125 Srov. NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Brno: Host, 2008, s. 91-92.

126 Srov. RÁZEK, A. *StB + justice nástroje třídního boje v akci Babice*, s. 19.

127 Viz pozn. 134.

128 MIKULÁŠEK, J. *Sejdeme se v nebi*, s. 41.

Zatčení kněží Buly a Drboly

Hned v pondělí 30. dubna 1951¹³¹ (dva dny po odmítnutí Malého a dva měsíce před Babickou tragédií) byl Bula zatčen společně s několika farníky. Státní bezpečnost¹³² zahájila výslechy a snažila se vytvořit scénář procesu s Bulou, který se nezakládal na faktech, neboť Bulu zatkli z politických důvodů. Změna scénáře nastala po zastřelení funkcionářů v Babicích, kdy jej odsoudili k trestu smrti za spolupráci s vrahy, protože Malého neudal.

Okamžitě po Bulově zatčení byl již Podveský pevně přesvědčen o nebezpečnosti kontaktu s kapitánem Malým a Valerián vzpomíná, že tato událost přesvědčila i jeho samého, proto oba varovali každého, kdo by s Malým mohl přijít do styku. Poté¹³³ přišel na jaroměřickou faru babický farář Václav Drbola¹³⁴ za Podveským pro radu, ale jaroměřický farář zrovna navštěvoval nemocné, proto Drbola zašel na kaplanku za Valeriánem, kterého se ptal, jestli něco neví o Bulovi. Když Valerián vzpomněl jméno Malý, Drbola se přiznal, že i jeho Malý navštívil a chtěl, aby zpovídal arcibiskupa. Drbola se zhrozil a po doporučení, aby vše oznámil bezpečnosti, ustrašeně odešel domů. Když se poté s Podveským

129 Ladislav Malý se narodil 1920, pocházel z obce Stařeč. Studoval několik let na gymnáziu v Moravských Budějovicích, a v regionu tudíž měl spoustu známých. Po válce odešel do Mikulova, potom do Jeseníku. Střídání zaměstnání, měl problémy s alkoholem a se ženami. V opilosti nadával na státní politiku, a dokonce na jaře roku 1949 vyhrožoval funkcionáři komunistické stany. Bylo na něj podáno trestní oznámení za přešůpek proti zákonu na ochranu republiky. Utekl do Rakouska. Ve Vídni se přihlásil americké zpravodajské službě CIC, kde ho prověřoval i major Miloš Knorr. Knorr po letech hodnotil Malého jako dobrodruha, v němž bujely fantastické náměty na diverzní činnost v Československu. CIC ho nepovažovala za důvěryhodného, proto jí nebyl proškolen ani pověřen žádným úkolem, přesto získal průkaz v Rakousku na jméno Ludwig Gross, kterým se později prokazoval, aby zvýšil svoji důvěryhodnost. Pamětníci jej nejčastěji přímo označují za agenta StB, bohužel písemný důkaz neexistuje. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu při šetření dospěl k závěru, že alkoholik Malý byl StB pouze obratně využíván a manipulován prostřednictvím některého z agentů proti nepohodlným kněžím a odpůrcům komunismu či kolektivizace zemědělství. Oficiálně byl Malý zastřelen při přestřelce u Bolíkovíc 3. července 1951, ale existují pochyby zda skutečně zemřel. Srov. KREJČÍŘÍK, M. *Vražda Patera Jana Buly* [online]. 2011 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: <http://milan.i-line.cz/gymnazium100let/Bula.html>

130 Srov. tamtéž.

131 RÁZEK, A. *StB + justice nástroje třídního boje v akci Babice*, s. 21.

132 Dále uváděná zkratkou StB.

133 Zatímco Valerián uvádí, že se to stalo koncem května. Srov. VALERIÁN, J. *Vzpomínka na Mons. Jana Podveského*. Nedatováno. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně. Avšak Podveský uvádí, že Drbola přišel asi 14 dní po zatčení Buly, což by bylo v polovině května. Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969. Přesná datace však není jádrem výpovědí.

134 Václav Drbola se narodil 16. října 1912 ve Starovičkách. Kněžské svěcení přijal v roce 1938 a byl poslán jako kaplan do Slavkova u Brna, Čučic a Bučovic. Roku 1950 se stal administrátorem v Babicích, kde ho kontaktoval Malý, což vedlo později k jeho zatčení a nakonec i odsouzení k trestu smrti. 3. srpna 1951 byl popraven. Rehabilitace probíhala období let 1990 až 1997 a po úplném očistění bylo roku 2011 započato beatifikační řízení. Podrobnosti viz BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Kanonizační řízení služebníků Božích Václava Drboly a Jana Buly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://kanonizace.biskupstvi.cz>

setkal na ONV, řekl mu, že již do nedaleké Cidliny Malému vzkázal, aby s jeho pomocí nepočítal. Po tomto projevu nedůvěry jej v noci z 16. na 17. června zatkla Státní bezpečnost.¹³⁵

Dalo se již předpokládat, že zatýkání kněží bude pokračovat. Podveský s Valeriánem, proto znovu varovali okolní kněze, mezi nimi i Františka Pařila,¹³⁶ který byl obezřetný a trochu bojácný, tudíž si nepřipouštěl, že by jej Malý kontaktoval.¹³⁷ Malý však v noci na 25. června v doprovodu Antonína Mityšky a Antonína Plichty staršího,¹³⁸ které Pařil dobře znal a věřil jim, dorazili ozbrojeni na Pařilovu faru v Horním Újezdu. Plichta tou dobou již utíkal před zatčením. Pařil všechny varoval, že je fara sledována, přesto neodešli a zůstali až do večera 26. června.

Podveský oprávněně očekával, že se Malý zaměří rovněž na faru v Jaroměřicích. Proto se domluvil s Valeriánem, že pokud Malý přijde na faru, Valerián se nenápadně vytratí a půjde ohlásit jeho návštěvu příslušníkům bezpečnosti. Ovšem Malý sám nepřišel, na to byl již opatrný a zřejmě již počítal s tím, že je Podveskému podezřelý, proto poslal na faru Jana Pánka, který byl bývalým žákem Podveského. V neděli 1. června, když se slavilo první svaté přijímání dětí, Pánek přinesl dopis. Čekal na faráře vracejícího se z kostela, který si byl z počátku jist, že se jedná o dopis od rodičů z Bučovic, kteří po Pánkovi navštěvujícím sestru v Bučovicích občas psaní posílali.

Pánek se smutkem sděloval Podveskému, že ilegální skupina již ví, jak všude podrývá její důvěryhodnost a jestliže s varováním před Malým nepřestane, pak to Podveského bude stát život. Když Podveský zjistil, s čím skutečně Pánek přichází, zapřel Valeriánovu přítomnost na faře a Pánkovi vynadal, že ho chce dostat do kriminálu už i on. Pánek prosil za odpuštění, že jej tak rozčileného nikdy neviděl a že za to nemůže, protože si k němu vynutili přístup zbraní. Svě-

135 Srov. VALERIÁN, J. *Vzpomínka na Mons. Jana Podveského*. Nedatováno. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

136 František Pařil se narodil 27. ledna 1911 ve Vidoníně. Navštěvoval měšťanskou školu ve Žďárci, poté gymnázium v Tišnově a bohosloví v brněnském alumnátě. 1937 přijal kněžské svěcení. Nastoupil jako kaplan do Boskovic, poté od 1. srpna 1940 se stal administrátorem v Deblíně, kde však sloužil pouze do 31. ledna 1941, kdy stěhoval do Třebíče opět pouze na rok, poté administroval farnost Ostrově nad Oslavou. Po dalším roce se stěhoval jako kaplan do Olešnice a dále do roku 1944 do Podivína na tři čtvrtě roku. Poté se konečně usadil na 4 roky ve Volfírově u Dačic. Od 8. července 1948 nastoupil do Horního Újezdu. Za poskytnutí přístřeší Malému, Mítiskovi a Plichtovi byl 14. července 1951 v Jihlavě odsouzen k testu smrti v 1. babickém procesu společně a 3. srpna 1951 popraven. Srov. DOLEŽALOVÁ, M. František Pařil (1911–1951). *Ústav pro studium totalitních režimů*. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/frantisek-paril>

137 Srov. NAVARA, L. a M. KASÁČEK. *Mlynáři od Babic*, s. 104 - 105.

138 Za války partyzán ve skupině Lenka – Jih. Viz s. 16.

řil se rovněž, že se na něj maminka zlobí, protože jim vypili zbytek vína, co měli ze svatby, který mu dávala do čaje na zvýšení slabé imunity. Podveský Pánkovi poukázal na fakt, že Bula i Drbola jsou již zavřeni a toto setkání komplikuje i jeho situaci, ale poté co se uklidnil, litoval, že mu tak vynadal. Z ohledu na jeho zdraví a rovněž dřívější dary rodiny Pánkových, která faru za protektorátu podporovala máslem a vajíčky, dal Pánkovi láhev vína a láhev koňaku¹³⁹ s příkazem, aby to předal mamince, nikoliv však svým kumpánům.¹⁴⁰

*Podveský po přečtení dopisu, kterým jej Malý jmenoval velitelem nějaké skupiny na Budějovicku a Valeriána spojkou mezi Třebíčí a Moravskými Budějovicemi, svého žáka Pánka vyhodil i s dopisem a vzkazem Malému, že s takovou činností ani jeden z kněží nechce mít absolutně nic společného.*¹⁴¹

Jestli se vzkaz o odmítnutí jakékoliv spolupráce k Malému dostal, to se již Podveský nedozvěděl.

Vraždy v Babicích

K tragickým událostem v Babicích došlo v pondělí 2. července 1951, kdy v pozdních večerních hodinách vtrhli do školy, kde zasedal jako obvykle MNV, dva ozbrojení muži Ladislav Malý a Antonín Mitiska. Malý zbaběle samopalem zastřelil Tomáše Kuchtíka, předsedu MNV a KSČ, místopředsedu Josefa Roupce a pokladníka Bohumíra Netoličku. Jediný člen výboru, který přežil, byl Antonín Bláha s prostřeleným bokem, ostatní na místě v nočních hodinách podleli smrtelným zraněním. Zda střílel i Mitiska z pistole, nebo pouze Malý samopalem, dnes již nelze zjistit, ale smrtelné zásahy vyšly ze samopalu.¹⁴²

Malý a Mitiska se po útěku ze školy přidali k bratrům Stanislavovi a Antonínovi Plichtovým, kteří před školou hlídali. Společně utekli nejprve do Cidliny, kde navštívili Antonína Plichtu staršího, otce hlídkujících bratrů, který ač byl v témže odboji, je odmítl a Malému řekl, že takovou podobu protikomunistického boje zásadně odmítá.¹⁴³ Poté se čtyřčlenná skupina vydala do Bolíkovíc, kde

139 Tyto dvě lahve byly hlavním a zároveň jediným důkazem, mimo křivých výpovědí, o údajné ilegální činnosti Podveského. Prokurátor ovšem jejich účel překroutil v tom smyslu, že Podveský poslal láhve Malému a Plichtovi, aby podpořil teroristy. Tato verze se dostala i do rozsudku. Srov. Moravský zemský archiv Brno (dále jen MZA), fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, rozsudek: *Jménem republiky!*, s. 23.

140 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 6-7.

141 VALERIÁN, J. *Vzpomínka na Mons. Jana Podveského*. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

142 Srov. ZEJDA, Radovan. *Babice*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta, s. 11-12.

143 Srov. VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2: Církev bojující*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 374.

se ukryla v poli. Již ráno byla zahájena rozsáhlá pátrací akce a Malého skupina byla průzkumným letadlem vypátrána a obklíčena bezpečnostními sbory a milicemi, které byli již tři dny před vraždou koncentrovány v okolí Babic. V přestřelce umírá Malý a Antonín Plichta, bratr Stanislav je těžce raněný a společně s lehce zraněným Mitiskou je zatčen. Oba dva byli později popraveni. Kromě zmíněných zatčených, kteří měli přímou souvislost se střelbou, bylo 3. července zatčeno mnoho dalších, kteří nic netušili, mezi nimi i kněz František Pařil, který byl později za přístřeší poskytnuté Malému rovněž popraven.

Kněží v Jaroměřicích se o tragédii dozvěděli druhý den od děkana Opletala, který je o situaci informoval a požádal je, aby jeli do Babic sloužit mši svatou. Zpráva o vraždách jimi hluboce otřásla, ale Podveský přesto odjel do Babic, kde již byli lidé na kněžstvo pro údajné spojení s teroristy silně popuzení. V obci panovala napjatá atmosféra. Valerián vzpomíná: „*Div pana faráře nezačali kámenovat. Když se vrátil, byl úplně zdrcen a skoro vůbec nemluvil.*“¹⁴⁴

Smuteční tryzna tří zavražděných funkcionářů se konala 6. července a po státním pohřbu v Moravských Budějovicích, který režim využil ke své propagaci a odsouzení odpůrců komunismu, byly ostatky pohřbeny. Podveský dostal příkaz, aby pohřbil zavražděného Roupce, protože babická fara po zatčení Drboly byla neobsazená. Podveský musel vyčkat na příjezd zástupců úřadů, kteří na pohřeb přijeli se značným zpožděním. Sledoval, jak se přibližuje dlouhá kolona aut, kterou vpředu a vzadu doprovázely nákladní vozy s ozbrojenými vojáky, mířícími zbraněmi do všech stran. Podveský později vzpomínal:

V domě smutku i v kostele proběhly obřady nerušeně. Na hřbitově jsem nestačil udělat kříž, když k rakvi přistoupil nějaký soudruh a začal číst připravený projev. Netroufám si po tolika letech opakovat, co všechno řekl. V paměti mi však bezpečně uvízly jeho hrubé útoky proti náboženství, církvi a kněžím: „Občané, uvědomte si, kdo jsou vaši nepřátelé! Jsou to kněží, kteří posílají vraždit vaše otce, kteří vrahům věšejí na krk růžence se svatým Antoníčkem, aby se jim jejich vraždy dařily.“ V té chvíli mi bylo všechno jedno. Odešel jsem od hrobu, přestože obřady ještě nebyly skončeny.“¹⁴⁵

Samozvaným mluvčím u hrobu zavražděného Roupce byl ministr informací Václav Kopecký,¹⁴⁶ který shazoval vinu na zatčené kněze.¹⁴⁷ Je pochopitelné, že takové urážky církve a bratří v kněžské službě, kteří již naopak neprávem

144 VLČEK, V. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*, s. 313.

145 Osobní výpověď Podveského. In: VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 374.

146 Václav Kopecký byl věrný spojenec Klementa Gottwalda. Po únoru 1948 se jako jeden z nevlivnějších představitelů KSČ aktivně podílel na přípravě, ideologii i propagandě politických monstrprocesů.

147 Srov. ZEJDA, R. *Babice*, s. 87.

trpěli represe režimu ve vazbě, nedokázal poslouchat a ze hřbitova společně s ministranty odešel do sakristie. Po příjezdu z pohřbu byl zamlklý a pouze se neustále modlil.¹⁴⁸ První soudní monstrproces konaný již od 12. do 14. července 1951¹⁴⁹ odsoudil k trestu smrti mimo jiné i kněze Václava Drbolu a Františka Pařila, kteří byli popraveni 3. srpna 1951 v jihlavské věznici. Jana Bulu soudili¹⁵⁰ ve zvláštním procesu se skupinou Bula a spol., který se uskutečnil 13. až 15. listopadu, tedy v době kdy již Podveský nebyl na svobodě, ale samozřejmě zpráva, že i Bula obdržel trest smrti, k Podveskému dorazila brzy. Bula byl popraven oběšením v Jihlavě 20. května 1952.

Zatčení a vazba Podveského a Valeriána

První vlna zatýkání v babickém procesu Podveského minula. Domníval se, že to má souvislost s tím, že pochovával Josefa Roupce. Nicméně Podveský počítal s tím, že asi dlouho na svobodě nezůstane. Po poradě s přítelem právníkem měl zjištěno, že mu za neoznámení všeho co věděl, hrozí maximálně pětiletý trest. Uvažoval následovně:

Já jsem si řekl, raději půjdu do toho kriminálu na 5 let, než abych někoho udával. Minulo pár dní, přišel srpen a přiblížil se svátek Panny Marie a já jsem vzal oba kaplany na pouť do Hlubokých Mašůvek, že půjdeme poděkovat Matičce Boží, že nás tak zázračně zachránila od zatčení. Že je to divo, že nejsme zatčeni. To už bylo přes 200 lidí zavřených.¹⁵¹

Podveský byl zatčen 18. srpna 1951 v ranních hodinách. Příslušníci StB ozbrojení samopaly vtrhli na faru kolem čtvrté hodiny a vytáhli ho z postele v noční košili. Valerián, který měl být také zatčen, byl zrovna na návštěvě u svého strýce v Kroměříži, proto jej zatkli až odpoledne. Příslušník Valeriána na náměstí v Jaroměřicích vyzval, aby jej doprovodil na stanici, ale na veřejnosti se bál sám kněze donutit násilím a odešel na strážnici pro posilu. Valerián zatím šel do kostela, kde se měla konat pravidelná sobotní zpověď a tam Potkal v zákristii kaplana Fikera, který mu sdělil, že Podveského ráno zatkli. Poté pro něj přišli dva příslušníci bezpečnosti a Valerián dobrovolně odešel v klerice středem kostela v jejich doprovodu na stanici.¹⁵² Večer byl převezen do Jihlavy.

148 Srov. VLČEK, V. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*, s. 313.

149 Podrobněji viz VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 382-392.

150 Podrobněji viz RŮŽIČKA, J. a P. CHALUPOVÁ. *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo*, s. 71-75.

151 Svědectví o Babicích. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: TV-MIS.cz [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>

152 Srov. VLČEK, V. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*, s. 315-316.

V noci 18. srpna byl Valerián eskortován, jak později zjistil, do Želiva. Dali jej na pokoj, kde mezi dalšími 16 přítomnými kněžími poznal zde i Podveského. Byli rádi, že jsou spolu a celou noc si vyprávěli, takže vůbec nespali. Společně usoudili, že když byli převezeni do internačního tábora, tak nebudou vyšetřováni v souvislosti s babickou tragédií.¹⁵³ V Želivě byli společně s ostatními kněžími využiti k práci na státním statku, kde mlátili obilí.

Večer po šesti dnech byl Valerián odveden na samotku do místnosti, která měla sloužit asi jako ošetrovna. Valerián zde zůstal sám celý den, čekal co se bude dít, ale pouze dostával stravu. Další večer ve stejnou dobu strčili k němu do tmy někoho dalšího. K Valeriánově radosti to byl Podveský, kterého začal uklidňovat, že jsou na cele sami, proto se nemusí bát. Valerián vzpomíná:

Starostlivě se mne ptal, co se mnou dělali. Musel jsem říct: „Nic, jen mě krmí. Asi nás teď chtějí mít oba dva stranou od druhých, abychom je nenakazili.“ Bral jsem to s humorem, ale otec Podveský vnímal situaci vážněji a cítil nebezpečí. Domlouvali jsme se, jak budeme vypovídat při výslechu, aby se naše výpovědi shodovaly. V neděli nám přinesli na oběd brambory a kus buřtu. Při kousnutí jsem zjistil, že je v něm něco tvrdého. Vyplívl jsem to v domnění, že je to šlachy, ale objevil jsem moták s upozorněním: Nemluvejte nahlas, je tu namontováno odposlouchávací zařízení. Úplně jsme zbledli a dostali strach, jestli to všechno, co jsme říkali, už také slyšeli.¹⁵⁴

Ten den večer jim velitel přikázal, aby se sbalili a se zakrytýma očima byli eskortováni zpět do vězení v Jihlavě, každý do jiné cely. Po třech dnech od zatčení, strávených na studené samotce o vodě, dostal Valerián ráno krajíček chleba a kávu a večer lžičku marmelády na toaletním papíře. Pak ho pět chlapů se zavázanýma očima vyvleklo na chodbu, přičemž se jeden zeptal, zda se jmenuje Podveský. Poté, co zjistili, že jde o omyl, vhodili jej znovu do cely. Pochopil, že jdou pro Podveského, a tak se za něj modlil. Valerián byl vyslýchán a hladověl dva měsíce do slavnosti Krista Krále, kdy byl převezzen zpět do Želiva.¹⁵⁵

Podveského tvrdé výslechy v Jihlavě však trvaly celých devět měsíců. Když se jednou ohradil proti svévolnému výkladu svých výpovědí, byl okřiknut vyslýchajícím, jak popisuje vzpomínky Podveského Vaško:

„Kdybych psal do protokolu jen to, co říkáte, nebyla by tam žádná trestná činnost.“ Jednou ho navštívili dva zdvořilí páni a bodře mu pravili: „My víme, že jste celkem nic neudělal, něco jste věděl a nepověděl. Jako kněz jste přece nemohl udat své farníky. Chápeme. A tak

153 Srov. tamtéž.

154 VLČEK, V. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*, s. 318.

155 Podrobněji viz tamtéž, s. 318-323.

*vám navrhujeme, že byste se mohl dostat zpátky na jaroměřickou faru, ovšem za podmínky, že byste s námi spolupracoval.*¹⁵⁶

Nabídku konfidentství samozřejmě nemohl Podveský přijmout, proto bylo u výsledků přidáno na brutalitě. Vaško dále přepisuje Podveského vzpomínky na násilné výslechy a manipulaci:

Jednou, když se bolestí až svíjel na podlaze, prosil: „Doražte mě!“ Načež vyšetřovatel předstíral „pohoršení“: „Ale, Podveský, jak to mluvíte? Kázal jste přece, že život je dar Boží!“ Jindy, když „zlého“ vyšetřovatele opět vystřídal „hodný“, se Podveský rozpovídal: „Jsem přesvědčen, že celá věc s kněžími byla uměle vykonstruována. Všichni popravení byli do případu zataženi jen proto, že uvěřili provokaci s údajným útekem arcibiskupa Berana.“ Referent: „Nějak moc toho víte! Buďte opatrný, za takové znalosti se platí!“¹⁵⁷

Poté byl dlouhé období vyslýchán ohledně zbraní, které měl údajně uchovávat na faře k použití proti režimu. Podveský se hájil, že o žádných zbraních neví, a jestliže se nějaké našli, potom je tam musel někdo podstrčit. Vyšetřovatel se ohradil: *„Takže tím chcete říci, že jsme je tam dali my? To vám musíme z té sprosté čuně vytlouct.“*¹⁵⁸ Přivolal posily a zbili jej do krve. Jiný vyšetřovatel mu odhalil záměry režimu s kněžstvem: *„Podveský, nemyslete si, my z vás nebudeme dělat mučedníky, ale my z vás budeme dělat zločince!“*¹⁵⁹

Během jednoho výslechu, poté co se vyšetřovatelé vystřídali, hlasitě zahřmělo. Celá budova se otřásla a vyšetřovatel, poté co se ulekl, položil Podveskému otázku a následoval rozhovor:

„Podveský, co byste dělal, kdyby se poměry obrátily a já byl tam a vy tady?“

„Pane vyšetřovateli, kdyby se poměry obrátily, musel bych se k vám chovat křesťansky.“

„To jste mi toho řekl!“

„No, tedy dobře. Musel bych se k vám chovat kněžsky.“

„To toho vím ještě víc.“

„Tak tedy, pane vyšetřovateli, kdyby se opravdu poměry obrátily a já se znovu dostal zpátky na svoji faru a vy byste zaklepal na dveře, otevřel bych vám, pozval bych vás dál, uvařil vám čaj nebo kávu a zeptal bych se vás, co potřebujete, v čem vám mohu pomoci.“

Vyšetřovatel odsekl: „No, kdo ví jestli.“ Od té doby ho však již neuhodil. Ale přišli jiní.¹⁶⁰

Pokud odmítal podepsat protokol, byl zavírán do chladné temnice, kde nebylo ani lůžko.¹⁶¹ Druhým vznášeným obviněním, k němuž chtěli vyšetřovatelé

156 VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 398.

157 Tamtéž.

158 ZEJDA, R. *Babice*, s. 90.

159 *Milujte se !: časopis pro novou evangelizaci*. Praha: Res Claritatis, 2009, roč. 2009, č. 10, s. 7.

160 Svědectví kněze Pavla Habrovce. In: *Kamínky*, sv. 3, s. 62.

161 ZEJDA, R. *Babice*, s. 90.

získat doznání, bylo nařčení ze založení a vedení protistátní skupiny, spojené vysílačkou s Německem.¹⁶² Podveský se marně hájil, že do žádné skupiny nepatří, natož aby nějakou zakládal či vedl.

„Nezapírejte!“ obořil se na něho referent. „Máme zjištěno, že vaše skupina měla sto tři členy, Všechny je známe, mohl bych vám je vyjmenovat. Také o vašem vysílání do Západního Německa víme! Ale to vše chceme slyšet od vás.“ Podveský: „Tak mě s někým z nich konfrontujte.“ Referent: „Však se dočkáte! To budete koukat, jak vás budou usvědčovat!“¹⁶³

Samozřejmě to vše byla lež, takže k žádné konfrontaci se svědky nedošlo. Přesto mu celé měsíce vyhrožovali, že všechny členy své skupiny potká na monstrprocesu a bude se divit, co všechno na něj budou žalovat.¹⁶⁴ Rovněž vyhrožovali, že zabavené zbraně, které měli najít ve farním sklepě, jsou vystaveny spolu se zvětšenou fotografií na náměstí ve výkladní skříni, kde zástupy lidí chodí kolem a nadávají. Fotografii doplňuje nápis: *„Farář, který z kazatelny hlásal lásku a ve sklepě připravoval vraždy.“¹⁶⁵* Ve skutečnosti se k žádné potupné výstavce neodvážili. Podveský během výslechů často slýchal, ať se přizná, jinak *„že tady zdechne, že bude doražen.“¹⁶⁶* Přesto přiznání ohledně zbraní, podobně jako jiné výmysly, odmítl podepsat, po čemž obvykle následoval nějaký trest, jak sám vzpomíná: *„Bít mě brzy přestali, to nepomáhalo, horší pro mne byly noční výslechy, stále chození a hlavně temnice.“¹⁶⁷*

Když nepodepsal protokol tak si nesměl večer lehnout, ale musel neustále chodit po cele. Později Podveského dávali do temnice, kde musel chodit celou noc s klapajícími botami. Následkem neustálého pohybu se u Podveského objevila tříselná kýla, takže každý krok pro něj byl bolestivý. Jindy zase musel stát po kolena ve studené vodě, což mu způsobilo revma.¹⁶⁸ Podveský však vzpomíná, že právě v těchto náročných chvílích utrpení nemyslel na sebe a oporou hledal u Boha:

Já jsem vždycky měl to vědomí „Pane Bože jsem tvůj služebník, když to po mě žádáš, buď vůle tvá.“ A vždycky jsem prosil „Mařenko Rezková, teď se za mně přimlouvej, už nemohu dál.“¹⁶⁹

162 Srov. tamtéž.

163 VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 398.

164 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 8.

165 Tamtéž.

166 ZEJDA, R. *Babice*, s. 90.

167 DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 9.

168 Rozhovor s knězem Josefem VALERIÁNEM. Moravec 7. února 2012.

169 Svědectví o Babicích. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: TV-MIS.cz [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>

Marii Rezkovou prosil o přímluvu i během výslechů, aby nepodlehli a nepodepsal nic nepravdivého.¹⁷⁰ Protože ve vazbě dostával jídlo pouze v minimální možné míře k přežití, během tři čtvrtě roku zhubl na pouhých 31 kilogramů a byl tedy těžce podvyživený.¹⁷¹

Proces Smetana a spol.

Nakonec Podveského přiřadili do procesu se Smetanovou skupinou,¹⁷² čítajícího 12 obžalovaných. Gustav Smetana po únorovém puči založil ilegální skupinu a dokonce se mu povedlo navázat kontakt se západními agenty, později však naletěl příslušníkovi StB, který se tvářil jako americký agent. Tento provokatér si říkal major Vašek. Vašek podřídil Smetanu ilegální organizaci, která vlastnila vysílačku, svému velení a shromažďoval na členy skupiny kompromitující materiály.¹⁷³ Proces Gustav Smetana a spol. v trestní věci velezrady probíhal od 19. do 21. května v Sokolovně v Moravských Budějovicích a byl již osmý, který souvisel s tragédií v Babicích. Podveský zde znal pouze svého nadřízeného děkana Opletala, protože do skupiny nepatřil a skupina ani územně nespadala do jeho farnosti. Líčení bylo, jak je zaznamenáno v protokolu, „*veřejné, před organisovanou veřejností.*“¹⁷⁴ Povinně se museli procesu zúčastnit například studenti místního gymnázia.¹⁷⁵

V tomto procesu se jediný Podveský nepřiznal. Smetana a Jaroslav Melkus proti němu svědčili, neboť jim bylo přislíbeno, že sami nebudou popraveni, pokud budou svědčit proti Podveskému, kterého již nemohou poškodit, protože jej čeká s jistotou oprátka.¹⁷⁶

Podveský, jehož případ se dostal na řadu až druhý den procesu, se hájil:

Byl jsem tady označen za syna kulaka a zbohatlíka, ale ani jedno ani druhé není pravda. Mým farníkům nemusím nic vysvětlovat, ale jsou tady mnozí, kteří o mně nic nevědí, proto se hájím. Kdybych byl synem kulaka, tak bych se za to nestyděl, protože kulaci živili národ.

170 Srov. tamtéž.

171 Srov. tamtéž.

172 Podrobnosti o Gustavu Smetanovi a jeho skupině viz NAVARA, L. a M. KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 39-87.

173 Tamtéž, s. 42.

174 MZA, fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, *Protokol o hlavním líčení*, s. 2. Do sálu pro 500 lidí se dostali pouze to co měli speciální vstupenku. Vstupenky předtím rozdělila mezi členy JZD, milicionáře, dělníky a své funkcionáře KSČ. Srov. NAVARA, L. a M. KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 59.

175 Srov. Dopis Marie KLCINOVÉ: *Vzpomínka na P. Jana Podveského*. Praha listopad 2011. Osobní vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

176 Srov. ZEJDA, R. *Babice*, s. 90.

*Já však pocházím z osmi dětí a celý náš majetek obnášel 8 měřic (1,5 ha) pole, které otec obdělával. Já sám nemám nic, kromě aerovky, kterou jsem ojetou koupil za 5000 Kčs.*¹⁷⁷

Z hlediska soudu i v očích farníků a lidí, kteří jej neznali, Podveskému nejvíce přitížila výpověď jeho děkana Jana Opletala, který neunesl psychický a fyzický nátlak vyšetřovatelů a podepsal písemná prohlášení, která ani nečetl. Během soudu pak vypovídal naučené fráze z výslechů.

*Farář Podveský mně řekl, že byl požádán o jména osob pro protistátní činnost a řekl mně, že nějaká jména také uvedl. Já jsem Podveskému řekl, že i Drbola je zapojen do ilegální skupiny a aby šel za ním, že ten mu řekne více. Já jsem Podveskému řekl, že Drbola je spolehlivý z hlediska postoje protistátního. Podveský se o protistátní činnost zajímal, a proto jsem jej poslal za Drbolou pro informace. Podveský neříkal, že sám chce založit protistátní skupinu. [...] Podveský mně říkal, že je napojen do ilegální činnosti. Ohledně Podveského je správná moje administrativní výpověď (č.l. 260).*¹⁷⁸

Opletal později samozřejmě litoval těchto výpovědí proti Podveskému, které vydal po vyhrožování oběšením, navíc těžko snášel vazbu, protože trpěl chudokrevností a cukrovkou.¹⁷⁹ Opletal byl zcela fyzicky vyčerpán a zničen, že ani nevěděl, co říká, jak sám později prohlásil v dopise pro účely rehabilitačního řízení tohoto procesu.¹⁸⁰

Ráno 21. května proběhla závěrečná porada senátu a v 11 hodin byl vynesena rozsudek. Všichni obvinění, včetně Podveského, byli odsouzeni za spáchání trestného činu velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. a) trestního zákona.¹⁸¹ Byli vyneseny tresty smrti pro Smetanu a Melkuse, doživotí pro Černoouse a 9 trestů odnětí svobody v rozmezí 12 – 25 let, Podveský byl odsouzen na 16 let.¹⁸² Všem obviněným a zároveň odsouzeným byl zabaven veškerý majetek¹⁸³ a byli zbaveni občanských práv.¹⁸⁴ Dále byly všem stanoveny peněžité tresty a případné zvýšení odnětí svobody za jejich nezaplacení. Podveský s Opletalem měli zaplatit každý pokutu 10.000 Kčs, nebo si odsedět jeden měsíc

177 VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 399.

178 MZA, fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, *Protokol o hlavním líčení*, s. 18-20.

179 Vaško uvádí nejen nemoci, ale i jeho psychickou rezignovanost: „O jeho tehdejší psychickém stavu svědčí i jeho sestra. Když ho jednou chtěla navštívit a podávala mu ruku, zvolal: »Ne, to ne! Já jsem zločinec, velezrádce, já už nikomu nemohu podat ruku.«“ Srov. VAŠKO, V. *Dům na skále 2: Církev bojující*, s. 399.

180 Srov. DABB, neuspořádáno. *Dopis P. Jana Opletala Krajskému soudu*. Brno 21. ledna 1975. Podle fotokopie in: RÁZEK, A. *StB + justice nástroje třídního boje v akci Babice*, s. 247.

181 Navíc byli někteří obžalovaní odsouzeni za velezradu i podle dalších provinění podle § 78 trestního zákona. Smetana též podle § 78 odst. 2 písm. d). Smetana, Masařík, Pánek, Melkus, Bulíček, Nevorál a Černoous též podle odst. 3 písm. d) a Smetana Pánek a Melkus též podle odst. 3 písm. f). Melkus byl jediný odsouzen kromě velezrady též za pomoc při vraždě podle § 7 odst. 2 a § 216 odst. 1 trestního zákona. MZA, fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, rozsudek: *Jménem republiky!*, s. 3.

navíc. Podveskému byla do výkonu trestu započítána vazba od 28. srpna 11 hodin,¹⁸⁵ ačkoliv byl zatčen již o deset dní dříve.

Vězení

Celkově ve věznicích strávil Podveský více než 12 let. Prošel vězením v Praze – Pankráci, Leopoldově, Mírově a ve Valdicích.¹⁸⁶ V bývalém kartuziánském klášteře ve Valdicích se po deseti letech opět potkal s Valeriánem, který dosvědčil jeho velmi zubožený stav.¹⁸⁷ Podveský se mu svěřoval s tvrdostí výslechů a vězení. Kromě bití si musel podstoupit i jednodenní pobyt v bazénu s ledovou vodou, ve které stál po kolena. Někdy k jídlu dostával pouze suchý rohlík a mléko.¹⁸⁸ Podveský se se svým bývalým kaplanem vzájemně povzbuzovali a těšili se, jak se spolu potkají na svobodě. Ve Valdicích oba pracovali v brusírně skla a vyráběli ozdoby na křišťálové lustry. Podveský brousil tzv. „hrušky“ a Valerián „kopny“ k řetězu na zavěšení.¹⁸⁹ V té době již byl mezi spoluvězni Podveský vážený a zajistil Valeriánovi místo v jezuitském „kombajnu“,¹⁹⁰ v čele s Jánem Korcem.¹⁹¹ Ačkoliv by se mohlo zdát, že tato práce nebyla obtížná, opak je pravdou, jak popisuje vězněný dominikánský převor Jakub Antonín Zemek.

Valdická brusírna skla byla strašná otročina. Byly to snad nejhroznější galeje, jimiž jsem prošel. Kdo nesplnil normu v broušení, šel do korekce. Pracovali jsme na dvě směny, vždy od dvanácti do půlnoci, a druzí zase do dvanácti. Byli jsme tzv. vatikánská směna: kněží a několik politických vězňů z mladých studentů. Pracovalo nás tam kolem dvou set. Broušení ma-

182 Konkrétně rozsudek vynesl tyto tresty: Gustav Smetana a Jaroslav Melkus – trest smrti, Josef Černohous – doživotí, Bedřich Pánek – 25 let, Josef Masařík – 24 let, Jan Nevorál – 23 let, František Dvořák – 20 let, Antonín Bulíček – 19 let, Jan Nečas – 17 let, P. Jan Podveský – 16 let, Karel Suchna – 14 let a P. Jan Opletal – 12 let. MZA, fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, rozsudek: *Jménem republiky!*, s. 3. (Některá literatura uvádí místo Karla Suchny jméno Karel Sucharda s trestem pouze 13 let. Rozhodující je však jméno v rozsudku a požadavek rehabilitace manželky Albině Suchnové v roce 1973. Proto se přikláníme k příjmení Suchna. Chyba v literatuře se nejspíše rozšířila vzájemným citováním či nepůvodním pramenem.)

183 Srov. MZA, fond Státní soud Brno, spisová značka 1-Ta II 80/52, rozsudek: *Jménem republiky!*, s. 32.

184 Smetana, Melkus a Černohous ztratili občanská práva navždy, ostatní odsouzení včetně Podveského na deset let.

185 Srov. tamtéž, s. 4.

186 DABB, neuspořádáno. *Příhláška do konfederace politických vězňů*, Kuřimská Nová Ves 8. září 1990. Podveský zde uvádí následující pořadí věznic: Želiv, Jihlava, Valdice, Praha – Pankrác, Valdice, Mírov, Leopoldov a Valdice. Součástí spisu 1 T/II – 80/52 (MZA, fond Státní soud Brno) je poznámka, že Podveský byl z Valdic přemístěn 24. března 1953 do Mírova, odkud byl poslán 22. dubna 1958 do Leopoldova.

187 Svědectví kněze Josefa Valeriána. In: *Kamínky*, sv. 3, s. 65.

188 Srov. tamtéž.

189 Srov. tamtéž.

190 Kombajn byla šestičlenná skupina vězňů, kteří si přerozdělovali své výrobky tak, aby každý z nich o pár procent překročil normu, a co po přerozdělení bylo navíc, to se připsalo jednomu z nich, a ten získal nárok na balík, který mu mohla zaslat rodina.

*lých sklíček muselo být přesné. Mám hrubé ruce, a tak při broušení drobných kousků jsem měl ubroušené podušky prstů. Ostatní zrovna tak.*¹⁹²

Pro svoji vlídnost, tichost a velkou zbožnost si Podveského ostatní vězni velmi vážili.¹⁹³ I v obtížných podmínkách dokázal být štedrý, jak dosvědčuje jedna událost. Od svého spoluvězně dostal jablko. Rozkrájel je na několik částí a na toaletním papíře rozdál několika spolubratřím. Ti si toho velice vážili, ale darovali to jiným, každý viděl někoho potřebného nebo někomu chtěl udělat radost, a tak ovoce stále putovalo. Valerián na to vzpomíná:

*Jeden kousek dal i mně. [...] Za nějakou chvíli Otec Podveský přišel za mnou a říká mi: „Podívej se, všechny kousky jablíčka jsem rozdál, a já je dostal od jiných zase zpět! Vezmi si je, ty to potřebuješ víc.“ Oba jsme při tom plakali. Nebyl to důkaz lásky, která vyrostla z utrpení skutečných mučedníků?*¹⁹⁴

Podveský se setkal i s vlídností od příslušníka StB a osvětového politického důstojníka ve Valdicích Spousty,¹⁹⁵ rodáka z jaroměřické farnosti, který si pamatoval a cenil jeho dobročinnost a podporu chudých rodin nejen z řad farníků.

Rovněž ve Valdicích se k němu jednou přidružil na vycházce nějaký vězeň, který se představil jako jeho úhlavní nepřítel. Což vedlo Podveského k domněnce, že je buď pomatený nebo to tak hraje. Dotyčný to odtušil a vysvětloval, že je bývalý krajský tajemník KSČ v Jihlavě. Během dalších vycházek vyprávěl svůj dobrodružný životopis. Jmenoval se Waldemar Solar.¹⁹⁶ Jaroměřice znal dobře, protože se tam učil pekařem u Vobůrků. Jako krajský tajemník byl pověřen, aby vybral lidi, kteří mají být z Jaroměřic odstraněni, protože jsou neúnosní pro sou-

191 Ján Chryzostom kardinál Korec se narodil 22. ledna 1924 v Bošanech na Slovensku. Roku 1939 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. V roce 1950 byl tajně vysvěcen na kněze a ve stejném roce v akci K, která likvidovala řehole zatčen a krátce internován. Již v roce 1951 tajně přijal biskupské svěcení avšak pracoval jako dělník až do roku 1960, kdy byl zatčen a odsouzen za vlastizradu, propuštěn byl v roce 1968. Poté opět pracoval jako dělník. Do pastorače se vrátil v roce 1990 nejprve jako rektor semináře v Bratislavě, záhy však byl jmenován biskupem v Nitře. V roce 1991 jej papež jmenoval kardinálem. Od roku 2005 je emeritním biskupem nitrianské diecéze. Srov. J. Em. Ján Chryzostom kardinál Korec. *Katolícka cirkev na Slovensku* [online]. 2013 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/konferencia-biskupov-slovenska/p/biskupi/i/ostatni-biskupi/c/mons-jan-chryzostom-korec>

192 ZEMEK, Jakub Antonín. *Vatikánský špión*. Vyd. 2., opr. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002, s. 76.

193 Srov. Svědectví kněze Josefa Valeriána. In: *Kamínky*, sv. 3, s. 65.

194 Tamtéž.

195 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 1.

196 Waldemar Solar, narozen 1924 ve Vídni, byl za druhé světové války členem SS. Po válce unikl popravě, a dokonce se stal tlumočnickem sovětské armády. Nakonec vstoupil do KSČ a dotáhl to až na krajského tajemníka KSČ. Koncem roku 1948 byla odhalena jeho minulost v SS a v emigraci byl zadržen. Byl uvězněn déle než 20 let, vícekrát se pokusil o útěk. Koncem 60. let byl na žádost Červeného kříže propuštěn do SRN jako poslední válečný zajatec na našem území. Zemřel v roce 2011. Další informace: JANOUŠEK, Artur. MF DNES. *Člen SS a KSČ žádá od státu odškodné* [online]. 2007 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/mf-dnes-clen-ss-a-ksc-zada-od-statu-odskodne-fjl-/domaci.aspx?c=A070304_211606_domaci_ost

časný režim. Přiznal se, že Podveského dobře znal, jako hoch mu dokonce i ministroval a uvedl jej mezi lidmi nebezpečnými režimu.¹⁹⁷ To mělo nepochybně velký vliv na to, že Podveského chtěli komunisté z Jaroměřic odstranit.

Spoluvězeň biskup Karel Otčenášek¹⁹⁸ vzpomíná, jak jim Podveský ochotně ve vhodných příležitostech opakoval biblické texty, především evangelia, které se naučil z paměti pro obtížné poměry vězení. Na první společné setkání za mřížemi vzpomíná:

Detaily si nepamatuji, ale vzpomínám, že jsem měl dojem velmi vážný. Až později jsem pochopil (byl jsem tenkrát ještě „zajíc“), jak byl duchovně hluboký a mohl jsem se jen domýšlet, co všechno pro Krista prožil za vězeňskými mřížemi; ale celá jeho osobnost mluvila o tom, že tou velmi zlou dobou prošel vítězně.¹⁹⁹

Přestože nebyli nikdy dlouho spolu, několikrát se potkali na cestě socialistické „převýchovy“ a vychovávali se navzájem.

Nejvíce jsem se od něho učil trpělivosti, takové té samozřejmé radostné pokoře a obětavosti. Pamatuji se, že jsem si říkal, jak výborným by býval byl katechetou a dokonce světcem – a že kdybych byl v Brně, udělal bych ho určitě docentem katechetiky – o takových věcech jsme mohli jenom „snít“.²⁰⁰

V Leopoldově, kam byl poslán v dubnu 1958, zastihla Podveského smutná zpráva, že jeho otec František²⁰¹ podlehl rakovině a zemřel. Jistě pro něj bylo nelehké, že se nemohl rozloučit a svého otce pochovat.

Velká amnestie prezidenta republiky Novotného v květnu 1960 k příležitosti 15. výročí osvobození Československa vedla k propuštění 5319 z celkem 8708

197 Srov. DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, J. *Moje prohlášení k obžalobě*. Letonice 1969, s. 10-11.

198 Karel Otčenášek se narodil 13. dubna 1920 v Českém Meziříčí. Od roku 1931 studovalna Arcibiskupském gymnáziu v Praze – Bubenci. Před začátkem války odešel studovat teologii do Říma, kde byl v roce 1945 vysvěcen na kněze. Krátce působil v Týnci nad Labem, v Horní Rovni, v Žamberku, diecézním semináři v Hradci Králové a ve Vrchlábí. V roce 1950 přijal biskupské svěcení. Od roku 1951 byl odsouzen pro vlastizradu a vězněn mimo jiné na Mírově, v Leopoldově a Valdicích. Po amnestii 1962 nastoupil jako dělník. Do duchovní správy se mohl na zásah papeže Jana XXII. vrátit v roce 1965. Působil v Trmicích. V roce 1968 byl soudně rehabilitován a přesunut do Plotišť nad Labem a poté se stěhoval opět do Trmic. V roce 1990 se oficiálně ujal svého biskupského úřadu v královehradecké diecézi. 1998 na svůj úřad rezignoval a v tomtéž roce obdržel čestný titul osobního arcibiskupa. Poslední léta věnoval zvláštní péči politickým vězňům a jejich životopisům. Zemřel 23. května 2011. Srov. Mons. ThLic. Karel Otčenášek. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katolická církev v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-v-cr/biskupove/karel-otcenasek/>

199 Dopis Karla OTČENÁŠKA zaslaný Pavlu Habrovcevi. Hradec Králové 5. srpna 2003. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně. Viz příloha č. 12.

200 Tamtéž.

201 Viz pozn. 4.

vězněných obětí politických procesů.²⁰² Na Podveského se bohužel nevztahovala nejspíše proto, že byl odsouzen jako údajný velitel ilegální skupiny.²⁰³ Podveského maminka, pro kterou to bylo další zklamání, zaslala 30. května na Kancelář prezidenta republiky dopis, kde píše, že prosí o zdůvodnění, proč byl vyloučen z amnestie. Píše, že syn si odpykává trest v Leopoldově. Když 25. února 1960 podala žádost o podmíněčné propuštění, dostala sdělení, že žádost byla podstoupena k dalšímu řízení Krajského soudu v Nitře, přesto ještě stále žádnou odpověď nedostala.²⁰⁴ V roce 1961 opět žádá o podmíněčné propuštění, tentokrát již na soud v Hradci Králové, protože Podveský byl přesunut do Valdic, kde odpykával druhou polovinu trestu. V květnu 1962 prezident Novotný znovu vyhlásil amnestii, ale opět Podveského nepropustili.

Nakonec Podveského podmíněčně propustil až okresní soud v Jičíně 24. října 1963 na stanovenou zkušební dobu 7 let. V odůvodnění se uvádí, že rada MNV v Bučovicích proti propuštění nemá námitek a prokurátor doporučuje propuštění. Komise nápravného zařízení ve Valdicích dosvědčuje vzornou pracovní morálku následovně:

*Práci vykonává svědomitě a zodpovědně, řádně udržuje stanovenou pracovní dobu a v práci je stálý. Ochotně pracuje v případě potřeby, bez ohledu na svůj volný čas, i po pracovní době. Rovněž jeho chování je stále slušné a ukázněné a byl za dobré pracovní výsledky a ukázněné chování několikrát odměněn.*²⁰⁵

Za změnou názoru lidí kompetentních Podveského propustit stálo podle všeho zhoršení jeho zdravotního stavu. Podveský se vrátil do rodných Bučovic, kde se mu podařilo sehnat práci v továrně na nábytek v UP závody Bučovice,²⁰⁶ kam jako dělník nastoupil 6. listopadu 1963. Pracoval ve skladu materiálu, konkrétně dřív, a kolegové mu umožňovali plnit si svůj kněžský závazek modlitby breviáře během dne. Pracovní poměr ukončil 28. února 1967, protože další den nastupoval do duchovní právy.²⁰⁷ Žádost o přijetí do duchovní správy podal již v prosinci 1965. Na jaře 1966 Jihomoravský krajský národní výbor v Brně udělil Janu Pod-

202 Srov. Totalita.cz. BURSÍK, Tomáš. *Amnestie 1953 – 1962* [online]. 2011 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vez/vez_hist_amnestie.php

203 Amnestie se nevztahovala na „teroristy, sabotéry, záškodníky a organizátory nebezpečných protistátních skupin“ Rozhodnutí prezidenta 54/1960 Sb. II písm. b).

204 DABB, Dopis Amalie PODVESKÉ prezidentu republiky. Bučovice 30. května 1960.

205 DABB, neuspořádáno. *Usnesení okresního soudu v Jičíně ze dne 24. 10. 1963*, opis.

206 Zkratka UP, která měla původně význam umělecko průmyslové (závody), se stala součástí oficiálního názvu podniku UP závody Bučovice.

207 DABB, neuspořádáno.

veskému jednorázový státní souhlas, který dovoľoval několik nedělí²⁰⁸ vypomáhat v duchovní správě v Pozořicích.²⁰⁹ Nejspíše v lednu 1967²¹⁰ si Podveský podal žádost o trvalé zařazení do duchovní správy. Uvádí v ní, že by chtěl sloužit nejraději na venkově, jak je zvyklý, a prosí, aby mu bylo přiděleno místo, kde by mohl pečovat o svoji nemocnou matku.²¹¹ Již v březnu se mu touha vyplnila a byl umístěn do Letonic.

Soudní rehabilitace Podveského

Po vydání rehabilitačního zákona č. 82/1968 Sb., který vstoupil v platnost 1. srpna 1968, mohl Podveský stejně jako každý neprávem odsouzený občan doufat, že bude očištěn. Rehabilitační řízení se Smetanovou skupinou, s níž byl odsouzen, se konalo 21. a 22. dubna a 26. a 27. května 1969.²¹²

Všichni odsouzení z něho [soudu v Jihlavě 21. května 1951 se skupinou Smetana a spol.] si podali žádost o rehabilitaci a domáhali se hlavně očištění své cti. K projednání případu byl ustanoven 3 členný senát, jehož předsednictvím byl pověřen Dr. Cink. Ten svým seriózním jednáním a neupřímnější snahou osvětlit pravdivě celou záležitost získal na prostou důvěru všech, kteří byli v tomto případě souzeni. [...]

Rehabilitační senát po provedení všech důkazů uznával všechny námitky proti rozsudku Státního soudu ze dne 21.5.1952 za plně oprávněné.²¹³

Všichni tedy doufali, že budou očištěni, a u soudu vypovídali velmi otevřeně, ale své rozhodnutí měl rehabilitační senát vyhlásit až v srpnu 1969, k čemuž již nedošlo, protože senát byl rozpuštěn v důsledku politických změn.²¹⁴ Soudní řízení převzal nový senát složený z politicky spolehlivých soudců pod vedením JUDr. Jana Kalába.²¹⁵ Podveský byl předvolán k předběžnému projednání na 22. listopad 1973. Po obnovení tohoto procesu mnozí raději odvolali své žádosti o rehabilitaci, protože ztratili šance na úspěch.

208 DABB, neuspořááno. Jednalo se konkrétně o neděle 8. a 15. května 1966 a jednu blíže nespecifikovanou neděle předtím.

209 DABB, neuspořááno.

210 DABB, neuspořááno. Z dokumentů je zřejmé, že žádost musela být podána před 2. únorem 1967.

211 DABB, neuspořááno.

212 Srov. NĚMEC, *Teror na jihozápadní Moravě: Sepsal učitel Němec z Říмова* [online]. Dostupné z: <http://www.kronikahoracka.cz/images/rodinne-kroniky/nemec-teror-na-jihozapadni-morave/teror-na-jihozapadni-morave.pdf>

213 Tamtéž.

214 Rehabilitační senáty zrušilo nové vedení KSČ, které nastoupilo v dubnu 1969, a nemělo zájem na odhalování nezákonné činnosti státních orgánů, která v padesátých letech zmařila život mnoha lidí. Srov. Soudní rehabilitace. ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ. *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/soudni-rehabilitace>

215 DABB, neuspořááno. *Usnesení krajského soudu v Brně ze dne 24. února 1974, zn. 3 Tr 2/68.*

*Protože byli přesvědčeni a měli důkazy, že činnost tzv. skupiny vedené Gustavem Smetanou byla vyprovokována orgány StB, na dalším projednávání svých žádostí trojici Albína Suchanová za zemřelého manžela Karla, Jaroslav Melkus za svého popraveného otce Jaroslava Melkuse, P. Jan Podveský a samozřejmě velký bojovník za spravedlnost Josef Masařík. Na veřejném zasedání konaném 24. dubna 1974 zrušil soud rozsudek ohledně obviněného P. Jana Podveského po jeho věrohodné a úspěšné obhajobě. Návrhy Albíny Suchanové, Jaroslava Melkuse a Josefa Masaříka zamítl.*²¹⁶

Krajský soud v Brně tedy 24. dubna 1974 rehabilitoval Podveského,²¹⁷ který dokázal, že v původním procesu z roku 1952 byly nepravdy a rozpory. Soud konstatoval, že byl neprávem odsouzen za protistátní činnost a vedení ilegální činnosti, neboť uznal, že nebyla prokázána existence takové činnosti a skupiny. Avšak zároveň naznal, že Podveský, protože o protistátní činnosti věděl, měl být tehdy trestně odpovědný za méně závažnou protistátní činnost, ale tento soud rozhodl, že se možné trestní řízení zastavuje.²¹⁸ Jinak řečeno, i tento soud implicitně prohlásil Podveského za zločince, ačkoliv jej jako jediného rehabilitoval.

Masařík i krajský prokurátor se odvolali k Nejvyššímu soudu a ten 14. srpna 1974 odvolání vyhověl. Krajský soud v Brně, kam se případ vrátil, zamítl 16. června 1975 žádost o další prošetření jako nedůvodnou a chybějící spisy, které mu uložil Nejvyšší soud obstarat, nezajistil přes údajnou veškerou snahu, a navíc odmítl další svědky. Soudil tedy na základě stejných podkladů jako v dubnu 1974, ale tentokrát tentýž předseda senátu Kaláb potvrdil Masaříkovi i Podveskému rozsudek z padesátých let.²¹⁹ Oba se pochopitelně opět odvolali, ale Nejvyšší soud 3. září 1975 zamítl stížnost, kterou Podveský spolu s Masaříkem podali, pro nedůvodnost.²²⁰ Další řízení již bylo vyloučené. Masařík a Podveský tedy zůstávali zločinci. Teprve rehabilitace po pádu komunistického režimu 4. prosince 1990 opět u Krajského soudu v Brně Masaříka, Podveského, Bulu a další očistila na základě nového zákona 119/90 Sb.²²¹ Někteří, mezi něž patřili i Drbola a Pařil, však byli opět nepochopitelně uznáni vinnými, soud jim

216 NĚMEC, *Teror na jihozápadní Moravě: Sepsal učitel Němec z Římova* [online]. Dostupné z: <http://www.kronikahoracka.cz/images/rodinne-kroniky/nemec-teror-na-jihozapadni-morave/teror-na-jihozapadni-morave.pdf>

217 „Podle §15 odst. 1 písm. b) zákona o soudní rehabilitaci 70/70 Sb. se zrušuje rozsudek bývalého státního soudu oddělení Brno z 21. května 1952 zn. 1 Ts 80/52 ohledně obviněného Jana Podveského.“ DABB, neuspořádáno. *Usnesení krajského soudu v Brně ze dne 24. února 1974*, zn. 3 Tr 2/68.

218 Na základě §15 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci 70/70 Sb. a vzhledem k ustanovení § 65 trestního zákona. Srov. tamtéž.

219 DABB, neuspořádáno. *Usnesení Krajského soudu v Brně dne 16. června 1975*, zn. 3 Tr 2/68.

220 DABB, neuspořádáno. *Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky v Praze dne 3. září 1975*, zn. 6 Tor 19/75.

221 DABB, neuspořádáno. *Usnesení Krajského soudu v Brně dne 4. prosince 1990*, zn. 1 Rt 372/90.

pouze snížil tresty. Proto probíhalo několik vln postupného odkrývání justičních vražd a zločinů²²² až do roku 1997, kdy byli všichni odsouzení v souvislosti s Babicemi rehabilitováni.²²³

Paralelně se soudní rehabilitací od roku 1968 do roku 1974 Podveský spolu s dalšími odbojáři z okolí Jaroměřic žádali o uznání své činnosti, o které si vzájemně vydávali písemná potvrzení. Podveský, který doufal, že mu to pomůže při soudní rehabilitaci, též žádal a odvolával se na různých institucích. V opisu jedné žádosti uvádí i praktický důvod:

Když jsem byl v r. 1967 znovu přijat do svého povolání, byl můj plat následkem dlouholetého vězení snížen. Nyní, když hodlám podat žádost o důchod, mám měsíčně 1.147,- Kčs.²²⁴ Vrácením osvědčení podle zák. 255 by byl můj důchod o něco vyšší. Žádných příbuzných nemám, nerad bych byl někomu na obtíž. Toto by byla jediná hmotná výhoda mé rehabilitace, jinak o nic nežádám a nebudu nikdy žádat.²²⁵

Prokuratura, jíž adresoval Podveský výše zmíněný text, nevyhověla, ale na konec obdržel 9. října 1974 od Federálního ministerstva národní obrany osvědčení podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. o účasti na národním boji za osvobození.²²⁶

222 Podrobnosti o rehabilitačních soudech viz KREJČÍŘÍK, Milan. *Poslední soud v kauze Babice: svědectví pamětníků tragických událostí z roku 1951*. Praha: Milan Krejčířík, 2009, 53 s.

223 Srov. tamtéž, s. 24.

224 Hrubá měsíční mzda v civilním sektoru v roce 1974 činila 2237,- Kčs. Srov. Mzdy a ceny včera a dnes. INTERNET INFO, s.r.o. *Měsíc.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/mzdy-a-ceny-vcera-a-dnes>

225 DABB, neuspořádáno. PODVESKÝ, Jan. *Žádost o odvolání stížnosti proti rozsudku Krajského soudu ze dne 24. 4. 1974 krajské prokuratury v Brně*. Letonice 25. května 1974.

226 Srov. DABB, neuspořádáno.

4 Působení ve farnosti Letonice

Podveský nastoupil do farnosti 1. března 1967,²²⁷ kdy jeho nemocný předchůdce Alois Rimeš byl na vlastní žádost poslán do důchodu. Avšak Podveský v této farnosti občas zastupoval již od podzimu 1966, kdy Rimeš stonal. Podveský, protože pracoval v nábytkářském Podniku UP Bučovice, mohl zastupovat pouze o nedělích a svátcích. Náboženství a případné nutné zástupy ve všední den dostal na starost farář v Dražovicích Ondřej Damborský.²²⁸ Poté co se Podveský stal administrátorem, se okamžitě ujal správy farnosti.²²⁹

Aby se farníci cítili v kostele lépe, nechal na jejich přání potáhnout lavice. Podveského pastorační úsilí začalo přinášet své plody v podobě nárůstu dětí navštěvujících náboženství, jak vyplývá z bilance roku 1967. „Bylo zde pokřtěno 30 dětí, svateb bylo 10 a pohřbeno 20 farníků. Do výuky náboženské se přihlásilo 49 dětí (vloni 38). Je to asi 58% školních dětí.“²³⁰

Když v červnu 1967 vichřice odnesla část kostelní střechy, která zdemolovala i 9 pomníků na hřbitově, zjistilo se, že střecha nad lodí kostela je v havarijním stavu a bude nutné opravit téměř celou vazbu a vyměnit krytinu. Od začátku roku 1968 proto Podveský připravoval generální opravu střechy na kostele a jak poznamenal, nebylo snadné sehnat stavební materiál.²³¹

O názoru Podveského na probíhající politické změny v národě během Pražského jara 1968 vypovídají následující řádky:

V jarních měsících začala v našem národě snaha o tzv. „socialismus s lidskou tváří“. Zločiny napáchané na poli spravedlnosti, národního hospodářství, politiky atd. byly nazvány „deformacemi“. Mnoho se mluví o „rehabilitaci“, zvláště v oboru soudnictví. Zdá se, že více svobody začíná prozařovat celý veřejný život, i život náboženský.“²³²

Tato větší svoboda se v letonické farnosti projevila podobně jako v jiných farnostech při slavnosti Božího těla, která se po delší době konala opět na veřejnosti s doprovodem místní kapely.²³³

227 Podveský obdržel 1. března 1967 trvalý státní souhlas a byl ustanoven od stejného data dekretem č. 644 administrátorem v Letonicích.

228 Srov. ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 8-9.

229 Mimo jiné začal poctivě vést kroniku farnosti, kde dopsal zpětně tři roky působení nemocného předchůdce Rimeše.

230 Tamtéž, s. 10.

231 Srov. tamtéž.

232 Tamtéž.

233 „Účast věřících byla pěkná. Průvod doprovázela zdejší hudba (Hanáková). Oltáře byly jen tři: U Hály Jar., Jos. Vlacha a Frant. Malé. Také První sv. přijímání dětí bylo letos radostnější a slavnější. Šlo se s prokominikanty od fary s hudbou.“ Tamtéž.

Podveský se samozřejmě s farníky zúčastnil slavnostního uvítání brněnského biskupa Karla Skoupého,²³⁴ který se dne 22. června 1968 vracel z internace na svůj biskupský stolec do Brna. K fotografiím ze slavnosti, které vlepil do kroniky, poznamenal: „Uvítání bylo velkolepé a zanechalo u všech nezapomenutelné dojmy.“²³⁵

Začátkem července konečně začala generální oprava střechy kostela, ke které farníci obětavě přispěli svou prací i finančními dary. Několikrát přišlo brigádně pomoci i více než sto farníků.²³⁶ Oprava se povedla rychle uskutečnit i přes nepřízeň počasí (tou dobou často pršelo). Vysoká účast brigádníků nepochybně ukazuje na nadšení společnosti v tomto krátkém období větší svobody církve, ale je zajisté rovněž dokladem organizační schopnosti a oblíbenosti administrátora Jana Podveského v letonické farnosti.

Podveskému se 13. srpna náhle zhoršil zdravotní stav a byl převezen do Brna do Hybešovy nemocnice, kde podstoupil 16. srpna operaci zastaralých žaludečních vředů,²³⁷ které měli pravděpodobně původ v období jeho věznění. Primář MUDr. Sázavský mu operoval dvanáctníkový vřed a Podveský byl hospitalizován do 28. srpna, takže velmi těžké období národa, invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa, strávil v srdci diecéze v Brně. Duchovní správy se pak opět ujal na svátek Panny Marie Bolestné, (tj. 15. září 1968).²³⁸

Generální oprava kostela v roce 1969

Na začátku nového roku 1969 Podveský seznámil farníky s plánem na generální opravu kostela, která se měla týkat nových omítek, rozšíření sakristie, opravy kaple Panny Marie Bolestné a výměny věžních hodin. „Věřící projevíli souhlas, zájem a slíbili pomoc.“²³⁹ Po poradě s odborníky začalo po Novém roce obstarávání potřebného materiálu pro plánované opravy. Podveský poslal na MNV Letonice dopis se sdělením, že staré věžní hodiny²⁴⁰ dosloužily a farnost žádá o spolupráci při budování nových hodin. MNV souhlasil s návrhem Podveského s tím, že farnost se bude spolupodílet a zajistí potřebnou stavební úpravu věže

234 Životní data Skoupého viz pozn. 100.

235 ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 11.

236 Srov. tamtéž, s. 12.

237 Srov. tamtéž.

238 Srov. tamtéž.

239 Tamtéž, s. 13.

pro moderní hodiny a otvory pro osvětlení ciferníků.²⁴¹ Dále Podveský žádal MNV o vydání povolení farnímu úřadu k vykonání podomní sbírky v obci Letonice, které obdržel, a tak v neděli 26. ledna spolu s kostelním hospodářem Ludvíkem Jandlem navštívil všechny domy a nikde neodešli s prázdnou.²⁴²

Podle záznamů kroniky začaly opravy koncem března 1969 odstraňováním starých omítek a stavbou lešení. V dubnu se konala na faře porada letonických fasádníků, kteří stanovili harmonogram prací a rozdělili se na skupiny střídající se v práci. Všichni se zavázali, že první týden budou pracovat zdarma. Na otloukání omítky připisuje Podveský velké zásluhy též ženám a zmiňuje rovněž květnovou brigádu skupiny mládeže *Juvena*. Po omítnutí kostela se pokračovalo opravou kaple Panny Marie Bolestné a poté byla stavěna přístavba sakristie.²⁴³ Podveský kvituje zapojení farníků do oprav:

*Ke cti farníkům nutno říct, že při generální opravě kostela projeví mnozí nečekanou mimořádnou obětavost. Práce byly ukončeny přesně podle plánu do začátku žní. Trvaly necelého půl roku.*²⁴⁴

Slavnostní nedělní mši svatou na poděkování za šťastné dokončení oprav celebroidal 20. června P. Inocenc Haňka a na varhany doprovázel prof. Josef Pukl z Brna.

Pastorace v období normalizace

V roce 1969 do výuky náboženství ve škole již chodilo 112 žáků, čili téměř všichni. Nárůst z 38 dětí při příchodu Podveského pochopitelně lze připisovat příznivému ovzduší doby, ale velký význam zajisté sehrála i jeho laskavost k dětem a vysoký morální kredit v povědomí dospělých. Radost měl ze společného

240 Staré hodiny pořídil na přelomu století tehdejší farář v Dražovicích a Letonický administrátor Antonín Stojan. ThDr. Antonín Cyril Stojan se narodil 22. května 1851 v Beňově u Přerova. 5. července 1876 byl vysvěcen na kněze. Kromě duchovních úřadů zastával i vysoké politické posty. 11. ledna 1921 byl jmenován Olomouckým arcibiskupem a moravským metropolitou. Zemřel ve své rezidenci v Olomouci 29. září 1923 a byl pohřben v královské kapli na Velehradě. Srov. A. C. Stojan v datech dvou století. ŘÍMSKOKATOLICKÁ DUCHOVNÍ SPRÁVA STOJANOV. ThDr. Antonín Cyril Stojan [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.stojanov.cz/texty/stojan.htm>

241 Srov. ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 13.

242 „Všude byli obdarováni. Celkový výnos sbírky byl 48.095,- Kčs, dodatečně dáno 2.120,- Kčs, celkem tedy vybráno 50.215,- Kčs.“ Tamtéž, s. 14.

243 Tamtéž, s. 14.

244 Tamtéž, s. 16. „Všechny opravy si vyžádaly obnos 138.000,- Kčs. Státní příspěvek 30.000,- Kčs, příspěvek místního JZD 10.000,- Kčs. Ostatní milodary. Velká hodnota však je ve velkém pochopení a spolupráci věřících, kteří mnohé práce konali zdarma. Někdy přišlo na práce současně až 100 lidí, takže bylo nesnadné všechny je zaměstnat.“

velikonočního přijímání, ke kterému přistoupilo podle záznamu 286 věřících. Do statistiky farnosti Letonice patří v tomto roce 24 křtů, 11 sňatků a 14 pohřbů.

Od 1. prosince 1969 zastupoval Podveský v dražovické farnosti a přidružených Komořanech a Podbřežících, jejichž dosavadní duchovní správce Ondřej Damborský nastoupil na nové působiště do Velkých Pavlovic.²⁴⁵

Na postní duchovní obnovu farnosti v březnu roku 1970 byl pozván vikář v Brně na Petrově Josef Soukop.²⁴⁶ Lidem byly do domácností distribuovány letáčky velikosti pohlednice s pozváním na triduum a programem obnovy, která se konala denně od 19. do 22. března od 19 hodin. Biskupská konzistoř v Brně, která se velmi zajímala o výsledek duchovní obnovy, obdržela sdělení, že denně se zúčastnilo obnovy průměrně 460 osob, ke svátosti pokání přistoupilo 446 penitentů a bylo podáno 675 svatých přijímání.²⁴⁷ Podveský obnovu reflektoval v kronice slovy: „*Od věřících byla přijata s pěkným porozuměním, návštěvy v kostele byly pěkné a úspěch obnovy se projevil i ve zvýšeném velikonočním sv. přijímání.*“²⁴⁸

Začátkem roku Podveský poslal na MNV Letonice žádost o vydláždění hlavních cest na hřbitově, kterou zdůvodnil jejich blátivostí a tím, že hřbitov spravuje obec a měla by tedy investovat příjmy z hrobů. Navrhl, aby obec pořídila materiál a farnost provedla bezplatně práci. Přestože se žádost nesečkala s porozuměním u všech zastupitelů obce, byla nakonec přijata a obec slíbila včasné obstarání kostek.²⁴⁹ V létě Podveský domluvil dělníky, kteří cesty vydláždili.

V tomtéž letním období přednesl farníkům úmysl poříditi nový zvon. Farníci návrh přijali s velkým porozuměním a pověřili administrátora, aby zvon obstaral.²⁵⁰ Pozvaný kampanolog Dobrodinský doporučil pořízení dvou zvonů a nařídil opravu uvolněného závěsu stávajícího zvonu Maria z 15. století, kterému hrozilo, že spadne. Byla tedy okamžitě provedena oprava zvonice. Doporučený zvonář Knoss, na přímluvu svého faráře z Velkého Meziříčí Aloise Ambroze, souhlasil s odlitím zvonů, přestože již nechtěl vyrábět. Bylo nutné zajistit zhruba

245 Srov. tamtéž, s. 16.

246 Josef Soukop narozený 17. května 1914 v Jakobově byl vysvěcen 1938. Působil především v Tvarožné, Šlapanicích, Brně a Dolních loučkách, kde 20. října 1989 zemřel. Životopis tohoto zajímavého kněze viz KOTULAN, Jiří. *Život s Velkým náčelníkem: vzpomínky na pastorační činnost P. Josefa Soukopa*. Šlapanice: 2010, 231 s.

247 ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 24.

248 Tamtéž, s. 17.

249 Tamtéž.

250 Srov. tamtéž.

80.000,- Kčs, měď a špatně dostupný čistý cín. Vše se povedlo rychle obstarat,²⁵¹ a tak již v létě byly zvony odlity a jejich slavnostní posvěcení bylo naplánováno na neděli 18. října.

Během přípravných prací nastalo rozčarování, když pracovníci ONV Vyškov zakázali natištění pozvánek na tuto slavnost. Proto si organizátoři nouzově pomohli vlastnoručně zhotovenými oznámeními. Podveský pozval brněnského biskupa Karla Skoupého, aby zvony posvětil, ale ten se omluvil, že již přislíbil účast jinde, a k posvěcení pověřil arcikněze Františka Vítka, bučovického děkana a faráře v Křižanovicích. Pozval samozřejmě také okolní kněze, kteří většinou přišli. Místní kostelní sbor pod vedením Aleny Puklové z Brna nacvičoval slavnostní zpěvy. Do sboru se zapojili i talentovaní zpěváci a hudebníci Julínkové, rodáci z Letonic.

Slavnost se uskutečnila pod širým nebem, které v neděli 18. října 1970, bylo jasné a slavnosti přálo. „*Svěcení zvonů se zúčastnilo nečekané množství lidu. Prostory hřbitova byly zaplněny zástupy.*“²⁵² Provizorní oltář byl postaven na prostranství poblíž vchodu do věže a po boku oltáře byly uloženy nazdobené zvony sv. Mikuláš a sv. Václav. Slavnost zahájily fanfáry z věže kostela. Podveský vybral dobrého kazatele Aloise Pekárka, faráře v Bystrci u Brna.²⁵³ Po požehnání byly zvony vyzdviženy na věž kostela za zpěvu písní. Zpíval dětský sbor ve slováckých krojích z Lanžhotu, který přivezl o Valerián, dále místní sbor a manželé Julínkovi²⁵⁴ a píseň „Bože, cos ráčil“ zpívali všichni přítomní.

Podveský uspořádal v roce 1970 dva autobusové zájezdy, první 26. července do Tasovic, rodiště sv. Klementa Hofbauera, s návštěvou basiliky sv. Prokopa v Třebíči, kostela sv. Markéty v Jaroměřicích a poutního místa Hluboké

251 „S vděčností ještě nutno připomenout, že velkou zásluhu o tak rychlé pořízení zvonů mají – kromě farníků – P. Alois Ambroz, prof. a farář ve Vel. Meziříčí (býv. kaplan v Jaroměřicích n. R.) a P. František Hruža, farář v Měříně (rodák jaroměřický). Jejich zásluhou se snížil obnos za zvony z plánovaných 80.000,- Kčs na 56.000,- Kčs. Celý tento obnos byl získán milodary farníků. Téhož roku ještě zavedeno elektrické zvonění dvou nových zvonů. K zavedení elektr. zvonění k starodávnému zvonu «Maria», nebyl dán Pam. úřadem souhlas. Elektr. zvonění a opravy zvon. stálo 17.000,- Kčs.“ Tamtéž s. 25.

252 Tamtéž, s. 21.

253 Tamtéž, s. 20.

254 „...velmi pěkně také přispěli manželé Julínkovi (Josef Julínek, rodák z Letonic, t.č. hud. skladatel a řed. kůru v Uherském Ostrohu). Josef Julínek složil píseň přímo ke svěcení těchto zvonů: «Zvony mého domova.» Pěkně působilo při zvedání zvonu «Václav», když právě zpívali «sv. Václave, volá tě tvůj lid...»“ Tamtéž, s. 23.

Mašůvky. Druhý zájezd 6. září do Olomouce zaměřil především na místa spojená s Janem Sarkanderem.²⁵⁵

Radost měl Podveský i z děkanské vizitace 9. června. Děkan František Vítek před ní projevil přání poznat také školní mládež. Vizitace se konala v kostele a účastnili se jí nejen školní děti a mládež, ale také mnoho jejich rodičů. O dobré práci s dětmi a mládeží svědčí zmínka: „*Vizitace vyzněla velmi povzbudivě.*“²⁵⁶

Roku 1971 Podveský založil²⁵⁷ poradní sbor farnosti, který odpovídá později vydaným předpisům²⁵⁸ pro farní rady. Při první schůzi farního poradního sboru bylo projevováno přání, aby bylo zřízeno nějaké vytápění kostela. Z praktických důvodů se sbor rozhodl vytápět kostel elektrickými akumulacími kamny,²⁵⁹ která byla nainstalována téhož roku.

*Do konce října byla ve farním kostele dokončena elektrická instalace akumulčních kamen. V pondělí 1. listopadu, na Slavnost Všechny svatých, byl kostel poprvé vytápěn. Dílo splnilo svůj úkol.*²⁶⁰

K velikonočnímu přijímání 1971 přistoupilo celkem 310 farníků.²⁶¹ V květnu nechal Podveský opravit hromosvody na kostele a 30. května uspořádal autobusový zájezd do Křtin, Sloupu, Vranova a dalších míst.²⁶² V neděli 6. června se na svátek Nejsvětější Trojice konalo první sv. přijímání dětí. Normalizace se pomalu začala projevovat i v letonické farnosti, kde bylo zakázáno veřejné náboženské procesí. „*Slavnost Božího Těla letos povolena opět již jen v prostorách kostela. Účast věřících velmi pěkná.*“²⁶³ Život farnosti však ztrpčil vandalismus. „*Začátkem července byly na hřbitově hrubě poškozeny některé hroby a způsobeny značné škody na několika náhrobcích. Pachatelé zjištěni nebyli.*“²⁶⁴

Na přelomu léta a podzimu 1971 Podveský dvakrát ze zdravotních důvodů opustil farnost a podstoupil operaci oka.²⁶⁵

255 Je zajímavé, že přesně rok před společným svatořečením Jana Sarkandera se Zdislavou z Lemberka, které se uskutečnilo v Olomouci 21. května 1995, se konal Podveského pohřeb.

256 ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 18.

257 Není zřejmé zda se jednalo o vlastní Podveského iniciativu nebo mu to někdo doporučil.

258 Srov. Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vydání s věcným rejstříkem. Praha: Zvon, 1994. Kánon 537.

259 ŘKFÚ Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické*, s. 27.

260 Tamtéž, s. 30. „*Veškeré výlohy se zavedením tohoto vytápění si vyžádaly obnosu 30.500,- Kčs. Celý obnos byl vybrán na milodarech od věřících.*“

261 Srov. tamtéž, s. 27.

262 Srov. tamtéž.

263 Tamtéž.

264 Tamtéž.

Podveský po dohodě se zástupcem Památkového úřadu a po vysvětlení a projednání s farníky nechal přemístit kamennou sochu Božského Srdce Páně, která byla dříve uvnitř kostela. Bylo vybráno vhodnější a čestné místo před kostelem. Socha byla přemístěna v říjnu a v neděli poté se u ní konala pobožnost zasvěcení Božskému Srdci Páně.

Na novém místě je socha mnohem viditelnější a může lépe plnit svůj úkol svým nápisem: „Já jsem cesta, pravda a život....“ Kol sochy jde každý, kdo jde nejen do kostela, ale též jen na hřbitov. Na tuto pobožnost přišli i děti jako družičky. Pane, mnozí Tě nyní opouští. Kéž aspoň tito Ti zůstanou věrnými. Přijmi je do ochrany svého Božského Srdce.²⁶⁶

Když 22. února 1972 zemřel brněnský biskup Karel Skoupý, byl zvolen administrátorem diecéze kapitulní vikář Ludvík Horký, který byl děkanem svatopetrské kapituly od 1. února toho roku.

Na jaře obec Letonice prováděla nutnou rekonstrukci hřbitovní zdi. „Mnozí věřící však dobrovolně a bezplatně přispěli pomocnými pracemi (otloukáním staré omítky apod.),“²⁶⁷ poznamenává Podveský do kroniky podíl farníků na obecním díle.

V neděli 28. května, na svátek Nejsvětější Trojice, podával Podveský první svaté přijímání dětem. Potěšilo jej, že rodiče, kteří své děti doprovodili, „téměř všichni přistoupili také ke stolu Páně.“²⁶⁸ V sousedních Bučovicích 20. srpna 1972 administrátor diecéze Horký uděloval starší mládeži svátost biřmování, kterou přijalo i 80 mladých věřících z Letonic.²⁶⁹

Vzhledem k nepřející situaci a velkým opravám v předchozích letech se žádné velké investice nekonaly. Byla v tomto roce opravena socha sv. Jana Nepomuckého a instalováno osvětlení křížové cesty.²⁷⁰

265 „V pondělí 30. srpna odjel admin. Podveský do Olomouce na operaci s okem. Po dobu nepřítomnosti zastupoval v Letonicích dp. kaplan z Bučovic, P. Jan Novotný. Dne 25. září odvezen opět na jinou operaci do Vyškova. Zastupoval ho až do návratu (t.j. 7. X.) P. Bohuslav Němčanský, člen řádu Premonstrátů, spolužák administrátora.“ Tamtéž, s. 27-28.

266 Tamtéž, s. 28.

267 Tamtéž, s. 33.

268 Tamtéž.

269 „Svátost biřmování byla udělována v Bučovicích pro všechny biřmovance z děkanství. Z Letonic přistoupilo k biřmování 80, a sice: 10 svobodných hochů, 15 svobodných děvčat, 18 ženatých mladých mužů, 37 vdaných mladých žen. Celkem 80 biřmovanců. Biřmování uděloval kapitulní vikář Brněnský prelát Ludvík Horký.“ Tamtéž, s. 34.

270 „V srpnu bylo pořízeno – na návrh zástupce Památ. úřadu – nové osvětlení křížové cesty. [...] V podzimních měsících byla opravena na náklad obce akadem. sochaři umělecky velmi hodnotná socha sv. Jana Nepomuckého. Při tom byla přemístěna několik metrů dále od vozovky (z komunikačních důvodů). Dva akad. sochaři po dobu opravných prací bydleli a stravovali se na faře.“ Tamtéž.

Matka Podveského Amálie,²⁷¹ která s ním nějaký čas bydlela na faře v Letonicích a Podveský o ni v její nemoci a stáří pečoval, zemřela 7. března 1973 v domově důchodců v Nových Hvězdlicích. Podveský ji 10. března pochoval v Bučovicích do rodinného hrobu.

Během roku 1973 vyzval církevní tajemník ONV Vyškov třikrát Podveského, aby si podal žádost o důchod.²⁷² Podveský na výzvy nereagoval a pokračoval ve svých činnostech, mimo jiné vybavováním interiéru kostela. Byl pořízen lustr a vyměněny řetězové závěsy starých lustrů na návrh architekta Žlábka z Památkového úřadu, který doporučil nahradit lustrem stávající nevkusné svítidlo.²⁷³ Před prvním svatým přijímáním dětí, které se konalo 3. června 1973, byly do kostela pořízeny lavičky, aby školní děti mohli sedět ve předu, blíž oltáři. Byl zakoupen nový ornát zelené barvy a v následujícím roce byly pořízeny nové komže a rochetky pro ministranty a červený ornát.²⁷⁴

Poslední úpravou kostela, na které se Podveský podílel, bylo nahrazení stávající špatné křtitelnice. Podveský sehnal starou kamennou křtitelnicí z farního kostela v Chvalkovicích, která byla odložená a značně poškozená. Návrh na rekonstrukci a instalaci této umělecky hodnotné křtitelnice vzešel od architekta Žlábka.²⁷⁵

Administrátorem diecéze Ludvík Horký 23. června 1974 uděloval svátost biřmování opět v Bučovicích. Poté na pozvání Podveského odpoledne navštívil Letonice, kde se v kostele konala pobožnost, při níž k věřícím promluvili Horký i jeho sekretář, kanovník Oldřich Navařík.

Dne 30. června 1974 byl Podveský vypovězen z Vyškovského okresu a byl mu odňat státní souhlas k výkonu duchovní správy v Letonicích a zároveň byl proti své vůli odeslán do důchodu Okresním národním výborem.²⁷⁶ Žádný důvod, proč má odejít, mu oficiálně sdělen nebyl. Je však zřejmé, že se stal pro tehdejší normalizační režim těžko přijatelným vzhledem k dosaženým výsledkům

271 Viz pozn. 5.

272 Tamtéž, s. 35.

273 „V tomto roce byl zakoupen nový lustr. Hlavní zásluhu o něj má pí. Maryšlerová Růžena. S potížemi byly obstarány kovové řetězové závěsy pro všechny lustry. Staré byly již tak chatrné, že hrozilo nebezpečí pádu a úrazu.“ Tamtéž.

274 Srov. tamtéž, s. 35-36.

275 Srov. tamtéž, s. 38.

276 „Na jeho odstranění se pak podílel krajský církevní tajemník Dr. V. Bělohoubek a okresní i místní orgány.“ BEJČEK, Martin. Vzpomínková slavnost a odhalení pamětní desky. In: *Římskokatolická farnost Letonice* [online]. 2002 [cit. 2012-10-29]. Dostupné z: <http://farnost.katolik.cz/letonice/nab/cla/5.htm>

v rovině duchovní i materiální. Jeho práci pro farnost zhodnotil současný farář Letonic Martin Bejček v jedné promluvě slovy:

*Jeho působení v letonické farnosti během politického uvolnění na konci 60. let 20. století bylo působení kvalitního, zbožného, lidumilného a připraveného pastýře ve správný čas na správném místě. Dodnes je hluboce zapsán v mnoha srdcích svých bývalých farníků, kteří ho měli velice rádi.*²⁷⁷

Horlivým působením v letonické farnosti si totiž Podveský získal velkou oblibu a respekt nejen u katolíků, ale u většiny místních obyvatel.

Krátké působení v Brně – Obřanech

Konzistoři v Brně se však podařilo zajistit na krátké období od 1. července 1974 do 30. března 1975 jmenování²⁷⁸ Podveského administrátorem v Brně – Obřanech. Státní souhlas k této službě byl udělen 20. června 1974, čímž se podařilo oddálit jeho odchod do penze. V tomto krátkém období se Podveskému povedlo podle vzpomínek pamětníků ve farnosti rozběhnout spoustu pastoračních aktivit.

Po příchodu Podveského do farnosti se v kostele začali objevovat lidé, kteří do té doby bohoslužby nenavštěvovali, a kostel byl rázem plný.²⁷⁹ Podveský po každé mši rozdával obrázky, na které se těšily nejen děti, ale i dospělí lidé. Dal podnět k přípravě vánoční besídky, do jejíž přípravy se zapojilo mnoho dětí včetně těch, které dříve do kostela vůbec nechodily. Nakonec však musela být besídka zrušena, protože nejspíše na něčí udání byla zakázána úřady.²⁸⁰

I zde Podveský poznal spoustu místních rodin, kam rád chodil na návštěvy. Během svého krátkého působení udělil 26 křtů.²⁸¹ Tehdejší školní děti si dodnes pamatují hodiny náboženství, kde Podveský používal razítka, obrázky a jiné pomůcky. Paní Šplouchalová má na památku dodnes schovaný sešit z náboženství. Málokdo z farnosti vůbec tušil, čím vším si jejich kněz prošel. Když kvůli církevnímu tajemníkovi, který nechtěl, aby dále působil, musel odejít 1. dubna 1974 do důchodu, místní farníci nechápali, proč musí odejít tak mírumilovný člověk, a všem farníkům to bylo velice líto.²⁸²

277 BEJČEK, Martin. *Kázání o Janu Podveském*. Letonice 2010.

278 Jmenován byl dekretem č. 2286 ze dne 28. června 1974.

279 Rozhovor s manželi Petrem a Marií ŠPLOUCHALOVÝMI. Brno – Obřany 19. prosince 2012.

280 Srov. tamtéž.

281 ŘKFÚ Brno – Obřany. *Křestní matrika farnosti Brno – Obřany*.

282 Rozhovor s manželi Petrem a Marií ŠPLOUCHALOVÝMI. Brno – Obřany 19. prosince 2012.

5 Kuřimská Nová Ves

Když už Podveský musel odejít do důchodu, byl rád, že se splnilo jeho přání a mohl přesídlit do opuštěné fary u rektorátního kostela v Kuřimské Nové Vsi, kde mohl působit až do své smrti jako výpomocný duchovní. Zde je vhodné načrtnout historii vzniku rektorátního kostela, neboť Podveský přišel mezi lidi, kteří se na stavbě podíleli a pochopitelně byli dosud na své dílo hrdí.

Ve věřících z obcí Kuřimská Nová Ves, Kuřimské Jestřabí, Blahoňov a Prosa-tín, které spadají do deblínské farnosti, počátkem třicátých let minulého století vyvstala touha postavit si vlastní kostelík, protože cesta lesem do farního kostela v Deblíně byla zejména v zimě velmi náročná. V roce 1931 byl ustanoven spolek pro stavbu kostela v Kuřimské Nové Vsi a ihned začaly přípravné práce. Infulovaný prelát Josef Kratochvíl 16. července 1933 posvětil základní kámen a dostavěný kostel vysvětil 27. června 1937. Zbývalo postavit faru a poté měla vzniknout samostatná farnost, ale válka a poválečné období přinesli jiné problémy, proto zůstalo území i kostel pod správou farnosti Deblín. A tento stav trvá dodnes.

Bratr Alois Podveský

Na jaře roku 1943 přišel jako druhý duchovní správce do Kuřimské Nové Vsi mladší bratr Jana Podveského Alois Podveský,²⁸³ kterého si místní záhy velmi oblíbili. Alois Podveský byl ustanoven jako deblínský kooperátor a dočasně bydlel v rodině Františka Staňka²⁸⁴ v Kuřimské Nové Vsi, protože fara se zatím pouze plánovala. Ve farní kronice zhodnotil stavbu kostela a naznačil další úkoly:

Díky Boží prozřetelnosti, vlastní iniciativě a nevšední obětavosti věřících, dospěli až sem. V tvrdém kameni a v těžké práci začali dílo Boží: stavět uprostřed svých obydlí stánek Bohu. Mají dnes svůj kostel a svého kněze. Ba co více! Jejich obětavost nebyla vyčerpána v ka-

283 Alois Podveský, mladší bratr Jana Podveského, se narodil v Bučovicích 26. května 1917, přijal kněžské svěcení v Brně 5. července 1942. Do Kuřimské Nové Vsi se přestěhoval z ozdravovny na Moravci po zřízení zdejší duchovní správy spadající pod vedení deblínského faráře. Zemřel 19. listopadu 1947 a byl pohřben v Bučovicích.

284 František Staněk byl Novoveský sedlák a hlavní iniciátor stavby kostela. Po roce 1945 se stal předsedou místního národního výboru za lidovou stranu. Po únoru 1948 se zdejším knězem Josefem Bálkou (viz pozn. 288) pomáhal finančně či s útekem přes hranice lidem, které chtěl stát zničit. V únoru 1955 byl zatčen a v září odsouzen na 18 let a propadnutí veškerého majetku. Začátkem 60. let onemocněl rakovinou střev. V srpnu 1963 mu byl výkon trestu přerušen a lékaři jej propustili domů s předpokladem, že do několika týdnů zemře. Po návratu domů se mu však zdravotní stav velmi zlepšil a umřel až 31. května 1965. Srov. Příběh zapomenutého sedláka. *Katolický týdeník: list českých a moravských diecézí*. Praha: Zvon, 2013, roč. 24, č. 11. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/tema/krizove-cesty-nezlomneho-kneze.html>

*menném domu a na zdech kostela. Zůstává jim dále a oni mají velkou touhu s pomocí Boží dílo dokončit v řádnou duchovní správu.*²⁸⁵

Před Aloisem Podveským však stála spousta úkolů, protože bylo zapotřebí vybavit kostel, upravit jeho okolí, postavit hřbitov a faru. Svého bratra Aloise pochopitelně podporoval a často navštěvoval Jan Podveský, který sem jezdil mimo jiné též na dovolenou a vytvořil si zde četná přátelství.

V roce 1947 se začalo s přípravou budování fary a 15. června toho roku byl slavnostně posvěcen základní kámen. Těžce nemocný Alois Podveský obešel na posled 21. září svoje území a žádal o příspěvek na plánovanou stavbu fary. Jeho snaha se však obrátila proti němu, neboť jej někteří závistivci pomlouvali, že si buduje „hnízdečko“ pro sebe.²⁸⁶ Proto veřejně prohlásil: „*Jakmile bude fara dostavěna, hlásím se pryč, aby všichni poznali, že pro ně, ne pro sebe to dělám...*“²⁸⁷ Avšak již 19. listopadu v nemocnici Milosrdných bratří v Brně zemřel a byl pohřben ve svém rodišti v Bučovicích.

Přesně o rok později se nastěhoval do nové fary Josef Báalka.²⁸⁸ Přes obstrukce akčního výboru Národní fronty v Tišnově, který vyhrožoval znemožněním příjezdu biskupa, požehnal biskup Karel Skoupý 1. května 1949 novou budovu fary.²⁸⁹

Za 14 dní, tj. 15. května 1949, byla zesnulému Aloisovi Podveskému během poutní slavnosti vedle vchodu fary odhalena pamětní deska. Po odhalení desky promluvili někteří kněží, mezi nimi deblínský farář Jan Fejta²⁹⁰ a bratr zesnulého Jan Podveský, který „*dojemně poděkoval za lásku a úctu prokázanou jeho zemřelému bratrovi.*“²⁹¹ Pamětní deska byla pořízena z darů věřících, kteří na ni věnovali deset tisíc, a příspěvku Jana Podveského tisíc korun. Před svým zatčením Jan Podveský naposled navštívil Kuřimskou Novou Ves v roce 1951. Na poutní mši, na které kázal, jej doprovodili kněží z jaroměřického děkanátu Václav Drbola

285 ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 83.

286 Srov. VAŠÍČEK, Bohuslav. *Kde jsme se tu vzali: Kronika rodů III*. Praha, 1990. s. 232.

287 Tamtéž, s. 232.

288 Josef Báalka se narodil ve Velkých Pavlovicích roku 1916. Vysvěcen na kněze byl 1941. Od února 1948 působil v Kuřimské Nové Vsi až do února 1955, kdy byl společně s Františkem Staňkem zatčen a odsouzen. Propuštěn byl 1963, byl i částečně rehabilitován, ale státní souhlas neobdržel. Pracoval na Šumpersku jako cestář a dělník. V 70. letech začal spravovat farnost v Oskavě, kde působil do smrti. Zemřel u oltáře 15. srpna 1989. Srov. tamtéž, s. 475.

289 Srov. tamtéž, s. 233.

290 Jan Fejta narozen 10. ledna 1909 v Rudíkově, kde 9. dubna 1933 slavil primici, nastoupil jako kaplan do Velkých Pavlovic. Roku 1941 se stal farářem v Deblíně a v roce 1966 obdržel čestný titul arcikněz. Farnost v Deblíně vedl do roku 1970, kdy odešel do penze, děkanem tišnovským byl až do roku 1978. Zemřel 8. července 1983 a je pohřben v Deblíně.

291 Tamtéž.

a František Pařil.²⁹² Po cestě musela nepochybně padnout řeč i na Jana Bulu, který byl již v té době zatčen.

Příchod Jana Podveského do Kuřimské Nové Vsi

Po smrti Aloise Podveského v Kuřimské Nové Vsi sloužili postupně další kněží,²⁹³ ale když koncem roku 1973 odešel na vlastní žádost do penze Stanislav Bláha,²⁹⁴ fara zůstala prázdná. Poté duchovní správu vykonával Jaroslav Jaša,²⁹⁵ administrátor v Deblíně. Ten sice dojížděl každý pátek i neděli a navíc i o svátcích sloužit mši svatou,²⁹⁶ avšak to nemohlo nahradit sídlícího kněze, proto Novoveští doufali, že co nejdříve dostanou opět vlastního kněze.

Administrátorovi brněnské diecéze Ludvíkovi Horkému se podařilo přesvědčit církevního tajemníka, aby mohl Podveský jako důchodce pokračovat v duchovní správě v Kuřimské Nové Vsi. Podveský si přál jít na toto místo, které znal kde a měl přátele z dřívější doby. Zdejší duchovní správy se ujal 16. dubna 1975 a nastěhoval se na místní faru.

Podveský okamžitě začal se svými pastoračním aktivitami. Na faře vyučoval v sobotu náboženství a děti se tak těšily, že se scházely půl hodiny nebo dokonce hodinu předem. S dětmi lepili zpěvníky a kromě vlídné osobnosti děti přitahovaly i katechetické pomůcky, např. pracovní listy a obrázky, které využíval, ačkoliv v této době v podstatě nebyly dostupné a musel spoléhat na přátele, kteří mu občas něco poskytl, nebo si je vytvářet svépomocí. Farníky připravoval na svátosti, a tak se v roce 1978 slavilo v Kuřimské Nové Vsi biřmování, které udílel administrátor diecéze Ludvík Horký.²⁹⁷

Po pěti letech působení začal Podveský iniciovat drobné rekonstrukce i přístavby kostela a fary. Nejprve v roce 1978 farníci postavili nové schody a chodníky ke kostelu a před hlavním vchodem nahradili dosavadní dřevěné zá-

292 Srov. tamtéž, s. 234.

293 Byli to kněží: Josef Bálka, Prokop Valena O. Carm., František Hnazel a Stanislav Bláha.

294 Stanislav Bláha se narodil 28. července 1921 v Domamili a přijal kněžské svěcení 29. července 1945. V Kuřimské Nové Vsi působil mezi lety 1965 až 1973, kdy byl ustanoven administrátorem farnosti Žďárná, poté působil ve farnosti Břežany.

295 Jaroslav Jaša se narodil 23. ledna 1916 v Rudíkově. Pod studiu gymnázia ve Velkém Meziříčí a bohosloví v Brně 5. července 1941 přijal kněžské svěcení. Kaplanem byl postupně v Tvrdonicích, Netíně, Velkém Újezdu a Žďáru nad Sázavou. Roku 1956 se stal administrátorem v Ostrově nad Oslavou, 1958 byl přeložen do Hodního Újezdu odkud 1971 odchází do Deblína, kde působil až roku 1994, kdy se na vlastní žádost odešel do penze a byl ustanoven rektorem filiálního kostela v Kuřimské Nové Vsi. Zemřel 11. listopadu 2004 a je pohřben v Deblíně. Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 120.

296 Srov. tamtéž, s. 117.

297 Srov. tamtéž, s. 119.

větrí zděnou přístavbou.²⁹⁸ V roce 1982 došlo na oplocení pozemku fary a kostela. O dva roky později brigádníci osekali venkovní omítku fary a nahradili ji novou fasádou.²⁹⁹ V dalším roce dostala věž kostela měděný plech, který nahradil eternitovou krytinu. Předtím se měnila i část střechy kostela, která dosud nebyla plechová v rozporu s původními plány kostela. Fara získala nové komíny v roce 1986.³⁰⁰ V roce 1993 prošla rekonstrukcí elektrifikace kostela.³⁰¹

Podveský si vždy všímal lidí v okolí a jejich potřeb a pomáhal jim V duchovních i hmotných nesnázích.³⁰² V 80. letech se o tom přesvědčil Stanislav Juránek,³⁰³ v té době dělník u Stavebního závodu Státních lesů. Podnik Juránka vyslal pracovat do okolí Kuřimské Nové Vsi a on zde bydlel v maringotce. Když se s příchodem zimy zhoršilo počasí, Podveský usoudil, že je to zdraví nebezpečné, a sám nabídl Juránkovi a jeho kolegovi možnost ubytovat se na faře, čehož rádi využili. Juránek vzpomíná, že poté využil ještě několikrát v mrazivých obdobích útočiště fary, kde se po večerech s Podveským mohl blíže seznámit a „*nechat se povzbudit na duši, kterou sužoval mráz ještě silnější.*“³⁰⁴ Cenil si u Podveského jeho pokory a možnosti načerpat v jeho přítomnosti sílu.

*Dokázal předávat to, co bych nazval slovem opravdová radost. A dokázal se o ni podělit. Jenomže co na něm bylo ještě cennější, že se díval vždycky kolem sebe, a když mohl s jakoukoli maličkostí komukoli pomoci, tak pomohl. [...] Nikdy si nestěžoval na minulost. [...] Protože v něm nebyla žádná zloba, vůbec žádná, naopak byl to člověk s otevřenými očima, který víc naslouchal, než aby mluvil o sobě, hodně poslouchal. A ať v kázání nebo ve zpovědích, mohu říct, že to byl člověk, který dával sílu, radost, povzbuzení i v těch nejtěžších případech.*³⁰⁵

Juránek poté nepřestal Podveského navštěvovat, podobně jako spousta dalších přátel a duchovních synů a dcer, které si otec získal na všech svých působistích.

298 Srov. Obecní úřad Kuřimská Nová Ves. *Pamětní kniha obce Kuřimská Nová Ves*, s. 100.

299 Srov. tamtéž, s. 116.

300 Srov. tamtéž, s. 120.

301 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 120.

302 Srov. Rozhovor se senátorem Ing. Stanislavem JURÁNKEM. Brno 13. července 2012.

303 Ing. Stanislav Juránek se narodil 24. ledna 1956 v Brně. Po maturitě pracoval jako dělník, mistr a později i stavbyvedoucí v podniku Jihomoravské státní lesy. V 80. letech studoval Mendelovu zemědělskou a lesnickou univerzitu. Po roce 1990 pracoval na pozici vedoucího střediska Ekostavby Brno a.s. V roce 1995 se stal členem KDU-ČSL. Působil v regionální politice a v letech 2000 – 2008 zastával úřad hejtmána Jihomoravského kraje. Od roku 2010 je Senátorem Parlamentu České republiky.

304 Tamtéž.

305 Tamtéž.

V roce 1984, kdy slavil Podveský padesáté výročí kněžského svěcení, navštívil jej v Kuřimské Nové Vsi administrátor diecéze Ludvík Horký.³⁰⁶ Podveský poté na 12. července svolal ke společné oslavě 50 let kněžství své spolusvěcence. Dorazilo šest spolužáků.

Rok 1987 přinesl oslavu 50. výročí posvěcení zdejšího kostela sv. Antonína Paduánského, které se opět zúčastnil prelát Ludvík Horký.³⁰⁷ O dva roky později 15. října 1989 sloužil Podveský v Kuřimské Nové Vsi mši svatou na poděkování za 80 let života a 55 let kněžství.³⁰⁸ Při své promluvě vzpomněl svůj rozhovor z nedávného setkání maturantů po 60 letech, ve kterém se mu naskytlá příležitost vydat svědectví o své víře.

Z 42 nás zbylo jenom sedm. A jeden ze spolužáků, který vždycky býval bohatý, nadaný, Pána Boha ani nepotřeboval, byl nábožensky úplně vlažný, mě odvolal kousek dál od té naší skupinky – byli jsme tenkrát na hřbitově – a říkal mi: „Jene, jsi kněz. Já vím, že jsi šel na kněze z idealismu. Ale řekni mně: Věříš dnes všemu tak, jak jsi tomu věřil tenkrát?“ A tak se na mě upřeně díval, že jsem věděl: on potřebuje jasnou odpověď. Řekl jsem mu: „Milý příteli, tenkrát jsem věřil a dnes po těch 60 letech mám všechno ověřené.“³⁰⁹

Vraťme se k Podveského poslední větě. Každý kdo se s ním setkával dosvědčuje, že charakteristické oslovení příteli, kterým nazýval po vzoru Ježíše³¹⁰ Podveský každého člověka, nebylo nikdy frází, ale upřímným vyjádřením nabídky vztahu. Za prostým sdělením, že tehdy věřil, ale dnes má již vše ověřené, stojí prověření neobyčejně náročnými životními situacemi. Snad si tedy můžeme dovolit parafrázovat jeho výrok slovy: „tehdy věřil, dnes je již jeho víra ověřená.“

Nové období svobody církve a národa

Nedlouho po Podveského oslavě osmdesátin nastala v Československu sametová revoluce. Uvolnění pout, kterými byl dosud svázán náboženský život, vneslo Podveskému novou životní sílu a snažil se uskutečnit vše, co předtím nebylo možné. Okamžitě se snažil uvést na pravou míru události Babické tragédie. Mimo jiná svědectví poskytl rozhovor Radomíru Malému, který vyšel v *Lidové demokracii* 13. ledna 1990. Otištěný text odkrýval zákulisí Babické tragédie a ob-

306 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 119.

307 Srov. tamtéž.

308 Srov. DABB, neuspořádané.

309 P. Podveský - děkovná mše svatá. In: *Sovajda* [online]. 2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://sovajda10.webnode.cz/news/p-podvesky-dekovna-mse-svata>

310 Srov. J 15,15b: „Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce.“

sahoval všechny klíčové momenty, které jsou popsány ve 3. kapitole této práce. Daniela Ošmerová na tento novinový článek reagovala 27. února otevřeným dopisem otištěným v deníku *Rudé právo*, kde se snažila Podveského usvědčit ze lži v tom, že její otec Josef Ošmera varoval Podveského v roce 1949,³¹¹ protože nechtěla připustit, že by její otec coby přesvědčený komunista měl varovat svého třídního nepřítele. Podveský přesvědčivě vyvrátil argumenty Ošmerové v odpovědi, která byla otištěna 17. března v *Lidové demokracii* a poté i 3. dubna 1990 v *Rudém právu*.

K tomuto tématu a jednostrannému komunistickému pohledu na Babice se ještě vrátil 13. listopadu 1998 v *Haló novinách* Jaroslav Kojzar, dříve komentátor *Rudého práva*. Ten na základě zpochybněného svědectví o Podveském Danielou Ošmerovou jej prohlásil za nedůvěryhodného. Následující výpověď zaujaté Ošmerové o pomoci Podveského, která jej měla zdiskreditovat, vyznívá nakonec stejně ve prospěch Podveského.

Prý páter Podveský se staral za války o rodinu nacisty zavřeného předsedy Ošmery. Co nám k tomu napsala Daniela Ošmerová? »Silně proti této lži protestuji. Je pravda, že jsme byli tři a další tři sirotky přivezl otec po válce k nám do rodiny. Žili jsme v té době u sedláka na půdě, v zimě chodili bosí.« Ale jen jednou přišel páter Podveský a – tehdy byl její otec v koncentračním táboře – v době vyučování jí položil na lavici 500 Kčs, aby je odevzdala matince. Předseda Ošmera mu později za ně poslal dva tisíce korun.³¹²

Ošmerová výše v zásadě potvrzuje, že alespoň jednou byla účastna Podveského pomoci její rodině. Přesto Kojzar z tvrzení Ošmerové ve svém článku vyvozuje, že Podveský lhal, je tedy celkově nedůvěryhodná osoba a není možné věřit ničemu, co o Babicích vypovídá.³¹³

Podveský však nezůstal pouze u článků v novinách, ale ihned po 17. listopadu 1989 začal v okolních obcích pořádat besedy s občany, kde se pokoušel objektivně informovat o Babické tragédii. Na těchto besedách jej doprovázela a svědčila mu paní Vlasta Roupcová,³¹⁴ vdova po zavražděném Josefu Roupcovi.³¹⁵ Podveský nechtěl někoho poškodit, ale šlo mu o očistění křivě stíhaných a popravených, především kněží Buly, Drboly a Pařila. Vyjádřil to sám na konci ve výše zmíněného článku v *Lidové demokracii* slovy:

311 Viz s. 21.

312 KSM. "Oběti komunismu"-Mytiska [online]. 27. říjen 2007. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.ksm.cz/zlociny-kapitalu/obeti-komunismu-mytiska.html>

313 Srov. tamtéž.

*Nechci pomstu! Jsem Kristův kněz a mou povinností je odpouštět. Jde však o pravdu což je důležitější než potrestání viníků. Podle svatého Pavla jen pravda nás osvobodí.*³¹⁶

V reakci na odhalování nepravd ohledně Babic přišli Podveskému anonymní výhružné dopisy, kde stálo, že pokud nepřestane s odkrýváním Babic, bude ho to stát život a případně může i vyhořet či vybuchnout kostel. Podveský hrozbu nebral na lehkou váhu, oznámil ji policii. V nejvyhrocenější situaci dokonce jednu noc policisté hlídali faru,³¹⁷ časem se však situace uklidnila a ukázalo se, že anonymní nepřítel Podveského se zmoohl pouze na zastrašování.

U příležitosti 40. výročí Babické tragédie se dopoledne 6. července 1991 se v Babicích uskutečnil Den pravdy a smíru, který měl za cíl usmířit oběti zavražděné ve škole i popravené v justičních vraždách. Slavnost začala v kostele růžencem a křížovou cestou, která symbolizovala utrpení pozůstalých. Poté pokračovala venku promluvou Podveského,³¹⁸ který opět odhaloval pravdu o Babicích. Následně sloužil mši svatou brněnský biskup Vojtěch Cikrle, kterému koncebrovali Podveský a Valerián. Na závěr se všichni modlili za usmíření a odpuštění, těm, kteří se ze strachu či kvůli vlastnímu prospěchu přičinili o utrpení druhých.³¹⁹

Mimo rehabilitace kněží zatažených do Babické tragédie věnoval Podveský též velké úsilí o zahájení beatifikačního řízení s Marií Rezkovou,³²⁰ která mu byla posilou především v období stráveném ve vězení. Několikrát proto podnikl cestu do Prahy za arcibiskupem Františkem kardinálem Tomáškem,³²¹ u nějž Marie absolvovala katechetický kurz. Toto úsilí však bohužel nepřineslo plody.

314 Paní Vlasta narozená 21. dubna 1921 v Babicích jako Brabencová se počátkem války provdala za Josefa Roupce. Narodili se jim 1942 dcera Marie a 1945 syn Josef. Rodina žila v Babicích a po příchodu faráře Drboly, který neměl hospodyni, mu Roupcová dodávala teplou stravu za pronájem farního pozemku. Po zatčení Drboly byli s manželem velmi rozhořčeni. Za 15 dní Roupce zastřelili v babické škole a Roupcová byla na pokraji duševních sil. Tvrdili jí, že vraždu zosnoval Drbola, ale protože jej dobře znala, neuvěřila tomu. Komunistická strana se o tuto vdovu a sirotky po svém hrdinovi příliš nepostarala. Tak našla Roupcová útočiště opět v církvi. Po osamostatnění dětí nastoupila jako hospodyně u babického faráře ThDr. Aloise Koláře a v roce 1972 s ním odešla do Doubravníka, kam byl přeložen. Po jeho smrti tam dělala hospodyni i nástupci Jaroslavu Pelzarovi. Zemřela 29. srpna 1994 a je pohřbena v Deblíně. Srov. ZEJDA, R. *Babice*, s. 79.

315 Viz kapitola Vraždy v Babicích, s. 28.

316 *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Č.A.T., 13.1.1990, roč. 46, č. 11, s. 30.

317 Rozhovor s manželi Františkem a Marií STAŇKOVÝMI. Kuřimská Nová Ves 30. prosince 2012.

318 Zvukový záznam promluvy Podveského je dostupný online na stránkách TV-MIS.cz. Viz Babice 1991: smírná bohoslužba k 40. výročí babických událostí. A.M.I.M.S. TV-MIS.cz [online]. 2006 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=63>

319 Srov. ZEJDA, R. *Babice*, s. 172.

320 Viz pozn. 43.

321 Tamtéž.

Když 22. dubna 1990 navštívil papež Jan Pavel II. Velehrad, Podveský se svými farníky nemohl samozřejmě na této slavnosti chybět a zařídil dopravu autobusem, který parkoval v Uherském Hradišti, odkud s ostatními šel pěšky vzdálenost asi 8 kilometrů. Po cestě se potkal mimo jiné s bučovickými farníky, kteří obdivovali, že v tomto pokročilém věku jde pěšky.³²² Podveský se však nedostal na místo vyhrazené pro kněze včas a během mše svaté byl uprostřed davu. Udělalo se mu mdlo, a tak mu někdo nabídl židli. Po mši svaté si jej v průvodu procházející papež všiml, podal mu ruku a daroval růženec. Toto osobní setkání bylo pro Podveského silným zážitkem, se kterým se rád sdílel, protože si papeže velmi vážil. Podle pamětníků prý snad byl Podveský jediný kněz mimo protokol, kterého papež takto osobně pozdravil.

Na zpáteční cestě z Velehradu pěšky k autobusu špatně odbočil. Všiml si ho nějaký řidič, který mu zastavil a zavezl jej na Velehrad. Během cesty si Podveský získal důvěru a řidič se mu svěřil, že nemohl nechat pokřtít své děti, aby neztratil práci u ozbrojených složek. Podveský rád nabídl křest a později i pokřtil tyto děti v kostele v Kuřimské Nové Vsi,³²³ podobně jako mnoho dalších, které za normalizace nemohly přijmout z politických důvodů křest ve své farnosti, jak dokládá zápis v kronice.

Působení P. Podveského v Kuřim. Nové Vsi bylo velmi blahodárné. Přijížděli sem i jeho známí z daleka, aby zde dávali křtít děti, neboť zde byli jaksí „schováni“ v dobách komunistického útlaku. I děti odjinud připravoval P. Podveský ke sv. svátostem a cizí snoubence k církevnímu sňatku.³²⁴

Podveský, kterému již bylo 81 let, však kromě cesty farníků během papežské návštěvy zorganizoval toho roku ještě další poutě, prakticky každý měsíc něco podnikal. V květnu 1990 se s farníky vypravil do Mariazell, v červenci jeli opět na Velehrad, v srpnu navštívili Hostýn, v září Vranov a Křtiny, v listopadu - k prvnímu výročí svatořečení Anežky České - navštívili Porta coeli u Tišnova a v prosinci jela farnost do Velké Bíteše, kde se světil obětní stůl.³²⁵ Kromě zájezdů zval přespolní přátele na pouť v Kuřimské Nové Vsi ke svatému Antonínovi konanou v červnu a do kaple Panny Marie Růžencové v Prosatíně³²⁶ v říjnu.

322 Rozhovor s panem Augustinem KRATOCHVÍLEM. Bučovice 20. března 2013.

323 Rozhovor s panem Josefem KNOFLÍČKEM. Kuřimská Nová Ves 22. prosince 2011.

324 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 119 - 120.

325 Rozhovor s manželi Františkem a Marií STAŇKOVÝMI. Kuřimská Nová Ves 30. prosince 2012.

326 Je vesnice nedaleko Kuřimské Nové Vsi a také spadá do deblínské farnosti.

V následujícím roce putoval s farníky do Podještědí ke hrobu tehdy ještě blahoslavené Zdislavy z Lemberka a na Horu Matky Boží u Králík.³²⁷

Jan Pavel II. v roce 1992 ocenil celoživotní dílo Podveského jmenováním Kaplanem Jeho Svatosti a udělil mu titul monsignore. V tomto roce připravovalo Diecézní centrum mládeže v Brně pěší pouť na Velehrad. Farář ve Velké Bíteši František Koukal se při návštěvě Podveského zmínil o pouti a horlivý Podveský ihned dal stokorunu jako příspěvek na její organizaci. Do týdne mu přišel dopis, kde stálo: „Milý Jendo, poslal jsi nám peníze na pouť, ale k přihlášce na pouť musíš ještě doplnit bližší informace.“³²⁸ Podveský se rozhodl zajet vlakem do Brna a úsměvné nedorozumění vysvětlit na biskupství osobně. Tam vesele předložil list se slovy: „Takový dopis jsem sedmdesát let nedostal!“³²⁹ a přispěl dalších 500 Kč na pouť a sprátlil se s autorkou Marií Světničkovou. Ta po čase, kdy jej někdo oslovil titulem, užasla: „Vy jste monsignor?“³³⁰ a Podveský zděšeně odpověděl: „Ne, ne! Pro vás jsem Jenda!“³³¹

V neděli 6. prosince 1992 posvětil brněnský biskup Vojtěch Cikrle nový oltář v kostele v Kuřimské Nové Vsi, který Podveský nechal zhotovit.³³²

Nemoc a smrt

Léta strávená ve vězení se silně podepsala na Podveského zdraví, které bylo značně narušené, proto během působení v Kuřimské Nové Vsi musel být několikrát hospitalizován a *podstoupil řadu operací (např. žlučníku, ledvin, prostaty...)*³³³ Několikrát se zotavoval v lázních v Karlových Varech.³³⁴ Poslední rok a půl před jeho smrtí přicházel téměř každou sobotu za nemocným Podveským budoucí kněz Pavel Habrovec.³³⁵

V roce 1994 jej jeho přítel a biskup v Hradci Králové, Karel Otčenášek, jmenoval čestným kanovníkem obnovené kolegiální kapituly Povýšení sv. Kříže v Litomyšli.³³⁶ Podveský však již nemocný ležel na lůžku ve své faře, kam mu

327 Tamtéž.

328 *Brněnská diecéze (1777-2007): historie a vzpomínky*. Brno: Biskupství brněnské, 2006, s. 69.

329 Tamtéž, s. 68.

330 Tamtéž, s. 69.

331 Tamtéž.

332 Viz příloha č. 8.

333 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 119.

334 Srov. tamtéž.

335 Pavel Habrovec narozený 28. dubna 1961 byl vysvěcen na kněze 28. června 1997. Kaplanem byl ve Slavkově do roku 2000. Poté administrátorem farností Radešínská Svatka, Jámy a Olešná. Od roku 2009 spravuje farnosti Radostín nad Oslavou a Pavlov.

336 Srov. tamtéž.

přijel předat jmenovací dekret kanovník Josef Čechal.³³⁷ Deblínský farář Jaša, který Podveského v době nemoci zastupoval, popsal v kronice terminální stádium onkologické choroby.

V posledním čase života onemocněl P. Jan rakovinou prostaty, která se začátkem r. 1994 rozšířila (metastáze) do celého těla, postihla i mozek, takže P. Jan úplně ztratil paměť. Obětavě a odborně o něho pečovala hospodyně na faře paní Marie Kočárová,³³⁸ která mu dosloužila do smrti.³³⁹

Jan Podveský odevzdal svůj naplněný život Bohu a odešel na věčnost 15. května 1994 na faře v Kuřimské Nové Vsi.

Živé vzpomínky na Podveského a jeho dílo

Pohřebních obřadů, které se konaly 21. května 1994 v Kuřimské Nové Vsi, se zúčastnilo velké množství věřících. Zádušní mši svatou vedl brněnský biskup Vojtěch Cikrle, kterému přisluhoval hradecký biskup Karel Otčenášek a mnoho kněží.

Pohřeb Otce Podveského v Kuřimské Nové Vsi dne 21. května 1994 byl výrazem vděčnosti za dar jeho svatého života. Zасыпán v rakvi květinami, jen tvář bylo vidět, doprovázen dvěma biskupy – spoluvězněm Otčenáškem a brněnským Cikrlem, desítkami kněží a stovkami věřících, bylo jeho tělo vloženo do hrobky na hřbitově. Stále čerstvé květiny svědčí, kdo pod kamennou deskou odpočívá – nový přímluvce nás všech. Radujme se!³⁴⁰

Podveský byl pohřben v Kuřimské Nové Vsi v hrobce, kterou si nechal předem zbudovat, protože si zde přál být pochovaný.³⁴¹ K jeho úmrtí byly vydány pamětní obrázky, které obsahují jeho fotografii a jakýsi Podveského testament.

Přátelé, život mi dal krásnou příležitost, abych poznal, že Bůh je; abych poznal, že je nekonečně dobrotivý a milosrdný; že dopustí, ale neopustí nikoho; že i to zlé dokáže obrátit v naše dobro.³⁴²

V neděli 9. června 2002 se v rámci Týdne obětí komunismu pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla a za účasti významných hostů konala

337 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Protocollum domesticum*, rok 1994.

338 Paní Marie Kočárová od 80. let spravovala Podveského domácnost na faře v Kuřimské Nové Vsi. Ke konci jeho života o něj pečovala i po zdravotní stránce, neboť dříve bývala vrchní zdravotní sestrou v brněnské nemocnici.

339 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 119.

340 Svědectví kněze Josefa Valeriána. In: *Kamínky*, sv. 3, s. 66.

341 Srov. ŘKFÚ Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi*, s. 119.

342 Text na pamětních obrázcích vydaných k jeho úmrtí. Tento text je úryvkem z homilie, kterou pronesl Podveský při své děkovné mši svaté za 80 let života. Viz P. Podveský - děkovná mše svatá. In: *Sovajda* [online]. 2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://sovajda10.webnode.cz/news/p-podvesky-dekovna-mse-svata>

v Letonicích vzpomínková slavnost na bývalého faráře Jana Podveského, kterému byla slavnostně odhalena pamětní deska, umístěná na farní budově č. p. 120. Na pamětní desce stojí:

V letech 1967 – 1974 zde žil a působil Mons. Jan Podveský 1909 – 1994

Pro svůj vzorný kněžský a občanský život byl komunistickým režimem pronásledován. V letech 1951 – 1963 byl vězněn. Z Letonic byl pro svou horlivou pastýřskou službu vyhoštěn. Na věčnou vzpomínku věnují farníci a přátelé. L.P. 2002

Odhalení desky se uskutečnilo po pontifikální mši svaté, kterou za velké účasti místních i hostů z celé republiky a mnoha představitelů státních i společenských institucí, sloužili kněží vedeni hlavním celebrantem arcibiskupem Karlem Otčenáškem, tehdy již emeritním hradeckým biskupem.

Podobně i v Kuřimské Nové Vsi vyvstala iniciativa vyjádřit lásku a vděčnost Podveskému. Dle návrhu tehdy již monsignora Valeriána byla vytvořena pamětní deska a její slavnostní odhalení naplánovali v souvislosti s 10. výročím úmrtí Podveského na neděli 16. května 2004. Průběh slavnosti popsal Valerián.

Uvítání zahájil místní starosta Josef Knoflíček. Před mší sv. promluvil Ing. Juránek - jihomoravský hejtman, Ing. František Svoboda - starosta z Tišnova a Ing. Dr. Jiří Karas. Pak začala mše svatá, kterou sloužil generální vikář Msgr. Jiří Mikulášek s několika kněžími. V promluvě zdůraznil svědectví o pravdě, aby nezvítězila lež a násilí.³⁴³

Po mši svaté, při níž zpíval jaroměřický chrámový sbor vedený Ladislavem Šabackým,³⁴⁴ Valerián slavnostně odhalil a posvětil pamětní desku umístěnou na farní budově. Poté se slova ujala předsedkyně Konfederace politických vězňů ČR MUDr. Naděžda Kavalírová, která „ocenila sílu jeho ducha a statečnost v jeho životním poslání.“³⁴⁵ Do tmavé kamenné desky je vytesáno:

Zde dožíval poslední léta svého kněžského života po návratu z komunistických věznic Msgr. Jan Podveský od r. 1975 – 1994. Nechť kříž, který ho provázel od r. 1948, je výkupnou cenou svobody církve a národa. Díky Bohu za tohoto věrného a statečného kněze. K desátému výročí jeho smrti 15. 5. 2004.³⁴⁶

Na hrob poté položili věnce zástupci politických vězňů ze Žďáru nad Sázavou, Třebíče a Tišnova a hrob ozdobily i četné květiny od přátel a bývalých farníků. Valerián zavzpomínal na společné soužití s Podveským v Jaroměřicích

343 VALERIÁN, Josef. *Pietní vzpomínka s odhalením desky Msgr. Podveskému*. Moravec, 2004. Osobní vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

344 Srov. HAMBÁLEK, P. *Podveský Jan* [online].

345 VALERIÁN, J. *Pietní vzpomínka s odhalením desky Msgr. Podveskému*.

346 Tamtéž.

a na Babický proces. Pietní vzpomínka končila „*modlitbou za zemřelé politické vězňe a prosbou k Matce Boží za národ.*“³⁴⁷

Zatím poslední veřejnou událostí připomínající život a působení Podveského byla instalace zvonu sv. Antonína Paduánského³⁴⁸ v Letonicích. Zvon, který 17. června 2007 posvětil Mons. Valerián, nese tento nápis:

Zvon ke cti a chvále Boží a svatého Antonína z Padovy na památku Mons. Jana Podveského (1909 – 1994), letonického faráře (1967 – 1974), věnovali farníci a přátelé, Letonice 17. 6. 2007.

Dokonce i v Jaroměřicích, odkud byl násilně vytržen před více než 60 lety, na Podveského, stejně jako ve všech následných působištích, dodnes vzpomínají s láskou a vděčností jeho bývalí farníci a každý rok zde za Podveského nechávají sloužit mši svatou.

347 Tamtéž.

348 Zvon odlil Rudolf Perner v bavorském Pasově 11. června 2007. Základní tón zvonu je f 2, jeho hmotnost činí 155 kg a jeho výška je 610 mm.

Závěr

Osobnost Jana Podveského je dosud reflektována pouze v literatuře věnující se babické tragédii, kde vystupuje jako důležitý svědek. Ve své práci jsem se však pokusil poukázat, že osobnost Podveského si zaslouží širší pozornost. Bylo by nepochybně na škodu nechat upadnout v zapomnění život člověka, kterého životní okolnosti vystavily nelehkým situacím, v nichž nezaváhal; obstál nejen během útlaku církve, ale zdárně dokázal naplnit každé období svého dlouhého kněžského života, který mu Bůh určil.

Obtížné podmínky totalit vedly k vytříbení jeho již tak pevného charakteru a k ještě hlubšímu duchovnímu životu. Dokázal oslovovat lidi nejen slovem, ale především příkladem vlastního života, opravdovostí a důvěrou v Boha, ač on sám ve své skromnosti nikdy neusiloval o zviditelnění. Působil klidně, nechyběl mu jemný humor, a přestože byl velmi hluboký a moudrý, zůstal zároveň prostým člověkem, takže se před ním nikdo neostýchal hovořit o čemkoliv a svěřovat se mu se svými starostmi. Rád chodil mezi lidi; a každý, kdo potřeboval pomoc, s ním mohl počítat. Svědomitě hlásal Boha a nauku katechismu dokázal přizpůsobit úrovni a charakteru posluchačů. Měl vždy velké pochopení pro slabosti druhých, ale nebál se pravdu vyslovit nahlas a bojovat za ni. Kdekoliv působil, získal si oblibu farníků. V roce 2014 uplyne již 20 let od jeho smrti, přesto na něj lidé dodnes s láskou či jej dokonce prosí o přímlovu v nebi. Jejich vztah k Podveskému, který tato práce není s to předat, je jistě nejlepším dokladem o kvalitě jeho kněžského působení.

Touto prací se mi snad podařilo z části vyplnit mezeru, kterou neexistence písemné biografie Jana Podveského byla. Tento dokument může sloužit jako základ každému, koho zajímá tato svým způsobem obyčejná a zároveň výjimečná kněžská osobnost. Za sebe mohu sdělit, že mě velmi obohatilo sledování životních postojů, rozhodnutí a dramát Podveského. Z důvodu nedostatku archivního materiálu se nepodařilo některé etapy zpracovat; především mládí Podveského mi zůstalo zahalené. Vyslechnuto bylo pouze několik předem vytipovaných pamětníků, ale stranou zůstalo mnoho lidí, kteří na Podveského jistě uchovávají zajímavé vzpomínky. Bylo velmi povzbudivé, že pamětníci, se kterými jsem se setkal, o Podveském mluvili vždy s radostí, velkou úctou a touhou zachovat vzpomínku na jeho život dalším generacím.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha, fond Krajská správa StB Brno.

Diecézní archiv Biskupství brněnského.

Moravský zemský archiv Brno, fond C 145 Státní soud Brno.

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv v Praze fond Domáci odboj.

Dokumentace v osobním vlastnictví Josefa Valeriána, faráře na Moravci.

Dokumentace v osobním vlastnictví Pavla Habrovce, faráře v Radostíně.

Kroniky

Obecní úřad Kuřimská Nová Ves. *Pamětní kniha obce Kuřimská Nová Ves.*

Římskokatolický farní úřad Deblín. *Pamětní kniha kostela v Kuřimské Nové Vsi.*

Římskokatolický farní úřad Deblín. *Protocollum domesticum.*

Římskokatolický farní úřad Jaroměřice nad Rokytnou. *Protocollum domesticum.*

Římskokatolický farní úřad Letonice. *Pamětní kniha farnosti letonické.*

Orální prameny – rozhovory s pamětníky

Rozhovor se senátorem Ing. Stanislavem JURÁNKEM. Brno 13. července 2012.

Rozhovor s panem Josefem KNOFLÍČKEM. Kuřimská Nová Ves
22. prosince 2011.

Rozhovor s panem Augustinem KRATOCHVÍLEM. Bučovice 20. března 2013.

Rozhovor s manželi Františkem a Marií STAŇKOVÝMI. Kuřimská Nová Ves
30. prosince 2012.

Rozhovor s paní Ludmilou ŠIMEČKOVOU. Jaroměřice nad Rokytnou
19. října 2012.

Rozhovor s manželi Petrem a Marií ŠPLOUCHALOVÝMI. Brno – Obřany
19. prosince 2012.

Rozhovor s knězem Josefem VALERIÁNEM. Moravec 7. února 2012.

Tištěná periodika

Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové. Praha: Č.A.T., 13.1.1990, roč. 46, č. 11. ISSN 0323-1143.

Milujte se!: časopis pro novou evangelizaci. Praha: Res Claritatis, 2009, roč. 2009, č. 10. ISSN 1802-4327.

Internetové zdroje

A. C. Stojan v datech dvou století. ŘÍMSKOKATOLICKÁ DUCHOVNÍ SPRÁVA STOJANOV. *ThDr. Antonín Cyril Stojan* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.stojanov.cz/texty/stojan.htm>

Babice 1991: smírná bohoslužba k 40. výročí babických událostí. A.M.I.M.S. *TV-MIS.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=63>

BEJČEK, Martin. Vzpomínková slavnost a odhalení pamětní desky. In: *Římskokatolická farnost Letonice* [online]. 2002 [cit. 2012-10-29]. Dostupné z: <http://farnost.katolik.cz/letonice/nab/cla/5.htm>

BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Kanonizační řízení služebníků Božích Václava Drboly a Jana Buly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://kanonizace.biskupstvi.cz>

Brněnští biskupové. BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Biskupství brněnské* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/brnensti-biskupove>

Bučovice 12450. *Acta publica: Moravský zemský archiv Brno* [online]. 2010. vyd. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/1238/?strana=177>

DOLEŽAL, Miloš. Josef Valerián: Říkali mi babický vrah... *Katolický týdeník: list českých a moravských diecézí*. Praha: Zvon, 2013, roč. 24, č. 11. ISSN 0862-5557. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/josef-valerian-rikali-mi-babicky-vrah.html>

DOLEŽALOVÁ, Markéta. Jaroslav Melkus (1900–1953). *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/jaroslav-melkus>

- DOLEŽALOVÁ, Markéta. František Pařil (1911–1951). *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/frantisek-paril>
- HAMBÁLEK, Pavel. JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU. *Jan Dokulil* [online]. 2009 [cit. 2013-04-02]. Významné osobnosti. Dostupné z: http://www.jaromericenr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5750&id_dokumenty=77738
- HAMBÁLEK, Pavel. JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU. *Podveský Jan* [online]. 2009 [cit. 2012-12-13]. Významné osobnosti. Dostupné z: http://www.jaromericenr.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5750&id_dokumenty=77797
- J. Em. Ján Chryzostom kardinál Korec. *Katolícka cirkev na Slovensku* [online]. 2013 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/konferencia-biskupov-slovenska/p/biskupi/i/ostatni-biskupi/c/mons-jan-chryzostom-korec>
- JANOŠEK, Artur. IDNES.cz. MF DNES. *Člen SS a KSČ žádá od státu odškodné* [online]. 2007 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/mf-dnes-clen-ss-a-ksc-zada-od-statu-odskodne-fjl-/domaci.aspx?c=A070304_211606_domaci_ost
- KLUSÁKOVÁ, Zoe. *Ludvík Svoboda: životopis*. Kroměříž: Město Kroměříž, 2005, 47 s. ISBN 80-239-4706-0. Dostupné z: <http://www.ludviksvoboda.cz/cz/zivotopis-podrobneji>
- KREJČÍŘÍK, Milan. *Vražda Patera Jana Buly* [online]. 2011 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: <http://milan.i-line.cz/gymnazium100let/Bula.html>
- KSM. *"Oběti komunismu"-Mytiska* [online]. 27. říjen 2007. 2007 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.ksm.cz/zlociny-kapitalu/obeti-komunismu-mytiska.html>
- Mons. ThLic. Karel Otčenášek. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katolícká cirkev v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-v-cr/biskupove/karel-otcenasek/>

- Mzdy a ceny včera a dnes. INTERNET INFO, s.r.o. *Měšec.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/mzdy-a-ceny-vcera-a-dnes/>
- NĚMEC. *Teror na jihozápadní Moravě: Sepsal učitel Němec z Říмова*. Dostupné z: <http://www.kronikahoracka.cz/images/rodinne-kroniky/nemec-teror-na-jihozapadni-morave/teror-na-jihozapadni-morave.pdf>
- P. Podveský - děkovná mše svatá. *Sovajda* [online]. 2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://sovajda10.webnode.cz/news/p-podvesky-dekovna-mse-svata/>
- Příběh zapomenutého sedláka. *Katolický týdeník: list českých a moravských diecézí*. Praha: Zvon, 2013, roč. 24, č. 11. ISSN 0862-5557. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/tema/krizove-cesty-nezломneho-kneze.html>
- Svědectví o Babicích. Nahrávka. Kuřimská Nová Ves 11. července 1993. In: *TV-MIS.cz* [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <http://www.tv-mis.cz/titul.php?id=70>
- Soudní rehabilitace. ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ. *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/soudni-rehabilitace>
- Totalita.cz. TOMÁŠ, Bursík. *Amnestie 1953 - 1962* [online]. 2011 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vez/vez_hist_amnestie.php
- Životopis Aničky Zelíkové. *Anna Marie Zelíková T.O.Carm.* [online]. 2006 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.anickazelikova.cz/zivotopis.html>
- Životopis Jana Buly. BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Kanonizační řízení služebníků Božích Václava Drboly a Jana Buly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://kanonizace.biskupstvi.cz/cz/index.php?page=zivotopis-jana-buly>

Literatura

- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 15. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2006, 1586 s. ISBN 80-858-1041-7.
- Brněnská diecéze (1777-2007): historie a vzpomínky*. Brno: Biskupství brněnské, 2006, 337 s. ISBN 80-239-5678-7.

- BUBEN, Milan. *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha: Logik, 2000, 411 p. ISBN 80-902-8110-9.
- CHAROUZ, Jindřich Zdeněk. *Brněnský alumnát: výchova a vzdělávání duchovenstva v Brně v letech 1807-1950 : vydáno k 200. výročí založení Biskupského alumnátu v Brně*. Brno: Biskupství brněnské, 2007, 92 s. ISBN 978-80-239-7366-2.
- JAN PAVEL II. *Tertio millennio adveniente: apoštolský list Jana Pavla II. o přípravě na jubilejní rok 2000 z 10. listopadu 1994*. Překlad Irena Zachová. Praha: Zvon, 1995, 53 s. ISBN 80-711-3126-1.
- JANÍK, Vlastislav. *Operace Spelter Lenka-Jih*. Praha: Naše vojsko, 2008, 243 p. ISBN 978-80-206-1042-3.
- Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2001, sv. 3, 239 s. ISBN 80-238-8098-5.
- Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vydání s věcným rejstříkem*. Jan Pavel. Miroslav Zedníček. Praha: Zvon, 1994, 812 s. ISBN 80-711-3082-6.
- KOTULAN, Jiří. *Život s Velkým náčelníkem: vzpomínky na pastorační činnost P. Josefa Soukopa*. Šlapanice: 2010, 231 s.
- KREJČIŘÍK, Milan. *Poslední soud v kauze Babice: svědectví pamětníků tragických událostí z roku 1951*. Praha: Milan Krejčířík, 2009, 53 s. ISBN 978-80-254-6527-1.
- MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, 2003, 77 s. ISBN 80-239-3745-6.
- NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Brno: Host, 2008, 333 s. ISBN 978-807-2942-817.
- PODVESKÝ, Jan. *Jaroměřický památník: 200. výročí posvěcení chrámu sv. Markéty a 10. výročí smrti Otokara Březiny*. Jaroměřice nad Rokytnou: Farní úřad, 1939, 197 s.
- RÁZEK, Adolf. *StB + justice nástroje třídního boje v akci Babice*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. 295 s. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, sv. 6. ISBN 80-86621-02-2.

- RŮŽIČKA, Jan a Petra CHALUPOVÁ. *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: Sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, 2010.
- V AŠÍČEK, Bohuslav. *Kde jsme se tu vzali: Kronika rodů III*. Praha: Bohuslav Vašíček, 1990.
- V AŠKO, Václav. *Dům na skále 2: Církev bojující*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 466 s. ISBN 978-80-7192-892-8.
- VODIČKOVÁ, Stanislava, Josef BERAN. *Uzavírám vás do svého srdce: životopis Josefa Kardinála Berana*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, 400 s. ISBN 80-872-1116-2.
- V LČEK, Vojtěch. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*. Kostelní Vydří: KNA, 2006. ISBN 80-7192-688-4.
- Z EJDA, Radovan. Babice. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta. ISBN 978-80-7268-085-6.
- Z EMEK, Jakub Antonín. *Vatikánský špión*. Vyd. 2., opr. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 2002, 119 s. ISBN 80-7266-114-0.

Seznam zkratk

ABS – Archiv bezpečnostních složek

CIC – Counterintelligence Corps (v překladu Kontrašpionážní sbor, byla zpravodajská služba armády Spojených států)

c. k. – císařsko-královský, zkratka se používala se pro označení orgánů rakouské části monarchie Rakouska-Uherska.

DABB – Diecézní archiv Biskupství brněnského

Kčs – Koruna československá

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – Místní národní výbor

MZA – Moravský zemský archiv Brno

ONV – Okresní národní výbor

PTP – Pomocné technické prapory

ŘKFÚ – Římskokatolický farní úřad

SS – Schutzstaffel (v překladu Ochranný oddíl byla jednotka s vojenskou hierarchií německé nacistické strany)

StB – Státní bezpečnost byla politická policie pod kontrolou KSČ

ZNV – Zemský národní výbor

Seznam příloh

1. Novokněz Jan Podveský (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
2. Fotografie z primice Jana Podveského v Bučovicích (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
3. Primiční obrázky (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
4. Podveský na farní zahradě v Letonicích (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
5. Jan Podveský u kostela svatého Mikuláše v Letonicích (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
6. Podveský při slavení mše svaté v Kuřimské Nové Vsi (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
7. Jan Podveský a jeho spolužáci před farou v Kuřimské Nové Vsi slaví 50 let kněžství (DABB, neuspořádáno)
8. Pozdrav s biskupem Vojtěchem Cikrlem, který 6. prosince 1992 v kostele v Kuřimské Nové Vsi posvětil nový obětní stůl (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
9. Již těžce nemocný Podveský přijímá na faře v Kuřimské Nové Vsi dekret, kterým jej arcibiskup Otčenášek jmenoval kanovníkem (ŘKFÚ Deblín, Protocollum domesticum)
10. Osvědčení o účasti v boji za osvobození (DABB, neuspořádáno)
11. Poslední strana protokolu výpovědi z výslechu 11. prosince 1951 obsahující Podveského vazební fotografii (ABS, f. Krajská správa StB Brno, a. č. V-1588 Brno. Skupinový vyšetřovací svazek Smetana Gustav a spol. podsv. č. 4. č. 1. 499)
12. Dopis arcibiskupa Karla Otčenáška o Janu Podveském zaslaný Pavlu Habrovcovi 5. srpna 2003 (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
13. Podveského rukopis a pro něj typická razítka v dopise zaslaném do Letonic paní Lefnerové (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
14. Smuteční oznámení (osobní vlastnictví Pavla Habrovce)
15. Hrob Podveského na hřbitově v Kuřimské Nové Vsi
16. Mons. Jan Podveský, přehled životních dat

Přílohy

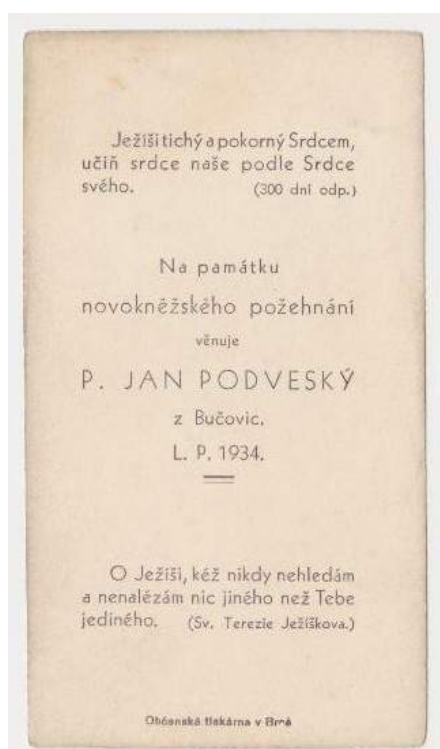
Příloha č. 1: Novokněz Jan Podveský

Příloha č. 2: Fotografie z primice Jana Podveského v Bučovicích

Příloha č. 3: Primiční obrázky Jana Podveského

Příloha č. 4: Jan Podveský s přáteli na farní zahradě v Letonicích

Příloha č. 5: Jan Podveský u kostela svatého Mikuláše v Letonicích.

Příloha č. 6: Jan Podveský při slavení mše svaté v Kuřimské Nové Vsi

Příloha č. 7: Jan Podveský a jeho spolužáci před farou v Kuřimské Nové Vsi slaví 50 let kněžství

Příloha č. 8: Pozdrav s biskupem Vojtěchem Cikrlem, který 6. prosince 1992 v kostele v Kuřimské Nové Vsi posvětil nový obětní stůl

Příloha č. 9: Již těžce nemocný Podveský přijímá na faře v Kuřimské Nové Vsi dekret, kterým jej arcibiskup Otčenášek jmenoval litomyšlským kanovníkem

Příloha č. 10: Osvědčení o účasti v boji za osvobození

Příloha 2.

- Foto-kopie -

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

č. j. 72 017/69

-37

OSVĚDČENÍ

podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb.

Jan P O D V E S K Ý

nar. dne 10.10.1909 v Bučovicích okres Vyškov

státní občan československý, je

ÚČASTNÍKEM NÁRODNÍHO BOJE ZA OSVOBOZENÍ

podle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození.

Způsob účasti na národním boji za osvobození a doba strávená ve vlastnosti účastníka národního boje za osvobození (§§ 1 a 15 zákona č. 255/1946 Sb.):

Účastník domácího hnutí od 1.11.1944 (prvého listopadu tisícdevětsetčtyřicetčtyři) do 5. května 1945.

Toto osvědčení se vydává na žádost podanou dne 19.2. 19 69

V Praze - 9. X. 1974 197

Jan Podveský
Vlastnoruční podpis majitele osvědčení

Za ministra:
[Signature]

**Příloha č. 11: Poslední strana protokolu o výpovědi z 11. prosince 1951
obsahující Podveského vazební fotografii**

- 11 -

499

Chcete ke své výpovědi ještě něco dodat?

Ve své výpovědi jsem uvedl vše nač jsem si dosud vzpoměl a proto již nemám nic, co bych dodal.

Máte něco na svoji obhajobu?

Na svoji obhajobu mohu uvést pouze to, že jsem při počátečním jednání s P l i c h t o u netušil, jaké důsledky jeho jednání i jednání jeho společníků může mít. Pokud se týká osob farářů B u l y a D r b o l y odůvodňuji nehlášení jejich protistátní činnosti tím, že mi bylo těžko je jako kněze hlásit na bezpečnostním úřadě. U P á n k a jsem zase věděl, že se před nedávnem vrátil ze žaláře a proto jsem mu nechtěl dělat další těžkosti. Svých činů lituji a budeli mi dána možnost, budu se snažit toto napravit poctivou prací. To je vše, co mohu uvést na svoji obhajobu.

Jmenovaný si celý svůj protokol o výpovědi přečetl, uznal správným a na důkaz toho vlastnoručně podepsal.

Vyslýchající:

Podpis vyslychaného:

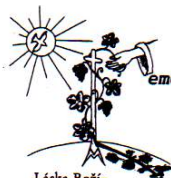
Miroslav Ambas

Četl, souhlasí a podepsal:

Janův

Příloha č. 12: Dopis arcibiskupa Karla Otčenáška o Janu Podveském zasláný Pavlu Habrovcovi 5. srpna 2003

Arcibiskup
KAREL OTČENÁŠEK
emer. BISKUP KRÁLOVÉHRADECKÝ

500 01 Hradec Králové
Velké náměstí 35
tel. 495 512 311

Dne 5.8.2003

Láska Boží -
trpělivost Kristova -
test lidu našeho!

+!
Ave Maria et Joseph!

Carissime, Otče Pavle,

nevím, jak bych se omluvil - a také je docela pravděpodobné, že sis už dávno opatřil informace jinde... Včera jsem ve svém "pořádku" na stole dělal trochu přehled a docela naspodu jsem našel oba Tvé dopisy, pěkně sepnuté i s otázkami, které jsem si tam určitě "připravil, až budu mít čas"...

Fokusím se odpovědět aspoň teď dodatečně, snad si ještě něco z toho vybereš, ale nebude toho mnoho, v poslední době mne dost opouští paměť. To si ještě spíš vzpomenu při nějakém přímém rozhovoru. Samozřejmě že nejvíc by Ti mohl říci O.Valerián, ten znal O.Jana asi nejlépe z nás dosud žijících "pamětníků". Co se týká případného beatifikačního procesu, musím říci, že v naší diecézi jsme zatím zahájili pouze řízení o Matce Elišce Pretschnerové, ale to mají ovšem nejvíc na starosti sestry její Kongregace - Školské sestry OSF. My se snažíme zatím sbírat materiál o P.Josefu Toufarovi - to je "pod patronací" Mons.Josefa Pospíšila ze Světlé nad Sáz. (ma a nejpovolanejším poradcem je jistě Mons.Němec, který je postulátorem v olomoucké diecézi (našel bys ho přímo na arcibiskupství). Jistě by Ti velmi ochotně poradil. (ma

A teď tedy k Tvým otázkám:

1. Kdy jsem se poprvé setkal s Otcem Janem? - Myslím, že to bylo až v kriminále. Detaily si nepamatuji, ale vzpomínám, že jsem měl dojem velmi vážný. Až později jsem pochopil (byl jsem tenkrát ještě mladý "zajíc"), jak byl duchovně hluboký a mohl jsem se jen domýšlet, co všechno pro Krista prožil za vězeňskými mřížemi; ale celá jeho osobnost mluvila o tom, že tou velmi zlou dobou prošel vítězně.
2. Pokud jde o nějakou konkrétní vzpomínku, musím opět opakovat, že nějaká konkrétní příhoda se mi nevybavuje. Pokud vím, nebyli jsme přímo spolu, i když jsme prošli stejnými zastávkami na cestě socialistické "převýchovy". Ale věděl jsem o něm. Nejvíc jsem se od něho učil trpělivosti, takové té samozřejmě radostné pokoře a obětavosti. Famatuji se, že jsem si říkal, jak výborným by býval byl katechetou a dokonce světcem - a že kdybych byl v Brně, udělal bych ho určitě docentem katechetiky - o takových věcech jsme ovšem mohli jenom "snít".
3. Po propuštění z kriminálu? Já jsem se dostal domů až na druhou amnestii v roce 1962 a i jako dělník v mlékárně jsem měl stále někoho v patách. Tak tomu bylo i potom v Trmicích, ale to už přece jen začal foukat trochu jiný vítr, takže mi tím prvním hlídačem byl církevní tajemník. Setkávat jsem se s O.Janem samozřejmě nemohl - také jsme nebyli nijak blízko, ale i z Moravy k nám jezdila mládež, a tak sem tam nějaká zpráva přece přišla - jinak to byly jen krátké pozdravy. Ale přece jsem čerpal i tak z jeho příkladu - to už si člověk v konkrétním případě vybaví.
4. Proč jsem ho jmenoval kanovníkem u Svatého Ducha? Prostě proto, že si to zasloužil svou mnohostrannou věrností. Chtěl jsem ho prostě mít aspoň takto u nás v Hradci. A pak také proto, že on tak dobře pochopil - a opravdu i žil - mou celoživotní ideu o spřátelování v Duchu Svatém.
5. Kanonizace je záležitost Svatého Stolce, ale já jsem přesvědčen - a nejen já - že Otec Jan opravdu světec byl. Prosím ho o přímluvu u Trůnu Božího, tak, jako se s důvěrou obracím i na O.Josefa Toufara a svého bývalého představeného, rektora hradecského semináře ThDr Doskočila, které rovněž pokládám za mocné přímluvce, spolu s dalšími.

Nevím, jak budeš s mou odpovědí spokojen, ale snad jsem aspoň trochu napravil ten "hřích" mé nepozornosti a zapomětlivosti.

Vzájemná momenta a zůstatí!

+ Karel

U Velké zastávky (a v zrcadle) měly se setkat se svatými Janem a Josefem, a ne Janem a Josefem. Křesťané se o těch (zrcadlově) otázkách nemají ani potuchy. Křesťané se o těch (zrcadlově) otázkách nemají ani potuchy.

Příloha č. 13: Podveského rukopis a pro něj typická razítka v dopise zasláném do Letonic paní Lefnerové

- 1 -

Kur. Morá Ves, 6. 6. 89.

Milá paní Lefnerová!

Upřímný dík za Vaš dopis. Děkuji Vám za adresu ctk. p. Krutkové. Píše, že má přijet v červenci. Moc byste mě potěšily, kdybyste nás také navštívily. Na cestu bych Vám rád přispěl. ~
 Posílil mě pozdrav od „malé“ Lenky; pozdravte ji také ode mne, i jiné, kdo si snad ještě vzpomene. Zvláště pošlete můj pěkný pozdrav a vzpomínku Vašemu manželovi. Mám na něho jen pětně a věčně vzpomínku. ~
 Dej Bůh, abychom si k těm našim Osmadesátkám mohli vzájemně shlednout přídu. Oba víme, že by to bylo upřímné. Ale musím ještě poděkovat za tři Vaše dary: 1) za Vaši mášterku; potěšila! 2) za Vaš dar při mášterce. Už se mášterka jsem se o něm dovedl. Při tomto poděkování mě však mrzí, že si děláte se mnou takové škody! ~

-2-

- 2 -

A za třetí: Díky a jsem Vám věčný za každou modlitbu u našeho hrobu na Bučovském hřbitově. Rád Vám to káňanově (m) oplátím. svým způsobem - vzpomínkou u oltáře má Vaš a Vaše drahé žive i zemřelé. Tím, že jich máte dost a že to také potřebuji. ~

Zmínujete se, že Vaš nejmenší mladý dč. fardr se nedělí promluví mluvil dokonce i v mně. Myslim, že je v tom omyl. Prav se myšlel on (že mě nezná), nebo se myšlel by, že to nebylo o mně. Já si naopak vyčítám, že jsem udělal málo, a ne dost dobře. ~
 Hledte vidíte, že ovač mého působení není radost. Dělal si vyčítaly a modlim se denně za všechny svoje bývalé ovedly, aby jim Bůh na brachl, co jsem jim zřítla dlužný. - aby se Letovice vrátily do náruče Bůh! ...!

Měj ušimání - když jstě
 Angličanky, kamataje, rád a
 často vzpomene a řekne Vám jsem
 Vás bývalý, jsem

Příloha č. 14: Smuteční oznámení

*"Jak zváží naše skutky sám Bůh, to nevím.
Vím ale, že je dobrotivý a milosrdný."*

(z homílie otce Jana při jeho kněžském jubileu)

Ve víře v dobrotivého a milosrdného Boha, který zná lidská srdce, jejich zápasy a boje i jejich opravdovost a věrnost, Vám oznamujeme, že na zavalání Pána života a smrti nás předešel na věčnost jeho věrný služebník, kněz

Mons. Jan Podveský

kaplan Jeho Svatosti, čestný kanovník nedávno zřízené kolegiální kapituly v Litomyšli, člen Konfederace politických vězňů, českého Orla, ale především Boží přítel a člověk, který svými přáteli nazýval všechny lidi.

Narodil se 10. října 1909 v Bučovicích, na kněze byl vysvěcen 5. července 1934 v Brně. Působil v duchovní správě v Jaroměřicích nad Rokytnou. V roce 1951 byl zatažen do babických událostí a nevinně odsouzen k 16 rokům vězení. Po propuštění vykonával kněžskou službu v Letonicích, Dražovicích, v Brně-Obřanech a od roku 1975 jako obětavý duchovní správce filiálního kostela sv. Antonína v Kuřimské Nové Vsi.

Zemřel po dlouhé nemoci dne 15. května 1994, na 7. neděli velikonoční, v Kuřimské Nové Vsi.

Za jeho život poděkujeme při Nejsvětější oběti

V SOBOTU 21. KVĚTNA 1994 V 10.00 HODIN

v chrámu Páně v Kuřimské Nové Vsi. Po ní budou jeho tělesné ostatky přeneseny na místní hřbitov, kde bude očekávat slavné vzkříšení.

R. I. P.

**biskup Vojtěch
a spolubratři kněží**

**biskup Karel
a kolegiální kapitula v Litomyšli**

Příloha č. 15: Hrob Podveského na hřbitově v Kuřimské Nové Vsi

Příloha č. 16: Mons. Jan Podveský, přehled životních dat

10. října 1909

narozen v Bučovicích

12. října 1909

pokřtěn v Bučovicích

1916 – 1921

obecná škola v Bučovicích

1921 – 1929

Státní reálné gymnázium v Bučovicích

1929 – 1934

Biskupský alumnát v Brně

5. července 1934

v Brně vysvěcen na kněze

1. září – 10. listopadu 1934

II. kooperátor v Jaroměřicích nad Rokytnou

1. září 1934 – 30. června 1935

výpomocný učitel náboženství v Jaroměřicích nad Rokytnou

1. října 1935 – 29. března 1936

prezenční vojenská služba v divizní nemocnici č. 6 v Brně

1. dubna 1936 – 31. ledna 1938

učitelský čekatel

1. února 1938 – 31. srpna 1948

učitel náboženství na jaroměřických měšťanských školách

květen 1945 – únor 1948

místopředseda MNV v Jaroměřicích nad Rokytnou

15. prosince 1947

jmenován administrátorem v Jaroměřicích

1. září 1948

Zemská školní rada v Brně jej propouští z výuky náboženství

1. listopadu 1948

ustanoven farářem v Jaroměřicích

18. srpna 1951

zatčen spolu s kaplanem Josefem Valeriánem

21. května 1952

odsouzen za velezradu k trestu odnětí svobody 16 let, ke ztrátě čestných práv občanských na 10 let a k propadnutí celého majetku

24. října 1963

ze zdravotních důvodů podmíněčně propuštěn z výkonu trestu

6. listopadu 1963 – 28. února 1967

dělník v UP Bučovice

1. března 1967 – 30. června 1974

administrátor v Letonicích

1. prosince 1969

navíc excurrento administrátor v Dražovicích

24. dubna 1974

usnesením Krajského soudu v Brně rehabilitován

1. července 1974 – 30. března 1975

administrátorem v Brně-Obřanech

14. srpna 1974

Nejvyšší soud zrušil rehabilitační rozsudek Krajského soudu v Brně

9. října 1974

obdržel osvědčení o účasti na národním boji za osvobození

1. dubna 1975

odchod do důchodu, vypomáhá v deblínské farnosti službou v rektorátním kostele v Kuřimské Nové Vsi, kde bydlí na faře

4. prosince 1990

usnesením Krajského soudu v Brně rehabilitován

9. června 1992

Jan Pavel II. mu udělil titul kaplan Jeho Svatosti

10. dubna 1994

jmenován čestným kanovníkem Kolegiátní kapituly kanovníků při chrámu Povýšení sv. Kříže v Litomyšli

15. května 1994

zemřel v Kuřimské Nové Vsi

21. května 1994

pohřben v Kuřimské Nové Vsi